

RØMSKOG KOMMUNE

INNKALLING til møte i utvalg for oppvekst og omsorg

Det innkalles til møte i utvalg for oppvekst og omsorg **torsdag 14.11.13 kl. 9.30.**
på Gamle spisesal, Kommunehuset.

Før møtets start blir det orientert om rapporten fra KS-Konsulent
«Omsorgstjenesten – utfordringer og muligheter».

Til behandling:

SAK NR. 20/13	TILDELING AV TILLEGGSBEVILGNING
KULTURSTØTTE 2013
SAK NR. 21/13	KVARTALSRAPPORT PÅ HANDLINGSPLAN OG
REGNSKAP 3. KVARTAL 2013
SAK NR. 22/13	FORSLAG TIL DELPLAN FOR IDRETTSLIV, FRILUFTSLIV OG
KULTURBYGG 2014-2017
SAK NR. 23/13	HØRINGSUTTALELSE – FREMTIDIG ORGANISERING AV
KRISESENTERE I ØSTFOLD
SAK NR. 24/13	TILSTANDSRAPPORT RØMSKOG SKOLE

Eventuelt.

Forfall meldes kommuneadministrasjonen snarest.

Rømskog 08.11.13

Karoline Dedorsson
leder Utvalg for oppvekst og omsorg
(sign.)

Anne Kirsti Johnsen

rådman

**TILDELING AV TILLEGGSBEVILGNING
KULTURSTØTTE 2013**

Utvalg for oppvekst og omsorg 14.11.13 SAK 20/13

Rådmannens forslag til vedtak/innstilling:

1. Det bevilges kr 100 000 til lag og foreninger, midlene fordeles slik:

	Søkes om	Bevilges
Rømskog Motorsport Brakkemodul	38.250	24.000
Rømskog Elgbane Elgstevne/Arrangement	2.700	2.000
Fotballgruppa/A-laget Nye drakter og treningsleir	30.000	22.000
Orientering- og Skigruppa Digitalt kart banner/Logo/Løpebrikker/Rulleski Strømaggregat	35.000	26.000
Rømskog barnefotballgruppe Fotballer og mål	11.000	11.000
Unionsmarathon Markedsføring	13.000	13.000
Misjonsforeningen Arrangement/ offentlig foredrag	2.000	2.000
	131.950	100.000

2. Beløpet dekkes over ansvar 5060.

Sakens fakta:

Rømskog kommune har mange lag og foreninger, og medlemstallet er høyt. Tilsammen hadde lag og foreninger over 900 medlemmer pr. 31.12.12. Det utføres mye dugnadsarbeid som kommer alle kommunens innbyggere til gode.

Hvert år søker lag og foreninger om kommunal støtte. Retningslinjene sier at grunnbeløpet er kr 3 000 med en ekstra bevilgning på kr 120 kr for medlemmer under 20 år. For året 2013 utgjorde dette kr 80 070 i samlet støtte.

Kommunestyret vedtok i sak 22/13 13.juni 2013 å fordele kr 100 000 av overskuddet fra 2012 til lag og foreninger i Rømskog.

I sak 17/13 den 5. september 2013 vedtok Utvalg for Oppvekst og omsorg at de kr 100 000 til lag og foreninger skulle fordeles etter søknad. Fristen for å søke gikk ut 30.10.2013.

Det er kommet inn 7 søknader, på til sammen kr. 131 950.

RØMSKOG KOMMUNE

En av søkerne; Sound of Sisters, er ikke tilgodesett med midler, da det ikke er et registrert lag i Rømskog, og arrangementet det ble søkt om tilskudd til ikke skulle foregå her.

Beløpet på kr 100 000 fordeles etter vektlegging av barne- og ungdomstiltak, samt nye søkere.

Beløpet på kr 100 000 fordeles etter vektlegging av barne- og ungdomstiltak, samt nye søkere. Orientering- og skigruppa, Fotball-laget og Rømskog Motorsport vil da få innvilget over halvparten av søknadssummen.

Vurdering:

Rådmannen mener forslaget til fordeling av tilleggsbevilgningen på kr 100 000 er i tråd med retningslinjene.

Vedlegg:

Anne Kirsti Johnsen
rådmann

RØMSKOG KOMMUNE

SAK: KVARTALSRAPPORT PÅ HANDLINGSPLAN OG REGNSKAP 3.KVARTAL 2013

Behandlende organ:	Møtedato	Sak nr.	Ark. nr.
Utvalg for oppvekst og omsorg	14.11.13	21/13	210
Utvalg for Utvikling	14.11.13	21/13	210
Formannskapet	14.11.13		210
Kommunestyret	14.11.13		210

Saksbehandler: Anne Kirsti Johnsen

1. HVA SAKEN GJELDER:

Rapportering på handlingsplan og regnskap 2013, 3.kvartal.

2. RÅDMANNENS FORSLAG TIL INNSTILLING:

1. Rapportering på drift og regnskap for 2.kvartal 2013 tas til orientering.

Rådmannen i Rømskog, 4.11. 2013

Anne Kirsti Johnsen
rådmann

3. VEDTAK:

3.1 FORMANNSKAPETS INNSTILLING TIL KOMMUNESTYRET:

4. SAKENS FAKTA:

Denne saken er den tredje av tre kvartalsrapporteringer på handlingsplan og budsjett for 2013, i tillegg til årsmeldingen (rapporteringsdato 31.desember).

Sykefraværet

Sykefraværet for første halvår 2013 var 3,7 %, og det har sunket til 3,4 % pr 30.9.13, noe som er svært gledelig. Det arbeides godt med forebygging og oppfølging av sykemeldte i den enkelte tjeneste. Både bedriftshelsetjenesten og Navs Arbeidslivssenter gir god hjelp i arbeidet.

Økonomisk situasjon pr 30.9.13

	Regnskap 2013	Budsjett 2013	i %	Regnskap 2012 3.kv
Skatt på inntekt og formue	9 472	16 393	58	9 863
Rammetilskudd	27 537	33 225	83	26 102
Andre generelle statstilskudd	363			34
Rentekompensasjon				
Sum frie disponible inntekter	37 372	49 618	75	36 000
Renteinntekter og utbytte	2 048	1 820	125	1 973
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter	499	975	51	392
Avdrag på lån	831	1 160	72	772
Netto finansinntekter/-utgifter	718	-315		808
Til bundne avsetninger		7		
Til ubundne avsetninger	2 975	3 235		2 269
Bruk av tidl regnsk.m. mindreforbruk	3 075	3 075		2 269
Bruk av ubundne avsetninger		760		
Bruk av bundne avsetninger	263	120		63
Netto avsetninger	363	713		63
Overført til investeringsbudsjettet		124		
Til fordeling drift	38 453	49 892	77	36 872
Sum forbruk drift	37 935			

Skatteinntangen ligger på 86,2 % av landsgjennomsnittet, noe som er lavere enn i 2012. For en kommune med få innbyggere gir enkeltpersoners skatteevne relativt store utslag på tallene. Nedgangen er 4,5 %, ca kr 500 000.

Det er budsjettert med 975 000 i renteutgifter, tilsvarende 4 %. Det er grunn til å tro at dette er tilstrekkelig i forhold til forventet renteutvikling. Aksjene i Berger Eiendom AS e solgt, og vil gi en inntekt på ca kr 450 000.

Driftsregnskapet pr 30.9.13

Drift	Regnskap	Budsjett	% forbruk	Regnskap 2012
Lønn	20 910	27 237	77	20 258
Sosiale utgifter	9 247	9 119	101	5 951
Tjenestekjøp	11 675	19 074	61	12 991
Overføringer	3 489	4 554	77	2 616
Avskrivninger		1 640		
Sum utgifter	45 321	61 624	74	41 816
Brukerbetalinger	1 949	2 820	69	1 713
Salg/leie inntekter	3 278	4 464	73	3 214
Overføringsinntekter	2 159	2 908	74	2 490
Rammetilskudd	27 961	33 225	83	26 102
Skatt	9 472	16 393	58	9 863
Sum inntekter	44 819	59 810	75	43 606
Brutto dr.res	- 502	-1 914		1 790

Det meldes om et forventet overforbruk/inntektstap på kr 1 500 000 i helse og omsorg, andre enheter forventer et samlet underforbruk på kr 300 000, slik at samlet overforbruk drift ligger an til å bli 1 200 000. Samlede lønnsutgiftene ligger 2 % over normalforbruket. Alle ledige stillinger vurderes i ledergruppen før evt. utlysning. Innkjøp er i alle tjenester strammet inn til kun det aller mest nødvendige, og det arbeides for å redusere kostnadene. Vi kan ikke fortsette med velferdstilbud vi ikke har midler til å finansiere. Å komme i balanse vil innebære store omlegginger av driften, omstilling og omorganisering. Rådmannen ser ulike alternativ til kostnadsreduksjoner:

- Reduksjon i antall tjenestesteder og lederstillinger
- Nedleggelse/reduksjon i kulturtilbud
- Stenging av sykehjemsplasser
- Nedbemanninger
- Flere fellestjenester med Marker og Aremark

Med bakgrunn i siste års forbruk er det i helse- og omsorgstjenestene foretatt en gjennomgang av alle utgifter og iverksatt tiltak for å redusere vikarbruk. Gjennomgang med ekstern bistand starter i september. KS Konsulent AS vant anbuds konkurransen. Det er bevilget kr 92 000 i OU-midler til deler av kostnaden.

Det er pågående renholdsprosjektet vil også finne kostnadsreduksjoner. Prosjektet er finansiert med midler kr 50 000 fra KLP, og det er leid inn ekstern prosjektleder fra Marker kommune.

I barnehagen er nå alle plasser besatt, slik at tilbudet om barnehageplass på dagen vil etter hvert bortfalle om ikke bemanningen økes. Oppvekstleder arbeider en dag pr uke i barnehagen.

Det vises til eventuelle kommentarer under tjenestenes drift.

Investeringsbudsjettet for 2013

Investeringsbudsjett	2013	Status	Forbruk
IT satsning	500	Elektronisk meldingsutveksling ferdigstilt Fibertilkobling ferdigstilt Elektroniske timelister påbegynt	328
Låneopptak Startlån	300	Tildelt	
Avdrag startlån	230	Ok	
<i>Sum Sentraladministrasjonen</i>	<i>1030</i>		
Brannalarm skole	320	Påbegynt	254
Bjørkelangen skole	300	Ikke påbegynt	0
Tilbygg barnehage	324	Under planlegging	23
<i>Sum Oppvekst</i>	<i>944</i>		
Øyeblikkelig ø-hjelpstilbud døgn	100	Under planlegging	0
Sykesignal	350	Under planlegging	0
<i>Sum Helse og omsorg</i>	<i>450</i>		
Tinghuset	350	Ferdigstilt	147

<i>Sum Kultur</i>	350		
Sentrumsplan	200	Ikke påbegynt	0
Gang- og sykkelvei	3800	Under planlegging	275
Veiskilt	300	Under planlegging	2
Kloakk	500	Påbegynt	0
Balløkke Haukenes-feltet	300	Under planlegging	0
Utleieleiligheter	3000	Under planlegging	0
Brannutstyr	100	Påbegynt	0
Opparbeidelse industritomt	500	Avlyst	0
Påbygg renseanlegg	100	Utsatt	0
Veilys	600	Påbegynt	0
<i>Sum Utvikling</i>	9400		
Sum investeringer i anleggsmidler	12 174		1 029

5. RÅDMANNENS VURDERING:

I tjenestene arbeides det målrettet mot vedtatte mål for kommunen som helhet og den enkelte tjeneste. Finanssiden er i tråd med budsjett.

Det er en stram økonomisk driftssituasjon, som krever at det tas store grep. Det er startet et omstillingsarbeid som har til siktemål å utarbeide forslag til samlet kostnadsreduksjoner og inntektsmuligheter på kr 2 000 000. Tillitsvalgte og hovedverneombud er involvert i prosessen.

6. AKTUELLE VEDLEGG

Rapportering på Handlingsplan og budsjett fra kommunens tjenestesteder.

7.UTSKRIFT:

Kvartalsrapport 3. kvartal 2013

Seksjon: Oppvekst

1. Beskrivelse av seksjonen:

Årsverk	Antall ansatte	
0,80	2	Oppvekstleder
6,80	11	Rømskog barnehage
9,69	14	Rømskog skole/SFO
0,0577	1	Voksenopplæring

I tillegg er det en lærling i barne- og ungdomsarbeiderfaget i barnehagen fra 01.08.2013

- Administrasjon
- Barnehage
- Barneskole
- Ungdomstrinn
- Skoleskyss
- Skolefritidsordning
- Voksenopplæring

2. Økonomisk situasjon pr 30.9.13:

Seksjon/område:	Regnskap 2013	Budsjett 2013	Forbruk i %
Brutto utgift	10 701	14 515	74
Brutto inntekt	- 992	- 1 307	76
<i>Netto</i>	9 709	13 208	74

Tall i hele 1000

3. Kommentarer til økonomiske avvik

Et totalforbruk på 74 % er i tråd med antall måneder som har gått. Det er imidlertid verdt å merke seg at en del blir et overforbruk på ungdomstrinnet på ca kr. 50 000 da prisen per elev har økt i forhold til budsjett. Det er et overforbruk på vikarer/ekstrahjelp, noe som i hovedsak skyldes at korttidsfraværet har økt noe, og at det er fattet enkeltvedtak som medfører økte utgifter. Dessuten har det i vår vært endringer i barnas turnusplasser i barnehagen. Syv barn har hatt barnehageplass etter foreldrenes turnus, seks av dem hadde endringer. Det har medført at det en del dager har blitt så mange barn at det har vært nødvendig å sette inn ekstrahjelp.

4. Statusrapport drift:

Skole, SFO og barnehage satser videre på "Hjertevekst". Foreleser har deltatt på foreldremøte for skole og SFO. Skolen har jobbet med kompetanse på analysing av ulike kartleggingsprøver, kompetanse utenfra (PPT) er benyttet. Skolen er med i felles skoleprosjekt i Indre Østfold. Målet er å bedre resultatene på Nasjonale prøver der elevene i Østfold generelt skårer lavt.

Det har vært henvendelse til Aurskog-Høland om man i framtiden skal kjøpe elevplasser eller være medeier i Bjørkelangen skole. Vi var lovet svar i høst, dette er det purret på.

Barnehagen er med i et interkommunalt, tverrfaglig prosjekt med Marker kommune – “Tidlig innsats”. Målet er å oppdage atferdsvansker tidligst mulig, forebygge/sette inn tidlige tiltak. Barneverntjenesten, PPT og helsestasjonen deltar også.

Barnehagen er også med i det interkommunale satsningsområdet “Innertiern” i samarbeid med Høgskolen i Østfold; “de minste barna i barnehagen”. Rømskog er også representert i arbeidsgruppa.

Fylkesmannen har hatt tilsyn på skoleområdet om gjennomføring av nasjonale prøver 2012. Det ble gitt et avvik – Rømskog kommune må sørge for at deres elever på ungdomstrinnet gjennomfører nasjonale prøver etter gjeldende lovverk. Avviket er nå lukket, og det har vært et godt samarbeid mellom eierkommunene.

SFO har 14 brukere – barnehagen 34 per september 2013. Antall skoleelever på Rømskog skole er 52, på Bjørkelangen skole 27.

Det viser seg at hovedopptaket (1. april) i både SFO og barnehage ikke lengre har noen betydning i Rømskog, dette året hadde vi 1 søker til barnehageplass og ingen til SFO! Det er søkere hele året, så barnehage/SFO - plass på dagen er tydeligvis noe innbyggerne er kjent med. Det gir noen utfordringer i forhold til planlegging og bemanning, og det krever mye administrasjon.

Etter hovedopptaket har det kommet søkere. SFO har ledig kapasitet, så der er det uproblematisk å få plass. Når det gjelder barnehagen, varsler oppveksttjenesten om at kapasiteten er nær fullt utnyttet fra september av. Barnehageplasser krever personalressurser, og nå er det ikke lengre noe å gå på. Det betyr at målet om barnehageplass på dagen ikke lenger kan oppfylles, og heller ikke brukes i markedsføring av kommunen. Det kan bety at venteliste må opprettes. Det vil være behov for å revidere vedtektene i forhold til opptak og plasstyper sett i sammenheng med den økonomiske situasjonen. Sak kommer i slutten av året.

I voksenopplæringen er det en elev fra august.

5. Rapportering på mål og tiltak:

Mål	Barn og unge skal være i god fysisk form	
Tiltak	Barnehagen har fagområde ”Kropp, bevegelse og helse” som tema i årsplanen for 2013	Gjennomføres
	Skogen, gymsalen og uteområdene brukes jevnlig	Pågår
	Alle barneskoleelever har tilbud om organisert fysisk aktivitet hver dag	Pågår
	Det arrangeres ball dager, sykkel dager, skidager osv	Er i gang
	Prinsipper for sunt kosthold i skolens følges	Pågår
	Barnehagen har fokus på sunne matvaner med frukt og grønt, grove kornprodukter og minimalt med sukker	Kontinuerlig
	Barnehagebarn og skoleelever får gratis melk og frukt/grønt hver dag	Gjennomført
Mål	Vi skal bidra til å bygge gode holdninger	
Tiltak	Prosjekt ”Hjertevekst” videreføres i barnehage og skole	Gjennomført
	Vi formidler gode grunnverdier og lærer barna god folkeskikk	Kontinuerlig
	Vi er gode rollemodeller	Pågår

	Vi inkluderer innflyttede familier ved blant annet å invitere til ”Hentekaffe” i barnehage og SFO	Gjennomført i noen grad
	Brukerundersøkelser for skolen følges opp	pågår
	Vi inviterer til sommerfest, avslutninger og arrangementer	Gjennomføres etter plan
	Vi arbeider for å bedre holdninger til skole og lekser blant elever og foresatte	Pågår
	Vi arbeider for å redusere elevfravær som ikke skyldes sykdom	Pågår
	Vi arbeider for å øke deltagelsen på foreldremøter	Pågår
Mål	Vi skal legge til rette for bedriftsetableringer og bosetting	
Tiltak	Vi gir tilbud om SFO- og barnehageplass på dagen	Gjennomføres, men må revurderes
	Barnehage og SFO gir tilbud om mange ulike plasstyper, turnusplasser og kjøp av ekstradager	Gjennomføres, men må revurderes
Mål	Vi bidrar til at Rømskog er kjent som en kulturkommune	
Tiltak	Barn og unge er aktive brukere av biblioteket	Pågår
	Skolen har egen plan for Kulturell skolesekk som bl.a. omhandler gamle håndverkstradisjoner og steder i nærmiljøet.	Påbegynt
	Elevene ved Rømskog skole arrangerer pensjonistfest	Gjennomføres i desember
	Barnehagen arrangerer utstilling av egne arbeider	Gjennomføres senere i året
Mål	Vi er lydhøre overfor barn og unge	
Tiltak	Vi har barnesamtaler, elevsamtaler, barnemøter, elevråd og elevundersøkelser	Pågår
	Vi fanger opp barns ønsker i det daglige	Pågår
Mål	Barn og unge har trygge oppvekstvilkår	
Tiltak	Vi har rikelig og god bemanning over sentrale normer	Skolen har bra lærertetthet – SFO god bemanning – i barnehagen er det nå fylt opp
	Det er tett og godt samarbeid mellom barnehage, skole og SFO	Pågår
	Elevene lærer om trafikksikkerhet	Pågår i noen grad, mer er planlagt
Mål	Vi er ressursbevisst tilbyder av helhetlig grunnopplæring	
Tiltak	Vi har plan for hvilken kompetanse barna skal ha ved overgangen fra barnehage til skole	Gjennomført
	Vi har kvalifisert personale i alle stillinger	Gjennomført
	Vi tilbyr leksehjelp	Gjennomført
	Vi har god pedagogtethet	Gjennomført
	Barnehagen har oppdatert kompetanse, basert på de nyeste forskningsresultatene for barn fra 0-3 år ved deltagelse i Innertiern	”Innertiern” avsluttes i januar 14
	Vi benytter moderne teknologi i undervisningen	Pågår
	Interkommunalt samarbeid om ungdomstrinnet	Pågår
	Vi har planer for gode overganger	Gjennomført
	Alle barn/elever får utfordringer og bistand tilpasset sitt nivå	Pågår
	Leirskoletur for 6. og 7.klasse	Gjennomført

Mål	Vi er blant de beste	
Tiltak	Resultatene på nasjonale prøver er over landsgjennomsnittet	Unntatt offentlighet
	Elevene trener bevisst på nasjonale prøver	Gjennomført
	Skolen opparbeider kartleggings- og analysekompetanse for å vurdere og følge opp elevresultatene	Gjennomført/pågår
	Spesialundervisning og logopedtjenester gis etter anbefaling fra PPT	Gjennomføres hvis behov
	Innhente og samarbeide om analyse av elevresultatene på ungdomstrinnet	Innhentes før utarbeidelse av den årlige tilstandsrapporten
	Vi har fokus på fagområdene i barnehagen i årsplanen	Pågår
	IKT-utstyr suppleres og holdes oppdatert	Pågår
	Barnehagen er med i ”Tidlig innsats” – et prosjekt sammen med Marker – der det jobbes tverrfaglig for å fange opp vansker og sette inn tiltak tidlig	Pågår

3.kvartal 2013

Seksjon: Helse og omsorg

1. Beskrivelse av seksjonen/området pr 30.09.2013:

Årsverk	Antall ansatte	Antall brukere
24	44	16 beboere - 43 hjemmeboende

1 lærling i helsefagarbeid

- Miljørettet helsevern
- Helsesøstertjenesten
- Jordmortjenesten
- Legetjenesten med kommunelegeordning, fastlegeordning, LV sentral, Legevaktssentral og Nødnett
- Fysioterapitjenesten
- Psykisk helsevern
- Institusjon for heldøgns omsorg og pleie
- Dagaktivitetstilbud
- Hjemmesykepleie, hjemmehjelp, ambulering vaktmester, matombringning og trygghetsalarmer
- Korttidslager for hjelpemidler og søknader til NAV – hjelpemiddelsentralen for langtidsbruk
- Forebyggende folkehelse
- TT-kort og parkeringsbevis

2. Økonomisk situasjon pr.30.09.2013

Seksjon/område	Regnskap 2013	Budsjett 2013	Forbruk i %
Brutto utgift	17 782	22 922	78
-Brutto inntekt	- 3 250	- 5 403	60
Netto	14 532	17 530	83

3. Kommentarer til økonomiske avvik

Inntekten er på 60 % og det skyldes flere ting.

- Noe av inntekten blir ført i slutten av året, som husleieinntekter fra lege og fylkestannlegen.
- Ved eldresenteret har det ikke vært sykefravær utover arbeidsgiverperioden i 2. kvartal og det samme i hjemmehjelpsordningen, her er det 0 inntekter på sykelønn hittil i år. Meget positivt med så lavt sykefravær, men forventet inntekt blir da mindre enn budsjettet.
- Brukerbetaling på eldresenteret ligger på 66 %, det skyldes at det har vært opptil 4 ledige rom i løpet av 3 kvartal. I tillegg er det et rom som har stort behov for oppussing som det nå er sendt forespørsel til 3 entrepenører med tilbud om anbuds konkurranse.

Vikarbudsjetten på eldresenteret er fortsatt høyt. I 3.kvartal har de aller fleste avvirket minst 3 ukers ferie. I tillegg er det gjennomført opplæring av hjelpepleiere / sykepleiere på elektronisk meldingsutveksling som skal være opp å gå fra slutten av oktober måned.

Det er satt inn noen tiltak for å spare på vikarer:

- Sommerferien ble avvirket med mye ufaglært personell, som har en lavere timesats enn fagpersonell. For å få til en forsvarlig drift ble sykepleiere flyttet fra natt til dag/kveld. Det brukes ikke vikarbyrå for å skaffe vikarer.
- Ekstra 5 timers vakt på kjøkkenet på søndager er kuttet ut. Frivillige kjører ut middag til hjemmeboende 7 dager i uken.
- Det settes ikke inn vikar i renhold så lenge vi har person fra NAV på arbeidspraksis.
- Det settes ikke inn vikar på dagtid på hverdager når lærlingen er på jobb eller administrasjon kan ta enkelt oppgaver.
- Etter sommerferien er det flere dagvakter som har hatt redusert bemanning.

Utfra formannskapetets vedtak om å engasjere konsulent til å se på en total gjennomgang i helse- og omsorgstjenesten, ble det sendt ut tilbud om anbudskonkurranse til tre konsulentfirmaer, hvorav KS vant konkurransen. Det har vært flere dagssamlinger med ledelsen i pleie og omsorg, sykehjemslegen, TV for fagforbundet og NSF og verneombud. Det har vært engasjement hos de involverte fra første stund og et godt samarbeidsklima med konsulenten. Rapporten ferdigstilles i første halvdel av november.

Mandatet som er å identifisere kostnadsreduserende tiltak og eventuelle inntektsmuligheter som kan være relevante i et fremtidig perspektiv.

Mandatet har vært tydelig for gruppen, og prosessen har vært nødvendig og god.

4. Statusrapport drift

Arbeidstilsynet var på tilsyn i juni og vi fikk 2 pålegg; HMS –arbeid- kartlegging og risikovurdering og HMS – arbeid tiltak og plan, med frist 02.12.2013. Det jobbes med påleggene sammen med verneombud og bedriftshelsetjenesten.

Ny bekkenspyler har vært nødvendig å anskaffe, da den gamle var utslitt.

Sykesignalet ved eldresenteret har begynt å svikte. Administrasjonen har vært og sett på 2 sykesignaler på andre sykehjem og det jobbes med å få dette ut på anbud. Dette arbeidet har stoppet opp på grunn av sykdom i administrasjon.

I psykiatrien er det et økende behov for fagpersonell og vi har tatt initiativ til Aurskog-Høland kommune om kjøp av 30 % psykiatrisk sykepleier, men enda ikke lykkes å få det på plass.

Kommunen har mottatt kr. 100.000 fra Fylkesmann til etablering av frisklivssentral.

Helsedirektoratet har innvilget tilskudd på kr. 39.000 til opprettelse av dagtilbud for hjemmeboende personer med demens. Det pågår en gruppe på arbeidsstua hver mandag.

Arbeidet med Lokal medisinsk senter på Bjørkelangen er noe forsinket utfra fremdriftsplanen. Styringsgruppen jobber utfra de vedtak som er fattet.

Vi er fortsatt med i samhandlingsprosjektet på Nedre Romerike, og det er jevnlig møter i prosjekt- og styringsgruppen.

4. Rapportering på mål og tiltak

Mål	Det legges til rette for god folkehelse for Rømskogs innbyggere og gjennomføring av samhandlingsreformen	Status
Tiltak	Kjøp av spesialisthelsetjenester fra helseforetakene	Kommunen har tatt

		imot alle utskrivningsklare pasienter og vi kan ta imot pasienter på dagen
	Utarbeide oversikt over befolkningens helsetilstand	Kommunelegen utarbeider dette i Folkehelseplan
	Kostholds- og livsstil veiledning til barn, ungdom og gravide	Utføres fortløpende ved helsestasjon og jordmor
	Frisklivstiltak for hele befolkningen og deltakelse i Partnerskap for folkehelse – Østfoldhelse	Samarbeidet pågår og det planlegges oppstart av frisklivssentral, kr.100.000 er innvilget av Fylkesmann
	Mestringsprogram for brukere	Planlegges i Frisklivssentral
	Innvilge kjøp av hjemmelaget, sunn mat til hjemmeboende, i tillegg til beboerne på eldresenteret. Frivillige pensjonister kjører ut maten	Frivillige pensjonister kjører ut mat hele uka.
	Fallforebyggende arbeid blant hjemmeboende eldre Stimulere til økt innsats fra frivillige til forebyggende folkehelse	Ikke påbegynt
Mål	Kommunen skal sørge for nødvendig helse- og omsorgstjeneste for alle som bor eller midlertidig oppholder seg i kommunen Rømskog kommune har god økonomiforvaltning og – styring Rømskog kommune har en effektiv tjenesteyting i alle sektorer	
Tiltak	Utarbeide Omsorgsplan 2015	Gjennomført
	Iverksette tiltak fra demensplanen	Innvilget kr 39 000 fra Helsedirektoratet til dagaktivitet for hjemmeboende eldre
	Miljøtekniske tjenester kjøpes via interkommunale ordninger	Ny avtale med Helsehuset i Indre Østfold
	Yte helsesøstertjenester til barn og unge i tråd med veileder for helsestasjon og skolehelsetjenesten	Pågår
	Jordmortjenester ytes til gravide	Pågår
	Internkontrollsystemet og kvalitetssystemet skal oppdateres	Pågår. Tilsyn fra Arbeidstilsynet på HMS rutiner med 2 pålegg om ROS-analyser og tiltaksplan
	Notus turnusplan tas i bruk	Gjennomført
	Avtale med fastlege skal sikre legetjenester til innbyggerne	Gjennomført

	Interkommunal avtale om LV-sentral og legevaksordning skal sikre akuttlege tjenester	Gjennomført
	Driftstilskuddsavtale med fysioterapeut skal sikre innbyggerne fysioterapitjenester	Gjennomført
	Psykisk helsevern til kommunens innbyggere	Flere som trenger bistand og vi mangler psyk.sykepleier, er sendt henvendelse til Aurskog- Høland om kjøp av 30 % psykiatrisk sykepleier
	Kommunens psykososiale kriseteam skal yte bistand og evt. henvise videre de som er rammet av krise og sorg	Ikke vært spesielle behov hittil i år.
	Tilby sykepleie til hjemmeboende som trenger det for å kunne bli boende i eget hjem	Pågår, noe økning i antall pasienter som trenger daglig hjelp, også noe økning i "feriepasienter"
	Vi tildeler trygghetsalarmer for å skape en tryggere tilværelse for de som ønsker å bo hjemme	Pågår
	Økt behov for avlastning for hjemmeboende psykisk utviklingshemmede	Behovet er imøtekommet
	Leasingbil til bruk på kvelder og helger for ansatte i omsorgsboligene, og dagtid i hjemmetjenesten	Bil er leaset og tatt i bruk i Boveiledertjenesten og hjemmehjelpstjenesten. Benyttes også ved kurs og møter utenfor kommunen når det er mulig
	Opprette 20% psykiatrisk sykepleierstilling for barn og unge	Utlyst flere ganger, men uten søkere. Det er gjort henvendelse til nabokommunene, men uten hell.
Mål	Kommunen skal tilby sykehjemsplass eller bolig med heldøgns omsorg og pleie til de som har behov Kommunen skal ta imot alle utskrivningsklare pasienter	
Tiltak	Drift av 17 plasser på Rømskog eldrecenter	13 i bruk
	Tilby avlastning og korttidsopphold til de som trenger det for å kunne bli boende eget hjem	For tiden 2 korttidsplasser
	Tilby dagopphold ved eldrecenteret til hjemmeboende demente	Pågår på mandager
	Tilby dementes pårørende veiledning og pårørendeforening i samarbeid med andre kommuner	Ikke påbegynt med andre kommuner
	Effektivt bruk av korttidsplasser til avlastning, opptrening og rehabilitering for å hindre unødige innleggelses og kunne ta imot utskrivningsklare	

	pasienter fra helseforetakene	
	Sykehusets ambulante team benyttes ved behov	Meget bra tiltak fra helseforetaket som benyttes til undervisning og veiledning
Mål	Den enkelte ansatte er den viktigste ressurs for Rømskog eldrester som tjenesteyter for beboerne	
Tiltak	God oppfølging av de ansatte med tilrettelegging og klare ansvarsforhold	Med økt ledelse på dagtid vil det bli lettere å følge opp den enkelte ansatte
	Sørge for kvalifisert og nok personalet til en hver tid	Det vurderes når vikar skal settes inn
	Gjennomføre kompetansekartlegging og kompetansehevende tiltak i tråd med kompetanseplanen	Pågår
	Bruke hjelpemidler slik at en forebygger og hindrer skade hos medarbeiderne	Pågår, alle ansatte har eget ansvar
Mål	Kommunen skal sørge for hjelp til dem som ikke kan dra omsorg for seg selv	
Tiltak	Tildele omsorgsbolig, trygdebolig eller praktisk bistand ved behov	En trygdeleilighet legges til rette for rullestolbruker både ute og inne
	Gi råd og veiledning, samt informasjon om aktuelle hjelpeordninger	Pågår
	Tildele hjelpemidler ved kort- og langvarige behov	Pågår

Rapport 3.kvartal 2013

Seksjon: Barnevern

1. Beskrivelse av seksjonen:

Årsverk	Antall ansatte	
		Rømskog kjøper 0,4 stilling av Marker kommune

- Arbeide forebyggende
- Vurdere meldinger samt gjennomføre undersøkelser i henhold til barnevernsloven
- Fatte vedtak om barnevernstiltak
- Følge opp tiltaksplaner
- Følge opp eventuelle fosterhjem
- Samarbeide med andre instanser

2. Økonomiske rammer pr 30.9.13:

Seksjon/område	Regnskap 2013	Budsjett 2013	Forbruk i %
Brutto utgift	25	385	6
-Brutto inntekt	-4	-8	52
<i>Netto</i>	21	377	5

Tall i hele 1000

3. Kommentarer til økonomiske avvik

Det er kun ført utgifter til drift og tiltak, ikke lønn.

4. Statusrapport drift:

Ingen avvik. Barnevernleder hadde foreldrepermisjon til midten av september.

5. Rapportering på mål og tiltak:

		Resultat
Mål	Arbeide forebyggende	
Tiltak	Ressursteamet "Felles barn" veileder tjenester og familier. PPT, skole, helsestasjon og barnehage deltar.	Møtes jevnlig
	Delta på foreldremøter og informere om barneverntjenesten	Ikke gjennomført
Mål	Vurdere bekymringsmeldinger innen 1 uke og gjennomføre undersøkelser innen 3 mnd	
Tiltak	Barnevernstjenesten har minimum ett drøftingsmøte i uka hvor meldinger og undersøkelser vurderes og drøftes.	Gjennomført
	Ansattes kompetanse utvikles gjennom kursdeltakelse og evt spesialiseringer.	Kurs over ett år i Barneperspektivsamtalet for alle saksbehandlere

		finansiert av fra Fylkesmannen. To saksbehandlere tar videreutdanning i familieterapi, alle ansatte skal få opplæring i motiverende intervju
Mål	Barnevernet skal være lett tilgjengelige for barn, unge og foreldre, samarbeidspartnere og andre	
Tiltak	Kontaktinformasjon på nettet er alltid oppdatert. Samarbeidspartnere skal møte barneverntjenesten fysisk og kjenne til hvordan barnevernstjenesten jobber. Saker skal kunne drøftes anonymt med barneverntjenesten.	Gjennomført
	Indre Østfold barnevernvakt tar imot henvendelser og yter hjelp ved akuttbehov utenom kontortiden.	Ingen utrykning til Rømskog
Mål	Det skal iverksettes virksomme hjelpetiltak for de barn og unge som trenger bistand, og alle tiltaksplaner skal følges opp	
Tiltak	Det fattes vedtak om hjelpetiltak og utarbeides tiltaksplaner som følges opp og evalueres	En aktive sak
	Deltakelse i interkommunalt prosjekt i Indre Østfold for å vurdere behov for felles tiltak	Pågår frem til 31.12.13

Rapport 3. kvartal 2013

Seksjon: NAV

1. Beskrivelse av seksjonen/området:

Årsverk	Antall ansatte	
0,4		Rømskog kommune kjøper 0,4 årsverk av NAV Marker.

2. Økonomisk situasjon pr 30.09.13

Seksjon/område	Regnskap	Budsjett 2013	i %
Brutto utgift	1.114	1.734	64 %
Brutto inntekt	-34	-52	66 %
<i>Netto</i>	1.068	1.682	63 %

Tall i hele 1000

3. Kommentarer til økonomiske avvik

Med lik budsjettbelastning hele året skulle regnskapet ved utgangen av 3. kvartal vist 75 %. Regnskapet viser et forbruk på 63 %.

Vi ligger derfor greit an budsjettmessig. Sammenligner vi med samme tidspunkt i fjor, derimot, så har vi brukt 136 000 kroner mer i år enn ved utgangen av tredje kvartal 2012. Det skyldes i hovedsak utgifter til krisesenter på 89 000 kroner. Denne utgiften ble belastet et annet tjenesteområde i 2012. Vi ser en økning av utgifter til økonomisk sosialhjelp sammenlignet med samme tidspunkt i fjor. Pr. 30.09.13 har vi brukt kr 103 000, mot kr 34 000 pr. 30.06.12.

4. Statusrapport drift:

Driften av kontoret går greit. Vi har sett en økning av antall sosialhjelpsmottakere i første halvdel av 2013. Denne utviklingen er nå bremset opp, og vi er mer optimistiske på å nå målet om å ikke overskride budsjettet på sosialhjelp.

5. Rapportering på mål og tiltak

Mål	Råd, veiledning og annet sosialt forebyggende arbeid	Status
	Kjøre kompetent saksbehandlerhjelp fra NAV Marker	Pågår
Mål	Videreføre kvalifiseringsprogrammet	
	Få inn en bruker på kvalifiseringsprogram hele året	Pågår
Mål	Sørge for at innbyggerne har midler til livsopphold	
	Økonomisk sosialhjelp ytes etter gjeldende regelverk og veiledende satser	Pågår
Mål	Ta hånd om edruskapsvern i kommunen	
	Utarbeide handlingsplan for rusarbeidet	Pågår
	Utføre skjenkekontroll	Pågår
Mål	Sørge for nødvendig avlastning av barn/familier	
	Kjøre tjenester av private avlastningsfamilier	Ingen aktuelle nå

Mål	Gi sysselsettingstilbud til brukere som har behov for varig tilrettelagt arbeid	
	Kjøpe plasser ved ASVO Bjørkelangen og Neverstua	Pågår
	Sørge for transport til og fra tiltaket	Pågår
Mål	Gi gjeldsrådgivning	
	Ansette gjeldsrådgiver sammen med Marker kommune	Startet opp i februar

Rapport 3.kvartal 2013

Seksjon: Kultur

1. Beskrivelse av seksjonen/området:

Årsverk	Antall ansatte
2,3	7

2. Økonomisk situasjon pr 30.9.2013:

Seksjon/område	Regnskap	Budsjett 2013	Forbruk i %
Brutto utgift	1 527	2 009	
Brutto inntekt	- 67	- 135	
<i>Netto</i>	1 460	1 874	71

Tall i hele 1000

3. Kommentarer til økonomiske avvik

4. Statusrapport drift:

- Vi avslutter et skiltprosjekt i oktober, et samarbeid med grensekommunene: Infoskilt ved kommunegrensene, severdigheter og oppdatering av kart samt skilting av to turstier
- Kulturskolen har litt færre elever enn forrige skoleår
- Biblioteket har fremdeles redusert åpningstidene til to dager uken
- Kørrestyret arrangerte dugnad, meget vellykket.

5. Mål og tiltak

Mål	Kommunen bidrar til å bygge gode holdninger	
Tiltak	Holdningsskapende arbeid skal bidra til at brukerne opplever samhold og blir verdsatt	
	Fritidsklubben deltar i internasjonalt arbeid gjennom kontakt med vennskapskommunen i Latvia	Tur med 12 ungdommer til Latvia i juni.
Mål	Kommunen lytter til barn og unge	
Tiltak	Ungdomsrådet behandler saker relatert til barn / ungdom og forvalter midler til tiltak	Avholdt to møter. I oktober velges to nye medlemmer. Ungdoms medvirkning står i fokus.
	Kommunal fritidsklubb for barn og unge drives med brukermedvirkning	Åpen en ettermiddag pr uke, samt fredagsklubber for ulike aldersgrupper.
	Barne- og ungdomsfestival arrangeres i samarbeid med lag og foreninger	Gjennomført, svært vellykket
Mål	Rømskog kulturskole skal gi elevene opplæring som utvikler deres evner innen musikk og andre kunstneriske uttrykksformer og fremmer glede i skapende virksomhet	

	Kulturskolen gir et variert tilbud til minst 25 % av barn og unge på Rømskog	To kurs pr uke. Antall elever noe redusert i forhold til i fjor.
	Ungdommens kulturmønstring arrangeres	Gjennomført i februar
Mål	Rømskog er en effektiv tilrettelegger for bosetting av barnefamilier	
Tiltak	Kulturtjenestene skal delta i Bolystprosjektet	Gjennomført
Mål	Bygdeboka og kulturstedet Kurøen utnyttes aktivt til å styrke bygdas identitet	
Tiltak	Tinghuset oppgraderes	Gjennomført
	Det settes opp huske for små barn og sommergalleri vurderes på Kurøen	Huske er ikke satt opp, men noen leker innkjøpt
	Samarbeidet med Kurøens venner videreutvikles	Fire møter avholdt. Opprydding i de gamle maskinene. Finner løsninger for de resterende.
	Kurøen holder åpent i sommersesongen, og koordinator tilrettelegger og støtter frivillige foreningers aktiviteter/utsalg og tilrettelegger for privatutleie	To koordinatører delte sommeren, fungerte tilfredsstillende. Instrukser er oppdatert.
	Bygdeboka markedsføres og selges	Lanseres 7.november
Mål	Rømskogs bygdekultur er preget av samhold og tilhørighet	
Tiltak	Det gjennomføres kulturtreff og trivselstiltak i kommunal regi	Et møte med lag og foreninger avholdt i februar, kulturkveld under Grensemessa.
	Bygdekinoen har forestilling hver måned, med unntak av sommerferien	16 forestillinger
	Ungdommens kulturpris deles ut 17.mai	Delt ut av ordføreren 17.5
	Kommunehytta opprustes for bruk	Under planlegging
Mål	Vi bidrar til at Rømskog er kjent som en kulturkommune	
Tiltak	Kommunens idretts- og kulturanlegg skiltes fra fv 21	Gjennomført
	Plan for idrett og friluftsliv rulleres	Høringsfrist 10.10.13
	Det utarbeides Kulturminneplan	Utsatt
	Biblioteket ligger på utlånstoppen i Norge.	Har hatt en dag mindre åpningstid pr uke.
	Arbeidet med opprettelse av kultursti langs Tukku-elva videreføres	3 møter avholdt.
	Trosterud Skolemuseum skal brukes til kulturarrangement og tilby omvisning på forespørsel under sommersesongen.	To åpne dager i august, ingen besøkende.
	Det gis støtte til lag og foreninger	Kr 80 000 tildelt i kulturstøtte
	Bidra til vellykket Grensemessa	Gjennomført
	Det utarbeides plan for kommunens Frivillighetspolitikk	Planarbeid påbegynt i samarbeid med Folkehelse

	Vurdere behovet for Frivillighetsentral på Rømskog	Se over.
	Delta i planleggingen av jubileet Østfold 2014	
	Idrettsanlegget holdes i stand	
	Det utarbeides oversikt over muligheter for jakt- og fiskekort	
	Det ytes tilskudd til Den norske kirke og andre trossamfunn	Gjennomført

SAK GODKJENNING AV FORSLAG TIL DELPLAN FOR IDRETTLIV, FRILUFTSLIV OG KULTURBYGG 2014-2017

Utvalg for oppvekst og omsorg 14.11.13 SAK 22/13
Kommunestyret 12.12.13

Rådmannens forslag til innstilling:

Forslaget til "Delplan for idrettstiliv, friluftstiliv og kulturbygg 2014-2017" godkjennes.

Sakens fakta:

Utvalget for Oppvekst og Omsorg vedtok i sak 4a/13, å starte revidering av delplanen for idrettstiliv, friluftstiliv og kulturbygg. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe som består av: Roar Høisveen (Rømskog Idrettslag), Thor Øystein Myrvold (Planutvalget), Peter Lorentzon (Utvalg for Oppvekst og omsorg) og Elizabeth Wirsching (kulturleder).

Oppstart av planarbeidet ble annonsert på kommunens hjemmeside 27.5.13. og i Rømsjingen, med frist 17.juni om innspill.

Alle lag og foreninger som mottar kulturmidler i Rømskog er tilskrevet vedrørende oppstart av planarbeidet og invitert til åpent møte 3. juni, der det ble informert om planarbeidet og bedt om innspill. Det har kommet 7 konkrete innspill.

Høringsutkastet ble laget i samarbeid med saksbehandler ved LMN kontoret når det gjelder de statlige, fylkeskommunale føringene, samt føringene fra Østfold Idrettskrets.

Høringsutkastet ble godkjent til offentliggjøring i møte i Utvalg for oppvekst og omsorg 5.9.13, sak 18/13.

Planen har vært ute til høring med frist for innspill 10.10.13.

De 6 innspill som kom inn var oppdateringer av eksisterende tilbud og en presisering av handlingsplanoversikten. Arbeidsgruppen har innarbeidet innspillene i forslaget. Forslaget som nå foreligger inneholder altså ingen vesentlige endringer i forhold til høringsutkastet.

Vurdering:

Rådmannen vurderer at planprosessen har vært god, at forslaget til planen gir et oversiktlig bilde av de behov og muligheter som finnes innenfor kultur, idrett og friluftstiliv. Rekkefølgen i handlingsprogram for idrettsanlegg og nærmiljøanlegg er fornuftige.

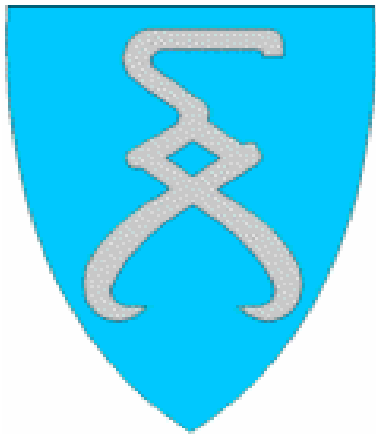
Konklusjon:

Planen kan legges frem til politisk behandling.

Vedlegg:

Forslaget til Delplan for idrettstiliv, friluftstiliv og kulturbygg 2014 – 2017.

Anne Kirsti Johnsen
rådmann

*DELPLAN FOR
IDRETTSLIV, FRILUFTSLIV
OG KULTURBYGG
I RØMSKOG*

2014- 2017

INNHOLDSFORTEGNELSE

1 BAKGRUNN FOR PLANEN

- 1.1 Innledning
- 1.2 Statlige føringer
- 1.3 Fylkeskommunale føringer
- 1.4 Folkehelse
- 1.5 Østfold idrettskrets føringer
- 1.6 Kommunale føringer

2 KLARGJØRING AV BEGREPER

- 2.1 Idrett
- 2.2 Fysisk aktivitet
- 2.3 Friluftsliv
- 2.4 Idrettsanlegg
- 2.5 Friluftsområder og friområder
- 2.6 Kulturbygg
- 2.7 Barn og voksne

3 SATSINGSOMRÅDER OG MÅL

- 3.1 Statlige mål og satsingsområder
- 3.2 Fylkeskommunale mål og satsingsområder
- 3.3 Østfold idrettskrets mål og satsingsområder
- 3.4 Kommunale mål og satsingsområder
 - 3.4.1 Kultur
 - 3.4.2 Forvaltning og arealplan
 - 3.4.3 Næring/turisme
 - 3.4.4 Miljø og tekniske tjenester
 - 3.4.5 Natur/jordbruk/skogbruk
- 3.5 Lokale mål for lag og foreninger
 - 3.5.5 Økonomiske forutsetninger

4 STATUS

- 4.1 Rømskog Kommune
 - 4.1.1 Folketall
 - 4.1.2 Arealfordeling
- 4.2 Idrettsanlegg
 - 4.2.1 Idrettsanlegg.no
- 4.3 Kulturbygg
- 4.4 Friområder
- 4.5 Aktiviteter

5 VIRKEMIDLER

- 5.1 Spillemidler
- 5.2 Kommunale tilskudd
- 5.3 Mva-komp

6 EVALUERING AV DELPLAN FOR IDRETTS- OG FRILUFTSLIV 2009 – 2013 I RØMSKOG

- 6.1. Anleggsenheter
 - 6.1.1 Hoppbakker
 - 6.1.2 Skytteranlegg
 - 6.1.3 Ballbaner
 - 6.1.4 Kart
 - 6.1.5 Skiløyper
 - 6.1.6 Turstier
 - 6.1.7 Sykkeltier
 - 6.1.8 Badeplasser
 - 6.1.9 Gymnastikksal
 - 6.1.10 Dagsturhytter

7 Behov

7.1 Idrettsanlegg

- 7.2 Skytebaner
- 7.3 Skateboardpark
- 7.4 Skolen

7.5 Kulturbygg

- 7.5.1 Kurøen Bygdetun
- 7.5.2 Fritidsklubbens hus
- 7.5.3 Trosterud Skolemuseum
- 7.5.4 Biblioteket
- 7.5.5 Kulturhuset

7.6 Friluftsliv/Nærmiljøanlegg

- 7.6.1 Ballbinger
- 7.6.2 Kommunehytta Grøvika
- 7.6.3 Tur- og kulturstier
- 7.6.4 Oppfrisking av gamle bosteder
- 7.6.5 Flyktningeruter
- 7.6.6 Båtsport/sjøvett

8 HANDLINGSPROGRAM

- 8.1 Handlingsprogram 2014 - 2017
- 8.2 Handlingsprogram 2014 – 2025
- 8.3 Drift og vedlikehold

1. BAKGRUNN FOR PLANEN

1.1 Innledning

Idrett og friluftsliv er dypt forankret i vårt samfunn og forbindes gjerne med gode verdier som livskvalitet, sosialt fellesskap, naturopplevelser, helsefremmende virkninger etc. Det er imidlertid mye som taler for at aktivitetsnivået synker og at terskelen for å utøve fysisk aktiviteter er blitt høyere. Det er et stadig krav til bedre tilrettelegging av tiltak, for at denne verdien skal opprettholdes. Noe av årsaken må sannsynlig tilskrives den teknologiske utvikling, som alltid søker forenklinger. Overgangen fra å utøve fysisk aktivitet, til å være tilskuer er kort.

Forskning kan bekrefte at barn, ungdom og spesielt voksne, beveger seg mindre, øker i vekt og utvikler tidligere helseskade p.g.a. inaktivitet. Dataalderens fascinasjon konkurrerer med spenningsmomentene i naturopplevelser og med konkurranseaspektet i idrettslig sammenheng. Bildet er allikevel mer nyansert. Det utvikler seg alternative aktivitetstilbud som "matcher" det moderne menneske, og etter hvert assimileres i de mer tradisjonelle idrettsgrener. Rollerblade, skateboard og snowboard, er eksempler som appellerer til barne- og ungdomskulturen.

Målet med planarbeidet er at kommunen i samarbeid med ulike brukergrupper skal få en best mulig oversikt over behovene for anlegg og områder for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. Det er disse behovene for fremtidig utbygging som skal prioriteres og danne grunnlaget for bevilgninger og arealplanlegging de kommende år. I tillegg er formålet med planen at den skal motivere til et samarbeid om utarbeidelse av en mer helhetlig politikk for fysisk aktivitet i kommunen.

Kommunedelplanen for anlegg og områder for friluftsliv, idrett og nærmiljø og for kulturbygg har en kortsiktig og en langsiktig del:

Den kortsiktige delen – handlingsprogrammet, har et tidsperspektiv på 4 år. Denne skal rulleres hvert år. Innholdet skal være prioritert liste over anlegg som skal rehabiliteres og/eller bygges. Denne delen skal knyttes opp mot kommunens økonomi- og handlingsplan og det årlige budsjettet.

Den langsiktige delen har et tidsperspektiv på 12 år og omtaler den overordnede målsetting og utvikling. De ulike anleggene føres opp i uprioritert rekkefølge. Revidering bør samordnes i en syklus på 4 år, samtidig med revidering av kommuneplanen.

1.2 Statlige føringer

For å forsøke å motvirke den fallende tendensen, er det fra statlig hold iverksatt en rekke tiltak for å stimulere idretts og friluftsliv. Et innspill fra statlig hold er Stortingsmelding nr. 39 (2000-2001) den såkalte «Friluftsliv meldingen»; her vektlegges at alle skal gis mulighet til å drive friluftsliv som helsefremmende, trivselsfremmende og miljøvennlig aktivitet i nærmiljøet og naturen forøvrig.

Et annet viktig innspill er Stortingsmelding nr. 26 (2011-2012), "den norske idrettsmodellen"; her vektlegges bl.a.: "Idrett og fysisk aktivitet er en kilde til

glede, overskudd, fysisk og psykisk mestring. Idrett handler også om deltakelse i sosiale fellesskap”.

1.3 Fylkeskommunale føringer

- **Østfold mot 2050**
- **Regionalplan Fysisk aktivitet 2011 -2014**

1.4 Folkehelse.

Stortingsmelding 34 (2012-2013) som går under betegnelsen «Folkehelsemeldingen»; har som mål å sette fokus på fysisk aktivitet som et helseforebyggende tiltak:

”Økt fysisk aktivitet er et sentralt virkemiddel for å bedre folks fysiske helse.

Særlig viktig er samordningen av idrett og friluftsliv med tanke på friluftsområdenes betydning for fysisk aktivitet.

Stimulere til levende lokalsamfunn der helse, miljø og kultur ses i sammenheng.

Stimulere frivillige organisasjoner til å aktivisere barn og ungdom.”

”Oppsummert viser sentrale utviklingstrekk at det er behov for en helhetlig gjennomgang av den statlige idrettspolitikken, for å legge til rette slik at alle som ønsker kan drive idrett og fysisk aktivitet.”

1.5 Østfold idrettskrets føringer

- **Strategiplan for perioden 2008 - 2011**

1.6 Kommunale føringer

Planarbeidet i kommunen er styrt av de overordnede strategier, som bl.a. er nedfelt i kommunens måldokument. Det er utarbeidet en mal for delplanprosjektet idrett og friluftsliv, som går under betegnelsen " Kommunal planlegging for idrett og friluftsliv". Rømskog kommune utarbeidet en delplan i 1994. Den neste kom i 2001. Den ble rullert i 2005, revidert i 2006 og den neste kom i 2009.

Hovedintensjonen i delplanen er at den skal være målrettet, tenke helhetlig, langsiktig, prioritere og analysere kortsiktige og langsiktige behov for både for aktiviteter og anlegg.

Delplanen for Idretts- og friluftsliv i Rømskog Kommune 2014 – 2017 imøtekommer et krav fra Kulturdepartementet (rundskriv 35/93) med pålegg til alle kommuner om utarbeidelse av kommunedelplaner for anlegg og områder for idrett og friluftsliv i 1994. Kommunale delplaner skal videre danne grunnlag for tilsvarende fylkesdelplaner og skal ha en hovedrevisjon hvert 4. år. Denne kommunale delplanen skal være et styringsverktøy ved tildeling av kommunale/fylkeskommunale tilskudd og spillemidler. Kommunedelplanen er en betingelse for tildeling av stønad.

2 KLARGJØRING AV BEGREPER

2.1 Idrett

Med idrett forstås aktivitet i form av konkurranse eller trening i den organiserte idretten.

2.2 Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet oppfattes som egenorganisert trenings og mosjonsvirksomhet, herunder friluftsliv og aktiviteter preget av lek.

2.3 Friluftsliv

Friluftsliv er opphold og aktiviteter i friluft i fritida med sikte på miljøforandring og naturopplevelse. Begrepet er nært beslektet med fysisk aktivitet.

2.4 Idrettsanlegg

Det er ulike idrettsanlegg, med ulike krav til standard og utforming. Det har betydning bl.a. i forhold til støtte og tilskuddsordningene. De såkalte *nærmiljøanleggene* defineres som anlegg allment tilgjengelig for egenorganisert trening. *De ordinære anleggene* har mulighet for konkurranser og treningsopplegg for ulike idrettsorganisasjoner. I Østfold finnes bl.a. regionale anlegg, som tilfredsstillende nødvendige krav for profesjonell idrettsutøvelse. *Nasjonale anlegg* skal ivareta behov for idrettskonkurranser på nasjonalt og internasjonalt nivå.

2.5 Friluftsområder og friområder

Fellesbetegnelser på grønne områder som er tilgjengelig for allmennhetens fri ferdsel.

2.6 Kulturbygg

Lokale kulturbygg er fellesbenevnelsen for samfunnshus, kulturhus, grendehus, all-aktivitetshus, bydelshus, bygdetun og organisasjonseide forsamlingshus. De skal fungere som et kulturelt og sosialt møtested for lokalsamfunnet for alle alders- og befolkningsgrupper, lag og foreninger og for all lovlig organisasjons- og kulturvirksomhet. Lokale kulturbygg vil ofte være samlokalisert med andre typer lokaler. Dette kan være skoler, barnehager, idrettsanlegg, bibliotek, næringslokaler med mer.

2.7 Barn og voksne

Barn er i aldersgruppen 6-15 år. *Ungdom* er i alderskategorien 16-19 og *Voksne* er over 20 år.

3 MÅL OG SATSINGSOMRÅDER

3.1 Statlige mål og satsingsområder

Fra Stortingsmelding 26 , "den norske idrettsmodellen" (2012-2013):

" Regjeringen vil legge særlig vekt på noen viktige satsingsområder for den statlige idrettspolitikken de kommende årene:

- Økt satsing på anlegg for idrett og egenorganisert fysisk aktivitet, herunder friluftsliv.
- Bidra til å skape gode rammebetingelser for den organiserte idretten slik at den er i stand til å opprettholde og videreutvikle sine primæraktiviteter.
- Økt satsing på ungdomsidrett. Satsingen på ungdom vil avspeiles i både anleggs- og aktivitetspolitikken.
- Sikre gode rammebetingelser for barneidretten.
- Legge til rette for egenorganisert fysisk aktivitet og friluftsliv.
- Måltrettet satsing for å nå inaktive.

- Bidra til et godt aktivitetstilbud for grupper med behov for særlig tilrettelegging.
- Bidra til å opprettholde og utvikle idretten som en viktig arena for inkludering.”

Statens overordnede mål med idrettspolitikken kan sammenfattes visjonen *idrett og fysisk aktivitet for alle*. Idrett og fysisk aktivitet for alle innebærer at staten gjennom sin virkemiddelbruk skal legge til rette for at alle som ønsker det skal ha mulighet til å delta i idrett eller drive egenorganisert fysisk aktivitet. Med idrett forstås i denne sammenheng trening og konkurransevirkosomhet i den organiserte idretten. Fysisk aktivitet refererer til egenorganiserte trenings- og mosjonsaktiviteter. *I tillegg er det et mål å stimulere til fysisk aktivitet i form av friluftsliv*. Fysisk aktivitet kan selvsagt utøves i en rekke andre sammenhenger enn det som inngår i definisjonen over. For det forebyggende helsearbeidet vil eksempelvis omfanget av fysisk aktivitet i hverdagen være av minst like stor betydning som treningsaktiviteter. Idrett, trening og mosjon er derfor et vesentlig bidrag for å nå nasjonale helsepolitiske mål. Oppsummert kan det derfor sies at idrett er viktig i seg selv, som fellesskapsarena og på grunn av dens potensial til å bidra til å løse utfordringer på andre samfunnsområder.”

Når det gjelder Friluftsliv finner vi det beskrevet slik i Stortingsmelding n. 39 (2000-2001): “Ønsket om naturkontakt og naturoppleving er karaktertrekk som kanskje klarast skil friluftsliv frå andre nærliggjande fritidsaktivitetar. Desse er sjølve grunnstamma i friluftslivet, men også kontakt med kulturminne og kulturmiljø er viktige faktorar. Ein legg òg vekt på fysisk aktiv og miljøvennleg utøving. I dag har folk endå meir reelle behov for periodevis fråvere av stress, støy og motorbruk anten det skjer i urørt natur eller i område som er meir påverka av menneske”.

Satsingsområder og mål er beskrevet slik:

“Alle skal ha høve til å drive friluftsliv som helsefremjande, trivselsskapande og miljøvennleg aktivitet i nærmiljøet og i naturen elles.

Nasjonale resultatmål:

1. Friluftsliv basert på allemannsretten skal haldast i hevd i alle lag av befolkninga.
2. Barn og unge skal få høve til å utvikle dugleik i friluftsliv.
3. Område av verdi for friluftslivet skal sikrast slik at det fremjar miljøvennleg ferdsel, opphald og hausting, og at naturgrunlaget blir teke vare på.
4. Ved bustader, skular og barnehagar skal det vere god tilgang til trygg ferdsel, leik og annan aktivitet i ein variert og samanhengande grøntstruktur med gode samband til omkringliggjande naturområde.

Dei to første, nasjonale måla er aktivitetsorienterte og *vil fremje sjølve utøvinga av friluftsliv*, mens dei to neste skal medverke til å *dekkje dei arealbehov friluftslivet har*. Målgruppa barn og unge er gitt særleg prioritet. Den aktivitetsskapande verksemda blir teken hand om av dei frivillige organisasjonane, skulen og barnehagane, mens det å sikre arealbehovet til friluftslivet i hovudsak er sett på som ei reint offentleg oppgåve.”

3.2 Fylkeskommunale mål og satsingsområder

- **Østfold mot 2050, 2009-2012**

Fylkesplan for Østfold; Østfold mot 2050, har visjonen ”**Grenseløse Østfold**”. Planen er bygd opp med utgangspunkt i 3 hovedtema: **Levekår og folkehelse – Verdiskaping – Miljø**

I planen er det gjennomgående et særskilt fokus på klima – og energi som er den viktigste globale utfordringen, mens **folkehelse** er en av Østfolds største utfordringer.

Med utgangspunkt i de 3 hovedtemaene er det formulert 3 langsiktige hovedmål for utviklingen i Østfold.

Levekår og folkehelse: God livskvalitet for alle som bor i Østfold

Verdiskaping: Østfold skal være attraktiv for mennesker og kapital, og tilby et velfungerende arbeidsmarked med et bærekraftig næringsliv preget av innovasjon, kompetanse og samhandling.

Miljø: Østfold skal være et fylke som ivaretar klima, natur og kulturlandskap, og som tar miljøhensyn i offentlig og privat sektor.

- **Regionalplan Fysisk aktivitet 2011 -2014**

Planen beskriver og begrunner hvilke føringer som skal ligge til grunn for prioritering av de virkemidler østfoldsamfunnet har for å stimulere til økt fysisk aktivitet – for flest mulig. Virkemidlene er av to hovedtyper:

- Økonomiske virkemidler, som spillemidler, statlige friluftsmidler og fylkeskommunale midler.
- Juridiske virkemidler som plan- og bygningsloven, relevante særlover og fylkesplanen.

Planen beskriver hvilke føringer som bør ligge til grunn for de økonomiske virkemidlene fylkeskommunen er satt til å forvalte, både når det gjelder fordeling av statlige midler og disponering av egne midler.

Planen gir føringer for hensyn som bør tas i kommunale planer, både i samfunnsdelen og i arealplanlegging.

Planen er delt i to ; del A: Friluftsliv og del B: Idrett.

Del A: Friluftsliv

Friluftsliv er en del av vår kultur, koster lite å tilrettelegge og har potensial til å aktivisere mange. I flere overordnede statlige styringsdokumenter uttrykkes det tydelig at fysisk inaktivitet er i ferd med å bli framtidens store helseproblem. Sosiale ulikheter med hensyn til livsstil er en viktig utfordring for samfunnet. Friluftsliv er en av de viktigste satsingsområder for å øke fysisk aktivitet og styrke folkehelsen.

Mål friluftsliv:

Alle i Østfold skal ha mulighet til friluftsliv som helsebringende, trivselsfremmende og miljøvennlig aktivitet, i nærmiljøet og i naturen ellers. I folkehelsearbeidet skal friluftsliv ha en sentral plass utviklingen av Østfoldsamfunnet, og friluftsliv skal være et viktig tema i samfunnsdebatten og på den politiske dagsorden.

Alle delmål og friluftslivstiltak i planen skal bygge på dette hovedmålet.

Miljødepartementet, som statlig organ, har følgende hovedkriterier som skal være bærende for friluftslivet:

- Skal være helsebringende
- Skal være miljøvennlig
- Styrke allemannsretten
- Naturområder i og ved byer og tettsteder er svært viktige arealer å prioritere for å sikre friluftsliv som en aktivitet for alle.

Del B: Idrett

Det er en målsetning for idretten at alle skal kunne delta. Dette vil i noen tilfeller kreve spesiell tilrettelegging, og målet er å føre en idrettspolitik som følger prinsippene om universell utforming. Universell utforming skal være et gjennomgående prinsipp, men i handlingsprogrammet for idretten har det særlig fått fokus under "Anlegg og områder for fysisk aktivitet".

Planen har et handlingsprogram for idretten og er bygd opp med tre fokusområder:

- **aktivitetsfremmende tiltak**
- **anlegg og områder for fysisk aktivitet**
- **programsatsning i Østfold**

Aktivitetsfremmende tiltak har følgende mål:

- Folkehelseperspektivet er med i all planlegging
- Øke den fysiske aktiviteten blant barn og ungdom i Østfold
- Bevare frivilligheten i Østfold-idretten
- Styrke idrettens organisasjon på kommunalt nivå
- Gi utviklingsmuligheter for talenter innen idrett og som kan hevde seg i toppen av norsk idrett og legge til rette for idrett/ utdanning
- Gi mennesker som står utenfor arbeidslivet mulighet til å delta i et aktivetsmiljø
- Etablere "Verdens beste idrettsregion" for og mellom følgende brukergrupper på norsk og svensk side; idrettsforeninger, ungdom og ungdomsledere, inaktive voksne og aktuelle samarbeidspartnere (skole, foretak, kommuner) og folkehelseprosjekter i samarbeid med næringslivet
- All ungdom gis et fysisk aktivitetstilbud – uansett tilknytning til organisasjoner

Anlegg og områder for fysisk aktivitet:

Planlegging av anlegg for idrett og friluftsliv skal gå inn som en naturlig del av planprosessen sammen med andre arealkrevende tiltak. Det må derfor legges særlig vekt på nåværende og framtidig utbyggingsmønstre når det gjelder boliger, skole, friområder og trafikkanlegg m.v. Det er viktig å samordne planleggingen av friluftsliv- og idrettsanlegg i skog og mark slik at sammenfallende behov og ressurser utnyttes. Sambruk og flerbruk er stikkord i denne sammenhengen.

Det må legges vekt på interkommunalt samarbeid på basis av regionale behovsvurderinger når det heretter skal gis støtte til bygging av større anlegg innenfor planperioden.

Anlegg og områder for fysisk aktivitet har følgende mål:

- Gjennomføre partnerskapsmodellen i alle tilbud
- Nærmiljøanlegg og rehabilitering av eksisterende idrettsanlegg skal prioriteres
- Idretts- og friluftsanlegg skal planlegges sammen for å få til felles enhetlige løsninger
- Det skal skje en samordning mellom kommunene når større anlegg skal bygges
- Behovsanalyse skal legges til grunn for utbygging/prioritering
- Det skal tilrettelegges for utvidet bruk av eksisterende og nye anlegg
- Tilgjengeligheten skal økes for rullestolbrukere og andre med nedsatt funksjonsevne
- Det skal stilles krav til at kommunale arealplaner sikrer tilstrekkelige områder til idrett og friluftsliv

Universell utforming:

Prinsipper for universell utforming skal legges til grunn i utformingen av bygninger og uteområder. Planlegging, prioritering og gjennomføring av tiltak må skje i samarbeid med råd /organisasjoner for funksjonshemmede.

Mål: Det skal legges til rette for at alle i Østfold kan drive med idrett-uavhengig av funksjonsnivå

Skyteanlegg:

Østfold har mange skyteanlegg av ulike kategorier. Det er gjennomført og planlagt relativt mange skytteranlegg med elektroniske skiver. Planen beskriver et klart behov for å koordinere utbyggingsvirksomheten, ikke minst med tanke på de miljømessige konsekvenser som utbygging vil kunne medføre for bolig- og friluftsområder.

Fylkesplanen 2009-2012 foreslår gjennom et eget handlingsprogram en styrt samordning av de mange uteanleggene med samling om noen få større regionale anlegg. Eventuelle nye anlegg og anleggsenheter bør vurderes lagt til eksisterende større baner. Baner som er modne for rehabilitering bør vurderes nedlagt, eller samordnet med større eksisterende eller flyttet til et utpekt område for miljøbelastende anlegg.

Mål: Samordne uteanleggene til noen få regionale anlegg.

Motorsportsanlegg:

Østfold har i dag 13 motorsportsanlegg. Av miljømessige hensyn bør lokalisering av anlegg for motorsport samles på utpekte steder i fylket. Alle anlegg av disse kategoriene gis særskilt konsekvensvurdering på bakgrunn av regionale og miljømessige betraktninger før spillemidler kan gis.

Mål: Samle anlegg for motorsport på utpekte steder i fylket.

Programsatsning i Østfold:

Det satses på følgende:

- Idrettshaller med tilleggsfunksjoner tilrettelagt for mindre idretter
- Prosjekter som gir gode kombinasjonsløsninger ved samlokalisering
- Svømmehaller med minimum 25m basseng
- Anlegg for nye idretter og aktiviteter
- Andre prioriterte prosjekter

Kriterier for programsatsningen:

- Spillemidler tildelt under programmet kommer i tillegg til ordinære spillemidler
- Som hovedregel skal byggestart for anlegget være senest to år etter at tilsagn om ekstraordinære spillemidler er gitt
- Kommuner sender søknader til fylkeskommunen
- Fylkeskommunen samordner søknader fra kommunen i eget fylke og oversender søknadene til Kulturdepartementet innen søknadsfristen

Svømmehaller:

Det er registrert 36 svømmeanlegg i Østfold. De aller fleste bygd på 60- og 70 tallet. Flere av anleggene er rehabilitert, men mange gjenstår. Det er fortsatt behov for nye svømmehaller i Østfold og rehabilitering av eksisterende anlegg. Kulturdepartementet har de siste årene prioritert svømmeanlegg gjennom programsatsningen.

Mål:

- Fylkets svømmehaller skal tilfredsstillende en akseptabel standard hva angår vannkvalitet og bruk
- Kystfylket Østfold må ta høyde for at det er tilstrekkelig antall anlegg for svømme- og livberging som holder kvalitetsmessig god standard

Strategi:

- Kommunene ber svømmehalleiere om å foreta en gjennomgang av sine anlegg i samsvar med forutsetninger og retningslinjer for en standardheving

Interkommunale anlegg:

Departementet åpner for muligheten til å søke om ekstra tilskudd til større interkommunale idrettsanlegg på gitt vilkår.

Mål: Å få tilsagn om tilskudd på anlegg som faller inn under ordningen

Strategi: Drøfte aktuelle interkommunale/ regionale anlegg med aktuelle kommuner

Flerbrukshaller:

Det er bygd 37 flerbrukshaller i Østfold ved bruk av spillemidler. I tillegg kommer en håndfull haller uten spillemidler. Flerbrukshallene er anvendbare til mange aktiviteter og idretter, også for barn og unge. Denne type haller har derfor blitt prioritert av mange kommuner. De mange små idretter har tilpasset seg flerbrukshaller. I departementets satsningsprogram er det derfor åpnet for at flerbrukshaller bygges med tilleggslokaler for de mindre idrettene.

Mål: Gi mindre idretter tilpassede lokaler i tilknytning til flerbrukshaller

Strategi:

- Øke tilskuddsmuligheter for tilleggslokaler i flerbrukshaller
- Rette oppmerksomheten på anleggsbehovene for de mindre idretter

3.3 Østfold idrettskrets mål og satsingsområder

- **Strategiplan for perioden 2008 - 2011**

Visjon - "Idrett for alle"

Østfold Idrettskrets (ØIK) skal bidra til å sikre norsk idretts overordnede visjon "Idrett for alle" for alle gjennom å arbeide for en åpne og inkluderende idrett.

ØIK skal arbeide for at befolkningen i fylket gis mulighet til å utøve idrett og fysisk aktivitet i sunne former ut fra ønsker, behov og forutsetninger.

Mål - “En åpen og inkluderende idrett”

- Målet bygger på verdier som integritet, likeverd, toleranse forståelse og respekt.
- En “åpen og inkluderende idrett” må først og fremst realiseres i idrettslagene som er selve fundamentet for all idrettsaktivitet og fellesskap.
- En “åpne og inkluderende idrett” vil utfordre den framtidige leder- og trenerrollen i forhold til verdier, holdninger, kunnskap, praktiske og sosiale ferdigheter.
- Ledere og trenere i idrettslaget har et spesielt ansvar for å skape gode miljøer og utvikle idrettslagene som en sosial og inkluderende arena, og være med på å tilrettelegge for aktivitet preget av glede, fellesskap, helse og ærlighet.
- Det å ivareta viljen til frivillig innsats er avgjørende for at idretten fortsatt skal blomstre og utvikle seg.

En “åpen og inkluderende idrett” handler om:

- Gi flere barn, ungdom og voksne et bedre tilbud
- Inkludere grupper som ikke finner seg godt nok til rette i idrettslagene
- Vise respekt for menneskeverdet og sikre like muligheter for vekst og utvikling
- Øke det frivillige engasjementet og den lokale verdiskapning

Mål - for videre anleggsutvikling:

- ØIK skal arbeide for å bedre idrettslagenes anleggsforhold i samarbeid med alle særkretser og idrettsråd i Østfold, også til beste for egenorganisert aktivitet.
- Utbyggingen av idrettsanlegg er i stor grad avhengig av spillemidlene. Behovet for ytterligere spillemidler til anlegg er stort, og det er betydelig udekket behov for å få realisert normal anleggsutbygging i fylket.
- For å sikre at spillemidlene blir brukt mest mulig effektivt, bør idretten få større medbestemmelse i anvendelsen av disse midlene.
- Fokus skal ligge på idrettsanlegg med stort brukerpotensiale og flerbruksanlegg, således vil idrettens mangfold i betydelig grad være med å legge premisser for utforming av de fremtidige idrettsanlegg.
- Medvirke til prosesser som sikrer mangfold innen idretten, ved at mindre idretter også får innflytelse for å kunne utvikle sine anleggsbehov.
- Lokalisering av idrettslagene bør være i lokalmiljø/nærmiljø der barn og unge bor, spesielt nærmiljøanlegg. Således vil anleggene kunne bli viktige sosiale møteplasser, hvor barn og unges interesser og behov blir ivaretatt.

3.4 Kommunale mål og satsingsområder

Planen for idretts- og friluftsliv ble sist revidert i 2009. Ett av de overordnede målene for idrett og friluftsliv i Rømskog lyder som følger:

”Det er et mål at befolkningen skal kunne tilbys et variert tilbud i tråd med bygdas tradisjoner innen idrettsliv og friluftsliv. Dette skal være en rettesnor for planlegging og utbygging av fremtidige tilbud på området.”

Idrett

Lokale idrettslag og foreninger er gjennom sin brede tilslutning et av sivilsamfunnets viktigste bidrag til gode og trygge oppvekstvilkår. Idrett rekrutterer bredt og er en av samfunnets viktigste inkluderingsarenaer. Svært mange barn har erfaring fra idretten. Selv om oppslutningen blir gradvis lavere i løpet av ungdomsårene, er idrett en dominerende fritidsaktivitet også for denne aldersgruppen.

Fysisk inaktivitet er et voksende samfunnsproblem.

Det er i første rekke en mer stillesittende hverdag som er årsaken til at kun 20 prosent av befolkningen oppfyller myndighetenes anbefalinger om daglig fysisk aktivitet. Andelen som oppgir at de trener eller mosjonerer regelmessig har aldri vært høyere enn i dag.

Rømskog Kommune med sine mange lag og foreninger skulle ha et godt utgangspunkt for å gi et verdifullt tilbud til alle.

Friluftsliv.

Ønsket om naturkontakt og naturopplevelse er karaktertrekk som kanskje klart skiller friluftsliv fra andre nærliggende fritidsaktiviteter. Disse er selve grunnstammen i friluftslivet, men også kontakt med kulturminner og kulturmiljø er viktige faktorer. I den før nevnte stortingsmeldingen heter det at friluftslivspolitikken bør legge hovedvekten på en kjerne av ikke konkurranspreget, ikke motoriserte fritidsaktiviteter som skjer på allment tilgjengelige, naturpregede områder. I dag har folk enda mer reelle behov for periodevis fravær av stress, støy og motorbruk enten det skjer i urørt natur eller i område som er mer påvirket av menneske.

Rømskogs naturområder gir et særdeles godt utgangspunkt for friluftslivsaktiviteter: Turstier, sykkelstier, kanopadling, fiske etc.

3.4.1 Kultur

Rømskog Kommune oppleves som en god kommune å bo i og anerkjent for: ”Et tett og godt samarbeid med frivillige organisasjoner, et godt oppvekstmiljø og gode tjenester til alle aldersgrupper”. Ulike festivaler og kulturelle tiltak støttes og det deles ut hver 17.mai en Ungdommens Kulturpris. Kulturetaten ønsker å være delaktig støttende i mangfoldet av kulturelle aktiviteter herunder friluftsliv og idrett gjennom støtteordninger og møteplasser for å utvikle ideer og prosjekter.

3.4.2 Forvaltning og arealplan

Kommunens arealplan er juridisk bindende og trekker opp nødvendige retningslinjer for all arealbruk. Her fremgår mer spesifikke grenseoppgangen mht. allemannsretten. Bl.a. spørsmålet om strandsoner, bebyggelse i nærheten av kulturminner og turstier mv. Strandsonestemmelsen for

Rømsjøen er 100 meter for bolig og fritidshus, tilsvarende 100 meter for øvrige vann. Arealplan ble vedtatt 25.09.08.

3.4.3 Turisme/næring

Med sine store skogkledde åser, mange innsjøer og vann, skiller Rømskog seg ut som en spesiell og naturskjønn perle i det ellers flate Østlandslandskapet. Østfolds høyeste punkter, - Slavasshøgda, Haukenesfjellet og Slottet ligger i Rømskog. Over 100 sjøer og tjern gir rike frilufts- og fiskemuligheter. Rømsjøen, 14km² stor, gir muligheter for bading, fiske, seiling og padling. Det ligger to campingplasser i kommunen og et SPA-hotell, samt at Haukenestårnet er en selvbetjent DNT- hytte.

Nesten 2/3 av de sysselsatte i kommunen arbeider utenom egen hjemkommune. Flesteparten av disse arbeider i nabokommunen Aurskog-Høland.

Næringslivet i Rømskog har mulighet til økonomisk støtte gjennom de distriktpolitiske virkemidlene til Innovasjon Norge. Rømskog kommune har opprettet et eget, kommunalt næringsfond. Det blir kunngjort om søknadsfrister og betingelser når dette er aktuelt.

I kommunen er det to privateide campingplasser. Det er også et ønske om å etablere rasteplasser langs FV 21. Eidet er ved flere anledninger foreslått som egnet sted for forbipasserende.

3.4.4 Tekniske tjenester og miljø.

Hovedmål som berører tekniske tjenester, miljøvern, naturforvaltning og landbruk har bl.a. denne målsettingen:

Det skal arbeides for et miljøvern som sikrer en fremtidsrettet forvaltning av miljøet og naturressursene. Kommunen skal sørge for at dagens åpne landskap blir værende åpent.

Det skal arbeides for et landbruk i balanse med naturgrunnlaget og kulturlandskapet i kommunen og en arealdisponering som sikrer produksjonsgrunnlaget og andre ressurser for fremtidige generasjoner.

3.5 Lokale mål for lag og foreninger

Idrettslaget og beslektede lag og foreninger har som mål å stimulere til mest mulig aktiviteter blant barn og unge. Medlemstallet i lag og foreninger er høyt, 850 medlemmer fordelt på 25 lag og foreninger, halvparten av dem er under 20 år. Aktivitetsnivået er høyt og mange er medlem flere steder.

En innfallsvinkel er å oppfordre foreldre og pårørende til å gå foran med et godt eksempel. Ytterligere mål er å vinne over seg selv og lære å tape og vinne.

Trimaspektet anses å være viktig og det sosiale fellesskapet før og etter renn. Konkurransespektet er mindre betont.

Jeger og fiskeforeningene har som sitt primære mål å tilby jakt og fiske til de som bor i området og legge ut jaktrettigheter til salg og salg av fiskekort. Dessuten drive tiltak for å fremme vilt og fiskebestand.

Det selges i underkant av 200 fiskekort totalt på årsbasis. Som et ledd i kalkingsplan for Østfold foretas vannprøver og kalking av vann. I noen vann er det sluppet ut ørret. I Ertevannet og Hølvassdammen er det nedlagt et formidabelt dugnadsarbeid for å sikre vannføringen i Ertevassbekken og Langebekk. Dammprosjektet er opparbeidet med tømmer og gyttegrus.

3.5.1 Økonomiske forutsetninger

Foreningenes inntekter er basert på medlemskontingent, sponsorinntekter, kulturmidler, fester arrangementer, spillemidler, salg av fiske- og jaktrettigheter.

Kommunale tilskudd

Den økonomisk tilskuddsordningen og støtten fra kommunen utløser ca.kr.150.000,- årlig til lag og foreninger. Tildelingskriteriene legger vekt på aktivitetsnivå og prioriterer barn og unge under 20 år. Dessuten er det anledning å søke støtte til enkelt arrangementer og lederopplæring.

4 STATUS

4.1 Om Rømskog

Rømskog er en skogkommune beliggende i den nordøstre delen av Østfold, på grensen mot Sverige. Arealet er 184 km² og innbyggertallet i underkant av 700. Rømskog ble i 1902 skilt ut fra Rødenes som egen kommune og er blant de minste kommunene i landet.

4.1.1 Folketall

Kommunens størrelse i folketall og den spesielle geografiske beliggenhet i Østfold, gir kommunen et særpreg. Det jobbes med nye indikatorer på befolkningsøkning i et fremtidig måldokument som skal gjelde frem til 2015. Folketallet i 2013 er i underkant av 700.

4.1.2 Arealfordeling

Arealdelplan regulerer områder til boligbygging og næringsområder. Hyttebyggingen er begrenset med et tak på 100 hytter i planperioden.2008 – 2019. I utarbeidelsen av arealdelplan vurderes arealbruken opp imot friluftsinnteresser, selv om kommunen har rikelig med friområder. Kommunens arealplan er juridisk bindende og trekker opp nødvendige retningslinjer for all arealbruk. Her fremgår mer spesifikke grenseoppgangen mht. allemannsretten. Bl.a. spørsmålet om strandsoner, bebyggelse i nærheten av kulturminner og turstier mv. Strandsonestemmelsen for Rømsjøen er 100 meter for bolig og fritidshus, tilsvarende 100 meter for øvrige vann. Arealplan ble vedtatt 25.09.08.

4.1.3 Natur/jordbruk/skogbruk

Kommunen har lang og solid bakgrunn i forvaltning av naturressurser. Tilknytning til skog og mark var tidligere forbundet med arbeid i skogen og fangst og fiske, for å dekke ernæringsbehov. Dette bildet har endret seg radikalt. Jakt og fiske i dag har vel så mye et sosialt aspekt og skogsarbeidet er stort sett mekanisert. For å stimulere tilveksten i befolkningen, vil mulighetene for friluftsliv stå som et sentralt markedsføringselement.

4.2 Idrettsanlegg

Se punkt 6: Evaluering av delplanen 2009-2013

4.3 Kulturbygg

Kommunens kulturhus ble åpnet i 2001 og innehar bl.a. en gymnastikksal, som er opptatt med trimaktiviteter uken igjennom. Videre kan nevnes

trimrommet med ulik apparatur, som er i jevnlig bruk. Det forvaltes av Idrettsforeningen og det fordres medlemskap i foreningen for kunne bruke det. Det er laget en plan for kommunens **kulturgård og bygdetun på Kurøen**. I sommersesongen holdes stedet åpent 2 måneder for matutsalg og ulike aktiviteter. Det foregår privat kanoutleie på stedet. Kommunen legger ut flytebrygger, hoppetårn og setter opp rastebord i forbindelse med badeplassene og tar ansvar for renovasjon og vedlikehold på områdene **Trosterud skolemuseum** ligger helt ved grensen til Sverige. Det holdes åpent noen dager om sommeren og kan besøkes etter avtale med kommunen. Kommunen har et hus ved Normeka som i dag **huser en fritidsklubb** og disponeres i tillegg av pistolklubben.

4.4 Friområder

Rømskogs større skogsområder er friområder der det finnes 6 merkede løyper. Kommunens mange sjøer innbyr til kanoturer og fiskeing. Ved Rømsjøen er det to offentlige badestrender. Båtlivet er regulert på visse områder i Rømsjøen, med hastighetsbestemmelse nord for en linje fra Storøya til Kurøen. Her gjelder maksimumsfart på 5 knop. I 2013 kom det nye bestemmelser m.h.t. begrensinger/vannscooter. Grunnene i sjøen er merket, slik at båtlivet kan ferdes trygt Mange velger bort skogen pga rovdryfrykt. En gang og sykkelsti fra Steinbyfeltet til Eidet vil være ulykkesforebyggende langs 60 sonen på Rv.21. Dessuten vil det gi helsemessig gevinster, dersom folk kan gå og sykle langs denne ruten. Det er i tråd med regjeringens og kommunens satsning på Folkehelsearbeidet.

Kommunen deltok i et interregionalt samarbeidsprosjekt med Sverige, for noen år tilbake. Stier ble Kryddet og tre nye opparbeidet. Merking av løyper ble foretatt og informasjonstavler ble satt opp. I samme forbindelse ble det lagt ut flytebrygger i Rømsjøen..

Endelig er det utarbeidet er et digitalisert turistkart og en informasjonsbrosjyre, som er spesielt myntet på turinteresserte. Registrering, merking og rydding av dyregraver, inngår som et tiltak for å fremme friluftslivet kombinert med kulturopplevelse. Det foregår en kontinuerlig sporing og registrering av rovdyr. Rømskog inngår i forvaltningsområdet for ulv , som virker inn på lokal befolkningens bruk av friområdene.

Siste restaureringsobjekt er branntårnet på Haukenesfjellet. Tårnet inngår i Den Norske Turistforeningen sine tilbud som overnattingshytte. Tårnet er det høyeste utsiktspunktet i Østfold og fatter interesse for turfolk også utenfor kommunens grenser. Restaureringen er finansiert med tippemidler, kommunal støtte, støtte fra turistforeningen og private sponsorer. Det er nedlagt en betydelig dugnadsinnsats.

Gapahuk på Storøya 2009 ble finansiert fra prosjekt "Opplev Grenseland. Umontert utedo skal ha blitt montert i 2010.

4.5 Aktiviteter – Lag og foreninger

Oversikt/ Status lag og foreninger pr 31.1.2 2012:

NAVN	MEDLEMSTALL	DERAV UNDER
------	-------------	-------------

		20 ÅR
Rømskog Ski- og Orienteringsgruppe	143	29
Rømskog Søndagsskole	20	20
Club 18	25	25
KRIK –Rømskog	42	32
Rømskog Husflidslag	70	0
Rømskog og Setskog Fotballgruppe	141	64
Rømskog Pensjonistforening	72	0
Rømskog IL Motorsport	21	6
Rømskog Idrettsskole for barn	33	33
Rømskog Barnegospel	35	35
Rømskog Setskog A-Lag Fotball	26	9
Småbarnscafe	8	8
Rømskog Musikkorps	17	6
Nordre Rømskog Jeger- og Fiske for.	80	5
Rømskog ungdomskor / Plus		27
Rømskog Ungdomsforening	44	24
Rømskog Historielag	54	
Den norske Turistforening Indre Østfold	21	3
Rømskog Skytterlag	92	6
Tilsammen	944	332

I Rømskog med sine 689 innbyggere er medlemstallet i idrettslag og andre lag og foreninger høyt og mange er med i flere lag og foreninger. Det er til sammen 326 medlemmer under 20 år av et samlet medlemskap på 944. I tillegg til listen ovenfor arrangeres det regelmessig fotturer av turlaget Stemningen, det finnes et lokalt initiativ for eldredans, et kurs i Aerobic for damer og ukentlig "gubbetrim".

Barneidretten

Målgruppen er barn 3-6 år. Stedsvalget er i utgangspunktet gymsalen på kulturhuset. Møtepunktet er annenhver torsdag i skoleåret. Det er også balltrening for 6-10 klassinger samme dag.

Skytterlag/Jeger og fisk

- Rømskog skytterlag har 92 medlemmer, hvorav 6 medlemmer er under 20 år. Felt og baneskyting inngår i aktiviteten, samt konkurranseskyting på større stevner. Rømskog Pistolklubb har 36 medlemmer, hvorav 2 er under 20 år. (pr 31.12.2011). Det pågår treningskvelder i deler av året, samt enkelte klubbmesterskap.

- Rømskog lerduebane fører ikke medlemsregistre, da de er registrert i Jeger og Fiskeforeningen i kommunen. I vår og sommersesongen er det ukentlig treningskyting. Det arrangeres også enkeltstående mesterskap.

- Vestre Rømskog Jeger og Fiskeforening har 47 medlemmer og 1 under 20 år.(pr 31.12.11) Nordre Rømskog Jeger og Fiskeforening har 78 medlemmer, hvorav 1 er under 20 år.(pr 31.12.11) Det pågår fiskekonkurranser for barn, treningskyting på elg og salg av jaktkort/fiskekort. Det finnes også jaktlag på Trosterud og Flaten.

- Rømskog elgbane har 80 medlemmer, der 6 er under 20 år.(pr 31.12.11) Treningskyting for rifle og storviltprøven på elg og rådyr har hovedfokuset.

Idrettsforeninger

Rømskog Idrettslag har 343 medlemmer. Her innbefattes både passive og aktive medlemmer.

Enkelte medlemmer deltar i flere grener av aktivitetene som idrettslaget har å tilby.

Idrettskolen

Idrettskolen holder til i gymsalen på kulturhuset hver onsdag i skoleåret.

Målgruppen er barn under skolealder. Det foregår også aktiviteter ute, dersom vær og føreforhold tillater det.

Aerobic

Denne trimgruppen møtes en gang i uken. Målgruppen er primært ungdom og voksne kvinner, men utelukker ikke begge kjønn.

Volleyball

Volleyballtrening foregår i kulturhuset. Aktiviteten foregår som trening og lek.

Det spilles ikke i turneringer. Målgruppen er ungdom og voksne.

Herretrim.

Målgruppen er unge og voksne menn. Det trenes to ganger pr. uke, Det trenes ute om sommeren og inne i gymsalen vinterstid.

Friidrett

Målgruppen er voksne. Det er tre treffpunkter i høstsemesteret, der det inngår mulighet for å ta ulike idrettsmerker.

Ski og O-gruppa.

Det er fire O-kart. "Haukenes", "Klinten" og "Klubben" er digitaliserte kart.

.Deler av "Skurås" er også digitalisert, Det foregår trenings- og karusell løp om sommeren i O-gruppa. Videre er det turorientering, hvor det settes ut poster, som deltakerne kan oppsøke når som helst fra mai til oktober. På hver

post er det et spørsmål som deltakerne besvarer ved å stemple for rett svaralternativ.

Idrettslaget disponerer to hoppbakker. Ambisjonen er hopp trening 1 gang pr. uke høst og vinter. Hoppaktiviteten har tatt seg opp i den senere tiden. Det arrangeres klubbrenn både i hopp og langrenn.

Fotballgruppa

Det er Setskog og Rømskog fotballgruppe. Det er over 50 barn og unge som er med i Setskog og Rømskog fotball. Trening pågår 1-2 ganger pr uke De øvrige trener noe mer. En rekke kamper går på Rømskog stadion. A-lags fotball gjenoppstod i 2007.

Motorsport.

Idrettsgrenen er organisert i Idrettslaget. I oktober og mars arrangeres det en aktivitetsdag for ungdom på Engen. Det kjøres bl.a. 4-hjulinger. Motorsport er et satsningsområde for reiselivsnæringen i Indre Østfold.

En privat skogeier har tilbudt områder i egen skog til endurobane.

Beliggenheten har alle forutsetninger for å tilfredsstille utøvere og ivareta støyhensynet. Reguleringsarbeider pågår.

5 VIRKEMIDLER

Det er både juridiske og økonomiske virkemidler som er aktuelle i denne sammenhengen. Frilftsloven, Plan- og bygningsloven, Naturvernloven, Kulturminneloven, Viltloven, Vassdragsloven og Motorferdselsloven er lover som kan komme til anvendelse. De viktigste økonomiske virkemidlene er spillemidler, kommunale tilskudd og mva-komp. I tillegg kan det finnes noen midler til friluftsliv og tilrettelegging for allmennheten gjennom Miljødirektoratets naturforvaltningsmidler og gjennom jordbruksavtalen.

5.1 Spillemidler

De økonomiske forutsetningene for statens anleggspolitikk er knyttet opp mot spillemidler. Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet er hjemlet i "pengespilloven". Overskuddet fra spillvirksomheten fordeles til idrettsformål, kulturformål og til samfunnsnyttige eller humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og olympiske og paraolympiske komité.

Spillemidlene fordeles på disse anleggstypene:

- Ordinære anlegg inkludert rehabilitering, der en kan søke om midler på inntil 1/3 av godkjent kostnad der maksimalt tilskuddsbeløp er kr. 1000 000 hvis ikke annet gjelder. Nedre grense for godkjent kostnad er kr. 150 000.
- Nærmiljøanlegg som er anlegg eller områder tilrettelagt for egenorganisert fysisk aktivitet, hovedsakelig beliggende i tilknytning til bo- og/eller oppholdsområder. Det gis støtte med inntil 50 % av godkjent kostnad som er begrenset oppad til kr. 600.000. Nedre godkjent ramme er kr 50.000.

5.2 Kommunale tilskudd

Ved opparbeidelse eller rehabilitering av kommunale anlegg avsettes midler på investeringsbudsjettet. For anlegg i regi av andre utbyggere bidrar ofte kommunen med tilskudd. I tillegg tildeles lag og foreninger årlig kulturmidler til drift. Tildelingskriteriene legger vekt på *aktivitetsnivå* og prioriterer *barn og unge under 20 år*. Dessuten er det anledning å søke støtte til enkelt arrangementer og lederopplæring.

5.3 Mva-komp

Alle som oppfyller vilkårene for å motta spillemidler til idrettsanlegg, med unntak av kommuner/fylkeskommuner og kommunale foretak kan på grunnlag av anleggsregnskapet søkes om kompensasjon av merverdiavgift. Ordningen er rammestyrte det blir tildelt midler etter søknad innenfor den rammen Stortinget bevilger for det enkelte år.

6 EVALUERING AV DELPLAN FOR IDRETTS- OG FRILUFTSLIV I RØMSKOG - KOMMUNEDELPLAN FOR KULTURBYGG OG FYSISK AKTIVITET 2009 – 2013

6.1 Anleggsenheter

I den årlige oppjustering av anleggsenheter i forbindelse med spillemiddelsøknader inngår følgende oversikt:

6.1.1 Hoppbakker

Lykkjemyra hoppbakker består av to enheter. Den ene bakken har stillas, men uten lys og betegnes som en K50 bakke. Den er lite i bruk fordi det krever mye tid å preparere bakken. Den andre bakken har imidlertid lysanlegg og godt brukt. Bakken har naturlig tilløp og dekker både K6, K15 og K25.

6.1.2 Skytteranlegg.

Rømskog skytterbane er rustet opp med ny støydempet standplass, nytt skytterhus og utbedring av vei vann og kloakk er på plass. Skytterlaget og jeger- og fiskeforeningene har gått sammen om å oppjustere banene med elektroniske skiver og ombygging av standplass. I søknadsrunde for 2007 ble det uttelling på tippemidler på to av baneanleggene 100 m. I 2009 ble 200m imøtekommet med tippemidler. En elgbane er også gjennomført og disponeres av alle skytterlag. Hele anlegget kan da betraktes som et moderne skytteranlegg etter dagens krav.

Pistolklubben og Skytterlaget har eget rom i Fritidsklubblokalene. Det jobbes med å finne annet høvelig lokale slik at hele Ungdomslokalet kan brukes som et ungdommens kulturhus. Videre jobbes det med å flytte lerduebanen til Rømskog skytebaneanlegg.

6.1.3 Ballbaner

Håndballbanen ligger i tilslutning til skolegården og er asfaltert. Den egner seg kun til lek, spesielt myntet på skoleelevene. I 2003 ble det bygget en ballbinge på skoleplassen. Ballbingen kan fritt anvendes av alle, men er forbehold skoleelevene i skoletiden. Både håndballbanen og ballbingen utløste spillemidler.

Fotballbanen ble renoveret i 2005 og brukes nå for fullt til trening og lokale turneringer. Idrettslaget legger opp til en utvidelse av klubbhuset bl.a. med nødvendig våtromsanlegg. Søknaden om tippemidler i 2009 ble innfridd. Søknad fremmet i K-styre sak 71/06 gav kommunestyre tilsagn på kr. 350 000,- til delfinansiering av anlegget. Det betyr at det nye klubbhuset kan ferdigstilles våren 2010.

I 2007 ble volleyballbanen åpnet på Kurøen bygdetun. Den er godt besøkt og er et sosialt tilknytningspunkt for ungdommen i bygda.

6.1.4 Kart

Det er kart til fire områder i forbindelse med orientering. Det gjelder Haukenesfjellet, Skurås, Klinten og Klubben. Klintenkartet ble oppjustert og digitalisert i 2004 ved hjelp av spillemidler. Det jobbes nå med å fornye Haukenesfjellet., som nå er digitalisert og kan oppjusteres årlig. Kartet vil utvides til Sagtjern, overlappe Skurås og etter hvert også kunne omfatte det nye Spa-hotellet.

I forbindelse med interregionalt samarbeid med Østervallskog, er det utarbeidet et kartverk med tanke på turstier og sykkelstier. Det gjelder Stemningen, Vestsida, Ringsbyveien, Venemorunden, Hølvassveien. Jeger og fiskeforeningen har også utarbeidet et detaljert kart myntet på deres behov.

I forbindelse med et skilt-samarbeid grensekommunene imellom, vil det komme opp informasjonsskilt på egnede steder i kommunen, deriblant et oppdatert oversiktskart med severdigheter og turstier.

6.1.5 Skiløyper

Lysløypa har to løypetraseer, henholdsvis 2 km og 3km lange. Skianlegget ble oppgradert for noen år tilbake. Det ble lagt ut bark, ryddet i kantsonen og satt inn ny lysarmatur. Imidlertid er det vanskelig å vedlikeholde 3 km traseen, fordi runden er så kupert og lett for å skades i vårløsningen Lysarmaturen er fjernet og i praksis er denne ute av drift.

Idrettslaget har foreslått å flytte lysløypa til området rundt hoppanlegget og skytteranlegget, slik at vinteranleggene kan samles på et område. Det vil sannsynligvis styrke eventuelle søknader om spillemidler i fremtiden. For øvrig kjøres det løypescooter, både lokalt i bygda på jorder og småveier mv. Ved snørike vintere er bilveien på Vestby oppkjørt, Venemorunden og Sundvannet. Sistnevnte kopler seg på løypenettet i Setskog.

6.1.6 Turstier

Det holdes oppe 4-5 turstier som er blåmerket. Det gjelder Bøseterveien, Stemningen, Venemorunden, Hølvassveien og Ringsby/Utroarunden. Bruken noteres i en bok og det deles ut premier til de ivrigste brukerne. Det er et ønske om å sette opp informasjonstavler med litt historikk om stedene og kartreferanse.

6.1.7 Sykkelstier

Det er generelt gode betingelser for bruk av sykkel i Rømskog. "Rømsjøen rundt" er ofte anvendt som et mål for denne aktiviteten. Det er opparbeidet sykkel og gangsti fra Steinbyfeltet over Skoletoppen og ned til avkjørselen til Normeka..

6.1.8 Badeplasser

Det er primært to badeplasser. Det er Kirkesand og Sandviksand. Her legges det ut flytebrygge med hoppe- og stupemuligheter hver sommersesong.

6.1.9 Gymnastikksal

I kommunens kulturhus er det gymnastikksal. Den er flittig i bruk både for skoleelever og på kveldstid. I tilknytning til salen er det et trimrom med ulik apparatur. For å bruke trimrommet må det være tegnet medlemskap i Idrettslaget.

6.1.10 Dagsturhytter.

Haukenestårnet er restaurert med hjelp av spillemidler. Kommunehytta i Grøvika trenger renovering, det ble bevilget midler til dette i kommunestyremøte desember 2012. Kommunehytta utløste ikke spillemidler.

7 BEHOV – innspill etter første runde:

7.1 Idrettsanlegg

Fra Rømskog Idrettslag.

Utvidelse/ rehabilitering av fotballbanen til internasjonale mål.

Rehabilitering/ ny trase av lysløypa.

Modernisering av hoppbakken Lykkjemyra

7.2 Skytebane

Fra Nordre Rømskog JFF:

Innendørs miniatyrskytebane, 15 m (eventuelt 10m med luft), og skytesimulator med hagle.

7.3 Skateboardanlegg.

Det eksisterende anlegget står bortgjemt ved fritidsklubben. Det må renoveres og vurderes flyttet til et annet sted.

Innspill fra Unni Degnes /barnetalsperson i Rømskog Kommune.

En skateboardpark på egnet sted. Kostnad (ref. Marker Kommune) 350.000,-

7.4 Skolen

Elevrådet ved skolen har kommet med et skriftlig forslag:

- Opprusting av grusbanen med utendørs høydehoppstativ/tjukkas, 60 meterbane, kastebur, nye mål og forbedret lengdegrop.

- Utendørs bordtennisbord

- utendørs klokker på sør- og vestveggen

7.5 Kulturbygg

7.5.1 Kurøen Bygdetun.

Låvens tak og grunnmur må renoveres, det lekker fra taket og grunnmuren har seget. Videre bør hovedhuset få et nytt strøk maling. Den gamle tømmerbygningen bør settes opp som planlagt noen år tilbake. Ligger i dag i sine deler hos en snekker.

Et ønske er å legge opp til mer strøm, et behov ved større arrangementer.

En ute-scene bør bygges.

Låvens større rom ombygges/ forbedres for å kunne ha en permanent utstilling av redskaper og lignende.

7.5.2 Fritidsklubbens hus.

Huset er i dårlig stand, og det bør vurderes rivning. I sistnevnte tilfelle må fritidsklubben og pistolklubben finne nye lokaler.

7.5.3 Trosterud skolemuseum.

Hvis vi skal holde museet åpnet for besøkende trengs det oppgradering av : tilgang til vann, rengjøring, oppgradering av utedo og mer tilgjengelig historisk informasjon i form av foto og tekster. Skolemuseet egner seg godt til utendørs-aktiviteter og samlinger, stimulerer til flerbruk.

7.5.4 Bibliotek.

Viktig å prioritere 3 dagers åpningstid. Samt investere i oppgradering av bibliotekets tjenester på nettet og og selvbetjeningstjenester. Lokaltene egner seg som flerbruksrom og kan med fordel benyttes av forskjellige grupper, samt kulturelle prosjekter. En kan vurdere å legge en ungdoms- og kulturkafe til biblioteket, i samarbeid med lag- og foreninger.

7.5.5 Kulturhuset.

Veggene her egner seg godt til utstillinger. Faste installasjoner bør kjøpes inn slik at en lett kan henge opp og ta ned utstillingsobjekter. Kommunens kunstnere bør inviteres inn som brukere.

7.6 Friluftslivsanlegg / Nærmiljøanlegg

7.6.1 Ball-binger.

Det ble bevilget penger til Ballbinge på Haukenesfeltet i kommunestyret desember 2012. Sak:

Spillemiddelsøknad blir utarbeidet høsten 2013.

Videre er det et ønske fra Idrettslaget om bygging av ball bing på vestsiden av Rømskog.

7.6.2 Kommunehytta - Grøvika

Totalt kostnadsoverslag kr 190 500

Kommunehytta kvalifiserer ikke til spillemidler. Det ble bevilget penger til renovering i kommunestyret desember 2012. Sak:

7.6.3 Tur- og kulturstier

Gjennom flere år har det vært et ønske og planer om å anlegge en sti langs Tukku-elva, da denne ligger i et spennende natur og kulturområde. En egen forening/et eget lag vil bli dannet for å gjøre en del dugnads-abeide langs stien, og eventuelt senere søke om økonomisk støtte. Møter har funnet sted med grunneierne, og her er det fremdeles noe som må avklares. Kommunens deltagelse bør gjelde tilrettelegging for merking av kulturminner og naturopplysninger i undervisningsøyemed, tilrettelegge deler av stien for rullestolbrukere og vedlikehold av denne. På nåværende tidspunkt vanskelig å anslå kostnader. Initiativtaker: Helene Jovall Dahl

7.6.4 Oppfrisking av gamle bosteder

Restaurering av Lukas-hytta. Privat initiativ fra Helene Jovall Dahl og Lasse Christensen. En egen forening/lag står som initiativtakere og det er på nåværende tidspunkt ikke diskutert kommunens rolle i dette prosjekter.

7.6.5 Flyktingeruta.

Opparbeidelse/merking av flyktingeruten gjennom Rømskog mot Sverige.

7.6.6 Båtsport / sjøvett

Innspill fra Irja helen Norheim.

Tiltak for å bedre sikkerheten på sjøene Kommunen:

Informere om gjeldende regler for hastighet, henge informasjon opp ved utslippsplassen og andre relevante steder/hjemmeside/Røsmjingen.

8 HANDLINGSPROGRAM

8.1 Handlingsprogram 2014 – 2017

Handlingsprogram 2014-2017. Nærmiljøanlegg/Friluftsanlegg

Tiltak	Ansvarlige	Kostnader i 1.000 kr.	Anleggsstart-Finansiering (1000 kr.)								
			Totalt			2014			15	16	17
			K	SP	PR	K	SP	PR			
2012/2013											
Kommune Hytta Grøvika	Rømskog Kommune Bevilget 2012 KS		190								
Ballbinge Haukenes	Rømskog kommune Bevilget 2012 KS	440	220	220							
2014-2017											
Skateboard park	Kommunen	350.000	X	?				X			
Kultursti Tukku-elva	Privat							X			
Ballbinge Rømskog V	RIL								X		
Miniatyrskytte bane/innendør	NRJFF							X			
Flyktingeruta	RIL							X			
Rehabilitering /ny lysløype trase	RIL							X			
Lukas-hytta	Privat							X			

Handlingsprogram 2014-2017. Kulturbygg- og idrettsanlegg

Tiltak	Ansvarlige	Kost nader i 1.000 kr.	Anleggsstart-Finansiering (1000 kr.)								
			Totalt			2014			201 5	201 6	201 7
			K	SP	PR	K	SP	PR			
Kurøen Bygdetun	Kommunen					X			X	X	X
Fritidsklubb	Kommunen					X					
Bibliotek	Kommunen					X					
Trosterud	Kommunen								X		
Skolen	Kommunen										
Utvidelse av Fotball-banen	RIL		X	?		X					
Modernisering av	RIL		X	?		X					

hoppbakken											
Lykkjemyra											

8.2 Handlingsprogram 2014 – 2025

Det er å regne med at de prosjekter som her er beskrevet mellom 2014- 2017 vil strekke seg inn i tidsrommet mot 2025.

8.3 DRIFT- OG VEDLIKEHOLD

Mange av de eksisterende og planlagte anlegg må inn i kommunens drift- og vedlikeholdsbudsjett. På nåværende tidspunkt er det ikke klart hvilke beløp det dreier seg om.

**SAK: HØRINGSUTTALELSE – FREMTIDIG
ORGANIERING AV KRISESENTERE I ØSTFOLD**

Behandler organ:	Møtedato	Sak nr.	Ark.nr.
Utvalg for oppvekst og omsorg	14.11.2013	23/13	H43
Kommunestyret	14.11.2013	/13	

Saksbehandler: Anne Kirsti Johnsen

1. HVA SAKEN GJELDER:

Høringsuttalelse til utredning av fremtidig krisesenterstruktur i Østfold.

2. RÅDMANNENS FORSLAG TIL INNSTILLING:

- 1 Høringen tas til etterretning.
- 2 Det konstateres at eksisterende organisering av krisesentertilbudet i hhv. Halden, Moss, Fredrikstad og Sarpsborg er vedtatt opprettholdt. Sammenslåing av sentrene i Indre Østfold og Sarpsborg, som et anbefalt forslag i rapporten, blir da lite relevant.
- 3 Styret for Indre Østfold Krisesenter utfordres til fortsatt å se på muligheter for effektivisering av driften, relatert til momenter i rapporten om potensiale for innsparing.

Rådmannen i Rømskog, 08.11.2013

Anne Kirsti Johnsen
rådmann

3. VEDTAK:

3.1 FORMANNSKAPETS INNSTILLING TIL KOMMUNESTYRET:

4. SAKENS FAKTA:

Bakgrunn:

Ordførerforum i Østfold oppfordret i sitt møte 16. januar 2012 rådmannsutvalget til å fremme en sak om organisering av Krisesentre i Østfold gjennom fylkesstyret i KS Østfold. Det ble nedsatt arbeidsgruppe der alle fem regioner var representert.

Arbeidsgruppen ga firmaet Agenda Kaupang i oppdrag å foreta en utredning av framtidig krisesenterstruktur i Østfold og fremlegge rapport på bakgrunn av dette. Hensikten med

utredningen var å finne fram til hvordan kommunene kan organisere krisesentrene i Østfold slik at de oppfyller lovens krav til lavest mulig kostnad. Følgende spørsmål skulle belyses:

- Dagens struktur og organisering
- Samlet kapasitet – kostnader pr. plass
- Bygningsmessige forhold
- Kontraktsmessige forhold
- Sammenligning med relevante fylker
- Synliggjøre alternativ fremtidig, kostnadseffektiv drift

Rapporten; «Krisesenter i Østfold, Kostnader og struktur», foreligger nå. Den oppsummerer innledningsvis det aktuelle lovverket og krisesentrenes historie i Norge, reder ut om fakta relatert til brukergruppen, beskriver dagens struktur og organisering av sentrene i Østfold, sammenlikner effektivitet og kostnader og beskriver så ulike alternative driftsformer videre. Rapporten ble behandlet på møte i rådmannsutvalget 29.04.13, og drøftet i eiermøte for Indre Østfold Krisesenter IKS 27.09.13. Rapporten sendes nå ut på høring til de berørte kommuner.

Loven foreskriver at alle kommuner skal gi lavterskeltilbud til kvinner og menn og deres barn som trenger tilflukt og hjelp på grunn av vold i nære relasjoner. Det forutsettes at tilbudet er tilgjengelig hele døgnet, hele året.

Østfold har fem krisesentre for kvinner. Tre av sentrene har også et tilbud for menn som er rammet av vold i nære relasjoner. Sentrene har ulik i historikk hva gjelder organisering og driftsform. Indre Østfolds krisesenter, beliggende på Mysen, er organisert som er IKS. Nasjonale undersøkelser viser at brukerne av krisesenter i hovedsak er ikke-etnisk norske kvinner. De har gjennomgående lav utdanning, liten tilknytning til arbeidslivet og svake norskkunnskaper. Østfold har forholdsvis mange kvinner i den aktuelle brukergruppen. Østfold har et større og mer distribuert tilbud av krisesentre enn noe annet sammenlignbart fylke. Den aktuelle rapporten legger frem en beregning av kostnadene for sentrene i Østfold som funksjon av antall døgnbrukerne. Når regnskapstall fra Vestfold og Østfold sammenliknes på bakgrunn av beregningsmodellen, vises det at driften av hvert senter er like effektiv i de to fylkene, enda Vestfold er det fylket på Østlandet som bruker minst til formålet. I dette ligger at Østfold har et betydelig potensiale for besparelse. Rapporten viser at fylket med ett senter, tilsvarende organiseringen i Vestfold, kan redusere kostnadene med 8 millioner.

5. RÅDMANNENS VURDERING:

Avstand til tilbudet:

Rapporten viser at ved reduksjon av antall krisesentre i Østfold vil det pga. befolkningsmengde og av praktiske hensyn bl.a. i forhold til lokaliteter, lokaliseres i Fredrikstad eller mest sannsynlig, i Sarpsborg. Det vil bety at innbyggere i Indre Østfold vil få betydelig lenger reisevei for å kunne benytte tilbudet, enn hva de har i dag. Innbyggerne i kommunene med lengst avstand til Sarpsborg, som Trøgstad, vil være blant de som får aller lengst vei. Rapporten beregner at den økte avstanden også vil føre med seg en redusert bruk fra de kommuner som ligger lengst vekk fra tilbudet og at dette vil gi ytterligere reduksjon av driftskostnader.

Organisering av ett krisesenter i Østfold oppfyller lovens minstekrav og kan driftes forsvarlig, Driftsform og organisering vil påvirkes og opplevelse av tilgjengelighet vil endres.

Det bør likevel reflekteres over om det er i samsvar med lovverkets intensjon å organisere et lovpålagt tilbud med så vanskelig tilgjengelig at det i seg selv bidrar til å holde kostnaden nede.

Økte barnevernutgifter?

De samfunnsmessige kostnadene knyttet til vold i nære relasjoner er svært store. Rapporten viser til at om mindre bruk av tilbudet medfører at flere barn lever med familievold, kan det føre til at barneverntjenesten må inn med tiltak. Brukerne av krisesenteret har ofte en opphopning av risikomomenter som kan tilsi at det er grunnlag for kontakt med barneverntjenesten i mange av sakene.

Kostnadene for slike tiltak kan raskt bli større enn hva kommunene i dag betaler for krisesenter i IØ. Derfor er besparelsen for kommunen svært usikker. Samfunnsøkonomisk vil det medføre merutgifter til transport. I tillegg vil det også være vanskeligere å opprettholde kontakt med arbeid, skole og barnehage når reiseavstanden blir uforholdsmessig lang.

Det er selvfølgelig usikkert om lenger avstand til senteret vil medføre endringer ift. antall barnevernmeldinger. Man kan også tenke seg at et større faglig miljø kan bygge opp større trygghet for å kontakte barneverntjenesten

Driftsform:

Indre Østfold har like mange innbyggere som Moss kommune, men antall overnattinger på krisesenteret i IØ er betydelig flere både for voksne og barn. Tilsvarende er antall dagbrukere og dagbesøk betydelig færre. Overnatting pr. år pr.1000 innbyggere ligger for Indre Østfold høyest av alle krisesentre i Østfold. Dette har sannsynligvis en tydelig sammenheng med at også driftskostnadene er høyest av alle sentrene. Det oppgis ikke klart hva som er årsak til høy bruk av overnattingsdøgn ved krisesenteret i IØ.

Saken er produsert felles for de ni kommunene som er eiere av tilbudet ved Indre Østfold Krisesenter. Rådmennene mener det bør tas opp til vurdering om det er mulig å se på en evt. endring av driftsform. Blant annet bør det sees på om driften kan dreies fra færre overnattinger til flere brukere på dagbesøk. På denne måten kan antall årsverk og driftsutgifter reduseres. Dette må selvfølgelig vurderes opp mot hva som er behovet for den enkelte bruker.

Et annet aspekt er statens bruk av sentrene i det såkalte «ROSA- prosjektet», et prosjekt til beskyttelse av ofre for menneskehandel. Staten bruker her ressursene ved krisesentrene til plassering av klienter innenfor prosjektet, men uten å finansiere ordningen. Disse kvinnene har ofte behov for mange og sammensatte tiltak og oppholdet ved krisesenteret kan bli lengre enn gjennomsnittet. ROSA- prosjektet bruker 5 ganger så mange plasser i Østfold som Vestfold.

Det er ulike erfaringer i kommunene når det gjelder samarbeid med krisesenteret i enkeltsaker. Manglende kommunikasjon mellom kommune- krisesenter kan medføre at det arbeides parallelt i samme sak, uten at faginstansene vet om hverandre, noe som er uheldig, spesielt i saker der det skal tas hensyn til barn. Om kommunen blir kontaktet tidlig, slik at evt. nødvendige hjelpetiltak kan etableres der, ville kanskje også behovet for langvarig opphold på krisesenteret bli mindre. Ensartede og forpliktende samarbeidsformer mellom krisesenter og kommune er avgjørende for å lykkes med dette.

Konklusjon:

RØMSKOG KOMMUNE

Totalt sett synes det nå å være et meget svakt økonomisk potensiale for Indre Østfold Kriesesenter ved økt samarbeid eller sammenslåing med et annet kriesesenter i Østfold. Risikoen for økte sekundære utgifter ved betydelig større avstander er også åpenbar.

Det foreslås derfor ikke endringer i organiseringen som følge av rapporten, men styret oppfordres til økt fokus på mulighetene til å redusere kostnadene ved interne tiltak og økt samarbeid med de respektive kommuner og ROSA-prosjektet.

VEDLEGG:

Kriesesenter i Østfold. Kostnader og struktur. Rapport 25.4.13.

UTSKRIFT SENDES:

Revisjon
Kommunekassa

Referat fra Eiermøte for Indre Østfold Krisesenter IKS

Dato/tid/sted: Fredag 27.september 2013, kl. 08:30 – 09:45, Momarkedet Travbane, «Travern Pub»

Til stede

Askim	Thor Hals, Torill Bergene
Eidsberg	Erik Unaas, Kjetil Igletjern, Tom Arne Tørfoss
Hobøl	Håvard W. Osflaten
Marker	Kjersti N. Nilsen
Rakkestad	Ellen Solbrække, Alf Thode Skog
Rømskog	Kari Pettersen, Bjørn E. Lauritzen
Skiptvet	Svein Olav Agnalt, Anne-Grethe Larsen
Spydeberg	Knut Espeland, Morten Strande, Hans Moesgaard
Trøgstad	Ole André Myhrvold, Tor-Anders Olsen
I Ø Krisesenter	Torrey Tvette, Torleif Olsen, Ina Afdal
Innledere	Kaare Granheim, Bjørg Olsson, Anne Lise Ringerike
Prosjekt Eierskap	Åsmund Kobbevik

Tema Struktur for krisesenterfunksjonen i Østfold.

Innledning v/ representantskapets leder Kari Pettersen

Om rapporten (navn på rapport) v/Kaare Granheim, Agenda Kaupang

Det vises til lysbildepresentasjon som ble sendt ut før møtet.

Innspill fra IØKR: Korrigering på fremsatte regnskapstall og årsverk for virksomheten.

Det fremgikk at store bykommuner i Fredrikstad og Moss har behandlet rapporten og går imot en strukturendring av krisesentrene.

Orientering om virksomhetenes behov og vurderinger v/ Bjørg Olsson, Marker Kommune

Tilgjengelighet til krisesenteret er viktig. Stor avstand medfører transportutfordringer: Påvirker mulighet for opprettholdelse av jobb og benyttelse av skoletilbud i hjemkommune. Kommunen får regningen ved bruk av taxi. Større avstand påvirker bruk av tilbudet: Hjelpetrengende får/oppsøker ikke hjelp, økt press på andre virksomheter og offentlige ytelser. Avstand kan også påvirke samarbeid med kommunen, som er viktig ifbm. å komme tilbake igjen, evt. finne bolig/reetablering.

Styrets uttalelse, Torrey Tvette, I Ø Krisesenter

Det vises til vedlagte skriftliggjorte uttalelse.

Perspektiver fra krisesenterfunksjonen i Oslo v/Anne Lise Ringerike, Hobøl Kommune

Krisesenteret i Oslo er organisert som stiftelse. Det legges vekt på at stiftelsen henter ut betydelige prosjektmidler som har satt senteret i stand til å yte en rekke relevante tjenester og tilbud.

Viktig å ha en samarbeidsavtale som får frem funksjonsfordelingen mellom kommune og senter.

Oppsummering

Ordførerne ble utfordret på å komme med sine synspunkter med tanke på et evt. felles ståsted og veien videre. Hovedpunktene gikk ut på at

- Strukturen opprettholdes
- Videre strategiarbeid bør ta opp i seg relevante momenter som har fremkommet i rapport og innlegg:

Prosjekt Eierskap

- Innretning og bruk av virksomheten med tanke på ressursutnyttelse
- Innhenting av prosjektmidler, evt. andre eksterne finansieringsmuligheter
- Utforming av samarbeidsavtaler mellom senteret og kommunene

Rådmennene opplyste om at det vil bli utarbeidet et felles saksfremlegg.

211013/ÅK

Vedlegg Styrets uttalelse (vedlagte utkast til uttalelse ble styrets uttalelse)

Til
Styremedlemmene i
Styret for Indre Østfold Kriesesenter

På kommende eiermøte for Indre Østfold Kriesesenter IKS - 27.09.2013 er styret for Indre Østfold Kriesesenter invitert til å komme med en uttalelse om kriesesenterstruktur i Østfold, med utgangspunkt i rapporten «Kriesesenter for Østfold, Kostnader og struktur» (Agenda Kaupang, 25. april 2013). I den sammenheng har jeg innkalt styret til ekstraordinært styremøte torsdag 19.09.2013 kl 14:00 for å drøfte oss frem til en uttalelse som hele styret kan stå bak.

I innkallingen til eiermøtet står det bl.a. følgende:

Møtet er satt opp som et ledd i den høring som er igangsatt av KS sitt fylkesstyre i Østfold (08.05.13).

Kommunene har fått utsatt høringsfrist til 15. november for å kunne gjennomføre et eiermøte før saken kommer til høring i respektive kommunestyrer.

Formålet med møtet er å ha en felles møteplass, som belyser problemstillinger og gir bredere bakgrunn for vurderingen av kriesesenterstruktur i Østfold. Diskusjonen i møtet vil indikere om det er grunnlag for et felles ståsted i høringsarbeidet.

Utkast til uttalelse fra styret for Indre Østfold Kriesesenter IKS (IØK):

Styret for IØK synes Agenda Kaupang med rapporten «Kriesesenter for Østfold, Kostnader og struktur» (dat. 25. april 2013) har presentert flere interessante data som belyser sentrale sider ved hovedinnholdet i drift av kriesesentertilbud, alternativ sammenlignbar organisasjonsstruktur og kommunaløkonomiske virkninger. Uansett videre valg av organiseringsmodell vil denne rapporten kunne være et viktig bidrag i arbeidet med god strategisk styring og drift av kriesesentertilbud som lovpålagt oppgave for kommunene.

Styret kjenner seg stort sett igjen i rapportens beskrivelse av status for IØK, men må komme med følgende korrigeringer/merknader til innhold i rapporten:

kap 5.2 Kort om de enkelte sentrene (etter samtale) pkt 5.2.1 Eidsberg (side 20)

- Bygning

Daglig leder kjenner seg ikke igjen i at det i samtalen skal være sagt at "Det gjenstår noe ytre vedlikehold for å ha en tidsmessig standard".

- Erfaring ved senteret

Daglig leder henviste til doktoravhandlingen til Kirsti Alsaker, UiB, hvor funn viser at kvinner utsatt for vold har lavere opplevd livskvalitet enn soldater i krig, og at de som i snitt bodde lengst på kriesesenteret opplevde høyere grad av livskvalitet.

kap 5.3 Samlet kapasitet og oversikt over brukerne (tabell 5-1 side 23)

- Budsjett 2013 for IØK: 7,0 mill og ikke 7,6 mill

- Årsverk IØK: i 2011 8,5 åv. Redusert i 2012 til 7,09 åv.

Videre ønsker styret å "løfte fram" følgende forhold i rapporten:

- IØK har i 2011 flest overnattinger, 4105 (2051 kvinner + 2054 barn) – 72 pr 1000 innbygger (Østfold 55 pr 1000 innb.) og nest etter Moss størst utnyttelsesgrad, 1,4 pr rom (Østfold 1,05 pr rom)

- Bruken av kriesesentertilbudet er for brukergruppen svært avhengig av tilgjengelighet (kort avstand) for å ivareta etablerte sosiale relasjoner og aktiviteter (innhold i normal tilværelse) - ikke minst

med tanke på barna. De trenger å opprettholde tilgangen til sin faste barnehage eller skole og til venner og øvrige familie, i en slik vanskelig situasjon.

Styret vil tro at tilgjengeligheten/avstanden til kriesenteret ikke bare er viktig i krisefasen, men vel så viktig i reetableringsfasen hvor avstanden til et dagtilbud er avgjørende for mulig oppfølging - hjelp til selvhjelp - dersom kommunen lokalt ikke har etablert tilsvarende tilbud.

- Styret synes drøftingen i kap 7.2 (side 32) om *økonomisk virkning for kommunene med ett senter* i Østfold er meget interessant! På den ene side kan det i regnskapet for drift av kriesentre vises til 13 mill pr år i innsparing! På den andre side pekes det på at opp mot 1/3 av aktuell brukergruppe da ikke vil benytte kriesentertilbudet pga avstand/reduert tilgjengelighet til tilbudet. Det vil igjen kunne føre til økte utgifter for andre kommunale tjenester bl.a. økte barnevernsutgifter tilsvarende innsparingsbeløpet. Disse økningene er ikke tallfestet for f.eks Indre Østfold sin del. Den økonomiske nettogevinsten for kommunene er dermed usikker.

Styret merker seg at rapporten har begrenset seg til de kommunaløkonomiske virkningene, men at det samtidig vises til en analyse utført av Vista Analyse hvor de samfunnsmessige kostnadene knyttet til vold i nære relasjoner er svært store.

Torrey Tvette
styreleder IØK

15.09.2013

Moss kommune

Krisesenter for Østfold

Kostnader og struktur

RAPPORT

25. april 2013

Oppdragsgiver: Moss kommune
Rapport nr.: 7989
Rapportens tittel: Krisesenter for Østfold – kostnader og struktur
Ansvarlig konsulent: Kaare Granheim
Kvalitetssikret av: Bjørn Brox
Dato: 25. april 2013

Innhold

1	SAMMENDRAG	7
2	INNLEDNING MED UTGANGSPUNKTET FOR PROSJEKTET	8
	2.1 KORT OM KRISESENTRENE HISTORIE I NORGE	8
	2.2 KRAVET TIL KRISESENTRENE I LOVEN	9
	2.2.1 Tjenester og tiltak som inngår	9
3	ALTERNATIVE TILBUD	11
4	KRISESENTERBRUKERNE	12
	4.1 BRUKERNES OPPRINNELSE	12
	4.2 ALDERSFORDELING	12
	4.3 ARBEIDSTILKNYTNING	12
	4.4 REKRUTTERINGSVEI	13
	4.5 FYLKESVISE FORSKJELLER I BRUK AV KRISESENTRER	14
	4.6 TILBUDETS BETYDNING	15
	4.7 BRUKERE MED INNVANDRERBAKGRUNN	15
	4.8 AVSTANDEN TIL KRISESENTERET	17
5	DAGENS STRUKTUR OG ORGANISERING FOR KRISESENTRER I ØSTFOLD	19
	5.1 OVERSIKT	19
	5.2 KORT OM DE ENKELTE SENTRENE (ETTER SAMTALER)	19
	5.2.1 Eidsberg	20
	5.2.2 Moss	20
	5.2.3 Fredrikstad	21
	5.2.4 Sarpsborg	22
	5.2.5 Halden	22
	5.2.6 Oppsummering	23
	5.3 SAMLET KAPASITET OG OVERSIKT OVER BRUKERNE	23
	5.4 BRUKERE FRA ANDRE OMRÅDER OG BRUKERE SOM HENVISES UT AV FYLKET	24
	5.5 SAMMENLIGNING MED VESTFOLD	25
6	ØKONOMI	27
	6.1 SAMMENLIGNING MED FYLKENE PÅ ØSTLANDET	27
	6.2 BUDSJETTMODELL	28
	6.3 MODELLEN ANVENDT PÅ ØSTFOLD OG VESTFOLD	29
7	NY STRUKTUR PÅVIRKER BRUKEN OG ØKONOMIEN	30
	7.1 ENDRING I BRUKEN VED Å ERSTATTE DE FEM SENTRENE MED ETT SENTER	30
	7.2 ØKONOMISK VIRKNING FOR KOMMUNENE MED ETT SENTER	32
	7.3 MERKOSTNADER VED ALTERNATIVE TILTAK	32
8	BYGNINGSMESSIGE FORHOLD	36
	8.1 BEHOVET FOR AREAL VED SAMLING AV TILBUDET TIL ETT STED	36
	8.2 POTENSIALET FOR UTBYGGING VED EKSISTERENDE SENTRE	36
	8.2.1 Fredrikstad	36
	8.2.2 Sarpsborg	37
	8.3 VERDIEN AV NYBYGG I FORHOLD TIL EIENDOMMER SOM KAN FRIGJØRES	37
	VEDLEGG	38

Forord

Fra 1. januar 2010 ble krisesentertilbudet en lovpålagt oppgave for kommunene i Norge. Lov av 19. juni 2009 om kommunale krisesentertilbud pålegger alle landets kommuner ansvar for å tilby sine innbyggere et krisesentertilbud. Det statlige tilskuddet til krisesentertiltak er lagt inn i de kommunale rammene fra og med 2011. Det betyr at kommunene står for 100 % av driftsutgiftene ved landets krisesentre.

Alle kommuner skal ha et krisesentertilbud, enten i sin egen kommune eller i samarbeid med nabokommuner.

Ved innlemmelse av tilskudd til krisesentre fra og med 2011 fikk Østfold langt mindre tilskudd fra staten enn tidligere. Rådmannsutvalget i fylket har fått i oppdrag å utrede krisesenterstrukturen i fylket, med tanke på fremtidig effektiv organisering.

Vi har gjennomført en utredning som drøfter behovet for krisesentre og viser alternative modeller for drift. Det er vanskelig å vurdere effektene av omlegging, men vi har forsøkt å illustrere ulike konsekvenser. Arbeidet er i hovedsak utført av Kaare Granheim.

Vi takker for et interessant oppdrag, og vi takker for et konstruktivt samarbeid med senterlederne i form av intervjusamtaler. De har alle bidratt til å gi konsulenten forståelse av oppgavens karakter og kompleksitet.

Konsulenten har deltatt på ett møte i styringsgruppen underveis i arbeidet, der det er gitt viktige innspill.

Høvik, 25. april 2013

Agenda Kaupang AS

1 Sammendrag

Østfold har fem krisesentre for kvinner. Tre av sentrene har også et tilbud for menn som er rammet av vold i nære relasjoner. Østfold har et større og mer distribuert tilbud av krisesentre enn noe annet sammenlignbart fylke. Sentrene har ulik historie. De fleste er etablert av frivillige og etter hvert blitt overtatt av kommunene. Sarpsborg er nå rent kommunalt, Moss og Indre Østfold er IKS. Halden er en stiftelse med eget styre, men er nært knyttet til Halden kommune. Krise- og incestsenteret i Fredrikstad er drevet av Stiftelsen Blå Kors Fredrikstad, med kontrakt fram til 2014 og to ganger to års opsjon på forlengelse. Fredrikstad har vertskommuneansvar på vegne av Hvaler og Fredrikstad for tilbudet til kvinner, og for ytterligere 13 andre kommuner når det gjelder tilbudet til menn.

Loven foreskriver at alle kommuner skal gi lavterskeltilbud til alle kvinner og menn og deres barn som trenger tilflukt og hjelp på grunn av vold i nære relasjoner. Det forutsettes at tilbudet er tilgjengelig hele døgnet, hele året.

Nasjonale tall for 2011 viser at 62 % av krisesenterbrukerne ikke er etnisk norske kvinner. Brukerne har gjennomgående lav utdanning, liten tilknytning til arbeidslivet og svake norskkunnskaper. Finansieringen av sentrene tar ikke hensyn til dette forholdet. Endringer er ikke vanskelige. Forslag til endring er utarbeidet. Det vil gi Østfold ca. 2 mill. kroner mer enn i dag.

Det viser seg at Østfold har stor tilstrømning av brukere, på grunn av forholdsvis mange kvinner i den aktuelle brukergruppen, og fordi Østfold tilbyr en helt annen distribusjon av tjenesten, rent geografisk, enn andre fylker. Østfold tar dessuten imot relativt mange brukere fra det statlige ROSA-prosjektet uten at dette kompenseres av staten.

Med utgangspunkt i en budsjettmodell for krisesentrene utført av Vista Analyse på oppdrag av BLD, og budsjettall for krisesentre i Østfold og Vestfold, har vi kunnet beregne kostnadene for sentrene i Østfold som funksjon av antall døgnbrukerne. Beregningen viser at driften av hvert senter er like effektivt i de to fylkene, enda Vestfold er det fylket på Østlandet som bruker minst til formålet. Østfold vil kunne spare mye på å redusere antall krisesentre. Analysen viser følgende muligheter og konsekvenser.

1. Ett senter for hele fylket vil medføre en besparelse på ca. 8 mill. kroner, forutsatt like mange brukere som nå.
2. Ettersom man kan vente at etterspørselen vil bli redusert med ca. 1/3 ved samling av aktiviteten til ett senter for hele fylket, vil driftsutgiftene bli ytterligere redusert med ca. 5 mill. kroner. Kommunenes driftsutgifter til formålet kan dermed bli redusert med i alt 13 mill. kroner.
3. Utvidelse av ett av sentrene i de to største byene vil medføre ekstra kostnader i størrelsesorden 1–2 mill. kroner i form av renter og avskrivninger. Kommunen kan til gjengjeld realisere verdier i de fire sentrene som eventuelt legges ned og selges, eller konverteres til andre formål.
4. Når mange barn ikke kommer til krisesentrene, men trolig fortsatt vil leve i hjem der voldsutøvelse finner sted, kan det bety at barnevernet må finne nytt hjem til flere barn. Plassering av barn utenfor familien kan koste nesten like mye som det kommunene sparer ved å samle tilbudet på ett sted. Kommunenes netto besparelser ved innsparingene knyttet til krisesentre er dermed usikre

Det foreligger en analyse¹ utført av Vista Analyse som viser at de samfunnsmessige kostnadene knyttet til vold i nære relasjoner er svært store. Vi har i samsvar med oppgaven begrenset oss til å se på de kommunaløkonomiske virkningene.

¹ R 2012/4 Samfunnsøkonomiske kostnader av vold i nære relasjoner

2 Innledning med utgangspunktet for prosjektet

Østfold har fem krisesentre, med noe ulik organisering. Indre Østfold og Mosse-regionen har sine krisesentre organisert som IKS – Fredrikstads og Hvalers tilbud drives etter anbud av Blå Kors Fredrikstad. Halden krisesenter er etablert som en stiftelse, mens senteret i Sarpsborg er en ordinær del av kommunens tjenesteapparat.

I forbindelse med omlegging av finansieringen av krisesentre fra 2011, opplevde kommunene i Østfold en kraftig reduksjon i overføringene fra staten.

Det har derfor vært behov for å få en oversikt over krisesentrenes kapasitet og behov, og oversikt over dagens brukere, økonomi, bygningsmessige forhold, kontrakter, sammenligning med relevante fylkeskommuner om mulige alternativer.

Hovedoppgaven for prosjektet er å finne fram til hvordan kommunene kan organisere krisesentrene i Østfold slik at de oppfyller lovens krav til lavest mulig kostnad. Det har dessuten vært ønskelig å belyse følgende spørsmål:

- Dagens struktur og organisering
- Samlet kapasitet – kostnader pr. plass
- Bygningsmessige forhold
- Kontraktsmessige forhold
- Sammenligning med relevante fylker
- Synliggjøre alternativ fremtidig, kostnadseffektiv drift

2.1 Kort om krisesentrenes historie i Norge

Ettersom krisesenter er en relativt lukket virksomhet, kan det være et godt utgangspunkt å kjenne litt til historien. Den som vil ha bred innsikt, anbefales å lese boken om krisesentrene skrevet av Jonassen, Sogn, Olsvik og Hjemdal (2008): *Kunnskap – kvalitet – kapasitet. En nasjonal utredning om krisesentrenes kompetanse og tilgjengelighet*. NKVTS rapport 2/2008.

Som med mange andre gode tiltak har krisesenterbevegelsen sett betydningen av større offentlig innsats. Etter å ha fått statlige tilskudd en periode, ble det spørsmål om fastere former for struktur og rammer.

I Ot.prp. nr. 96 (2008–2009) skriver regjeringen at: "Krisesentrenes opprinnelige visjon var at alt kvinner trengte, var en trygg bolig og støtte fra andre kvinnelige beboere og krisesentermedarbeidere. Man trodde dette ville være nok for å gjenvinne kontrollen over eget liv." Det var det ikke.

Gjennom praksis i 30 år har krisesentrene utviklet flere tilbud til brukerne. Krisesentersekretariatet har utarbeidet minimumsstandarder for innhold og hjelpetilbud. Organisasjonene har arbeidet med etiske retningslinjer mv.

Tilbudet krisesentrene gir er

- døgnåpne tilbud med råd og veiledning pr. telefon
- trygge midlertidige botilbud
- dagtilbud – til tidligere brukere av boligtilbudet og andre som ikke har behov for boligtilbud
- samtaler – individuelt og i form av selvhjelpsgrupper
- hjelp til å ta kontakt med og følge til hjelpeapparatet
- oppfølging i reetableringsfasen
- informasjon om vold i nære relasjoner til publikum, hjelpeapparatet og offentlige myndigheter

Kjernetilbudet til brukerne varierer fra senter til senter. Tilbudet til enkelte krisesenter gir, er avhengig av de økonomiske og organisatoriske rammevilkårene til sentrene, størrelse, brukergrupper og hjelpeapparatet i områdene.

Selv om krisesentrene ble startet på privat initiativ og hadde mange frivillige medarbeidere, ble de allerede fra 1981 i hovedsak offentlig finansiert. Finansieringen av krisesentrene har siden 1981 vært delt mellom staten og kommunene, fylkeskommunene og private. Statstilskuddet dekket ifra 1981 50 % av driftsbudsjettet.

I 2004 vedtok Stortinget at det statlige tilskuddet skulle øke fra 50 % til 80 % fra 2005. Bakgrunnen var et ønske om å gi krisesentrene en tryggere økonomisk situasjon.

Statstilskudd på 80 % ble gitt på vilkår av at vertskommunen, det vil si den kommunen krisesenteret ligger i, godkjente et budsjett som dokumenterer tilskudd tilsvarende 20 % av driftsutgiftene fra vertskommunen, og eventuelt andre kommuner eller andre offentlige bidragsytere. Krisesentrene får fremdeles noe støtte fra private. Private gaver utløste ikke statstilskudd.

Alle krisesentrene må ha en vertskommune. De fleste sentre har i tillegg flere kommuner med avtale. Den vanligste ordningen ser ut til å være at kommunene har avtale, og at en av kommunene eventuelt har avtale med privat krisesenter dersom senteret ikke er kommunalt drevet. I 2007 gav 406 av de 434 kommunene i Norge støtte til krisesenter. De beløp de ulike kommunene bruker til formålet, varierer mye.

2.2 Kravet til krisesentrene i loven

Fra 1. januar 2010 trådte lov om kommunale krisesentertilbud i kraft, og fra denne dato er krisesentrene et tilbud også til voldsutsatte menn. Vi har gått gjennom Ot.prp. nr. 96 (2008–2009) og gjengir nedfor noen hovedpunkter fra proposisjonen.

2.2.1 Tjenester og tiltak som inngår

Intensjonen med loven har vært å sikre at kommunene tok ansvar for et godt og helhetlig tilbud til kvinner, menn og barn som blir utsatt for vold i nære relasjoner.

Telefonvakt hele døgnet

Det skal være døgnåpent tilbud om råd og rettleiding pr. telefon (telefonvakt). Telefonvakten må ha kompetanse i å møte mennesker i krise og kunnskap om voldsutsatte, og hvilke reaksjoner de kan ha. Den rette kompetansen i denne brukerrettete funksjonen er svært viktig for at den voldsutsatte skal bryte ut av en voldelig relasjon.

Midlertidig bolig

Midlertidig bolig er et krisesenter, eller et tilsvarende trygt og foreløpig døgntilbud. Her skal brukerne få støtte, veiledning og oppfølging. Boligtilbudet skal være tilgjengelig hele døgnet, alle dager og hele året.

Mange trenger hjelp til å få vurdert situasjonen, faren for at voldsbruken skal gjenta seg, og faren for liv og helse. Noen trenger støtte og hjelp til å håndtere traumer som har oppstått i forholdet. Omsorgspersoner vil ofte være i en krisesituasjon som kan gjøre omsorgen for barn vanskelig, og vil ha behov for avlastning.

Et krisesenter skal i utgangspunktet ikke gi behandling eller terapi. Det å bli møtt med omsorg og nestekjærlighet, og det at noen tar seg tid til å lytte, er det krisesenterbrukerne skal legge vekt på. Det å møte andre voldsutsatte er et viktig aspekt ved krisesentrene.

Lokalene må være tilrettelagt for ulike brukergrupper og sikre den fysiske og psykiske integriteten til den enkelte.

Et opphold bør vare så kort tid som mulig. Lengden på oppholdet må tilpasses den tiden det tar å gi brukerne støtte i forhold til andre nødvendige hjelpetiltak, og å få på plass nødvendig hjelp for reetablering.

Et krisesenter må ha tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å gi et forsvarlig og godt døgnbasert tilbud til voldsutsatte. Dette er lettere å få til når senteret eller boligtilbudet har en viss størrelse. Der tallet på brukere tillater det, bør de voldsutsatte få tilbud om å delta i gruppesamtaler og nettverksgrupper. Det kan også organiseres ulike kurs og arbeidstreningsprosjekt. Størrelsen og kapasiteten må veies opp mot at et krisesentertilbud må være tilgjengelig uten urimelig lang reiseavstand.

Dagtilbud

Dagtilbudet ved krisesentrene har utviklet seg over tid og er i dag en viktig og integrert del av virksomheten. Statistisk sentralbyrås rapportering fra krisesentrene viser at det er flere dagbrukere enn beboere, og det er etter hvert flere brukere som bare benytter dette tilbudet. Blant kvinner med etnisk norsk bakgrunn er det i dag flere som er dagbrukere enn beboere. Dagtilbudet er viktig også for mange beboere etter endt opphold på et krisesenter.

Kommunen er pålagt å sørge for et dagtilbud. Dagtilbudet skal også ha tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til disse brukergruppene. Det er understreket at tilbudet så langt mulig skal være individuelt tilrettelagt.

Kommunen pålegges ansvar for gode rutiner, slik at brukerne får informasjon om sine rettigheter etter gjeldende regelverk, og hvilke andre tiltak de kan ha nytte av. Informasjonen kan gis både skriftlig og muntlig, og må så langt mulig tilpasses de individuelle forutsetningene mottakerne har ut fra alder, erfaring, kulturbakgrunn, språkbakgrunn mv. Det må også være rom for eventuelt å følge brukerne til møte med de relevante instansene, jf. § 3 i lovforslaget, som inneholder en forutsetning om nødvendig tolketjeneste.

Oppfølging i reetableringsfasen

Mange voldsutsatte har behov for tett oppfølging i reetableringsfasen. Mange har behov for psykososial oppfølging, hjelp til å etablere seg i ny bolig mv. Kommunene skal sørge for at brukerne får tilbud om oppfølging i reetableringsfasen.

I tillegg til etablerte tjenester etter andre lover, vil mange brukere ha nytte av mindre spesialiserte tiltak i reetableringsfasen, som oppfølgingssamtaler, hjemmebesøk og sosiale tiltak. Oppfølging i reetableringsfasen kan også gis i form av selvhjelpsgrupper og støttenettverk.

Lav terskel og ingen egenandel

Et viktig vilkår for at et krisesentertilbud skal fungere godt er at den som oppsøker tilbudet, ikke skal være nødt til å dokumentere behovet for hjelp. Slike krav kan føre til at en voldsutsatt ikke oppsøker hjelp, og konsekvensen blir at volden fortsetter.

Det skal ikke kreves egenandel for tjenesten, med unntak av eventuelle utgifter til mat til kostpris. Enkelt personer skal kunne vende seg direkte til et krisesenter. I utgangspunktet skal ingen voldsutsatte avvises ved et boligtilbud eller et dagtilbud. Hver bruker må få en individuell vurdering av sin situasjon og sine behov.

Krisesentertilbud skal ikke avgrenses til brukere som er bosatte i vertskommunen eller i samarbeidende kommuner.

3 Alternative tilbud

For å ha et bilde av situasjonen for brukerne kan det være et poeng å se hvilke andre tilbud som finnes med sikte på å gjøre forholdene bedre for mulige brukere.

Barnehus

Det er etablert barnehus i Hamar, Bergen (2007) og Kristiansand (2008). Det er også etablert barnehus i Trondheim og Tromsø (2009).

Husene er utstyrte for dommeravhør og for medisinske undersøkelser, og har rom for samtale/terapi. Barnet skal få alle de tjenestene det har behov for, i barnehus – ikke bli sendt fra sted til sted. Barnehus skal bygge opp kunnskap og kompetanse om overgrep mot barn på alle fagområder, slik at personalet kan gi råd og veiledning. Kompetansen skal utvikles i samarbeid med de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging.

Incestsentre og incesttelefonen

Det er 20 incestsentre i Norge. Sentrene gir tilbud om støtte på dagtid til voksne som har opplevd seksuelle overgrep, og til pårørende til utsatte barn og unge. Flere incestsentre gir også et eget tilbud til barn og unge. Noen sentre har også et tilbud om overnatting til brukerne. Fra 1. januar 2006 ble det innført lik finansieringsordning for incestsentre som for krisesentre, der 20 % tilskudd fra kommuner, fylkeskommuner og helseforetak utløser 80 % statlig tilskudd.

Høsten 2006 ble det etablert en landsdekkende hjelpetelefon for incestutsatte. Hjelpe-telefonen er døgnåpen og blir driftet av incestsenteret i Vestfold.

Dixi Ressursenter

Det finnes to Dixi Ressursenter i Norge, ett i Oslo og ett i Stavanger. Sentrene arbeider for å hjelpe voldtektsoffer og deres pårørende, spre informasjon om senskader og følgeskader etter voldtekt, og drive holdningsskapende arbeid. Dixi-sentrene arbeider etter metoden "hjelp til selvhjelp" og er et supplement til det offentlige hjelpeapparatet. Sentrene gir informasjon og støtte til voldtektsutsatte og familiene deres, og hjelper til med å opprette Dixi-samtalegrupper både for voldtatte og for pårørende. I tillegg driver sentrene holdningsskapende informasjonsarbeid rettet mot hjelpeapparatet, skoler og samfunnet for øvrig. Sentrene er aktive når det gjelder å skrive innlegg og delta i debatter i media, drive oppsøkende virksomhet og sette i gang kampanjer og markeringer. Dixi-sentrene finansieres på samme måten som krisesentrene.

Alternativ til Vold

Alternativ til Vold (ATV) er primært et tilbud til voldsutøvere og hadde i 2008 behandlingstilbud i åtte norske byer. Fire nye tilbud ble etablert i 2009.

Det eksisterer en del spesialiserte tilbud som tilbyr behandling til kvinner som er blitt utsatt for vold. Partnerprosjektet, som blir drevet i regi av ATV, er et tilbud om samtale rettet mot partnere eller tidligere partnere til de mannlige klientene ved ATV.

4 Krisesenterbrukerne

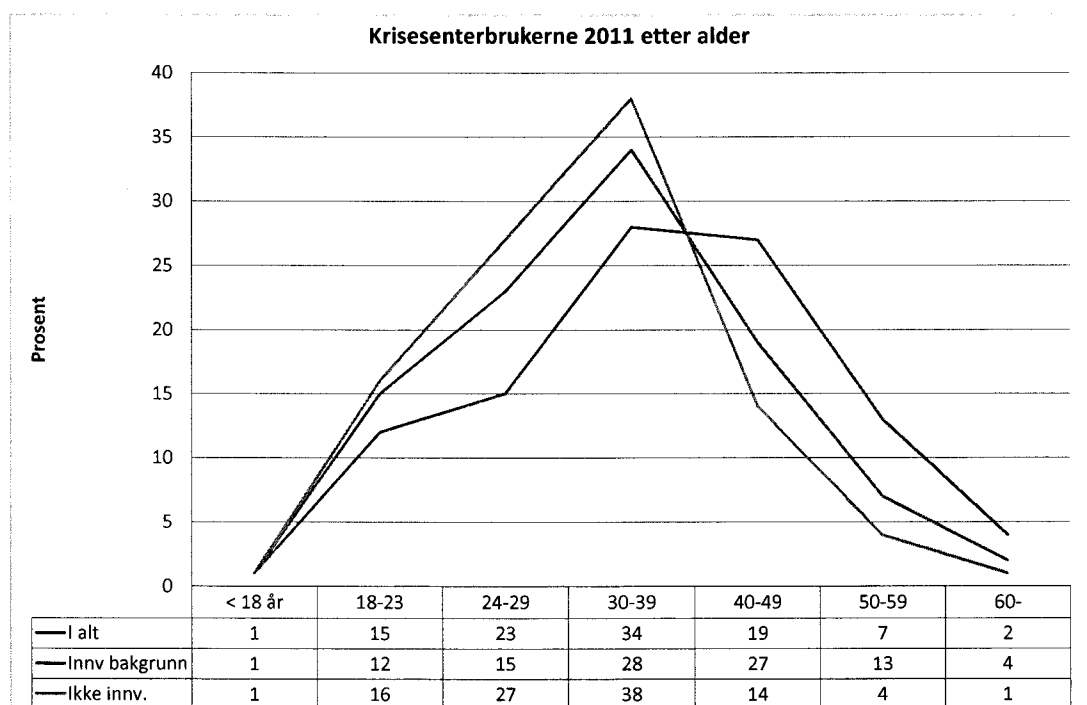
Fra den nasjonale statistikken kan det se ut til at både antall brukere og antall oppholdsdøgn har vært ganske stabilt siden 2004. Antall beboere svinger fra 1746 til 2075 i denne perioden. Det er ikke mulig å se noe entydig mønster i utviklingen.

4.1 Brukernes opprinnelse

BLD har i mange år benyttet markeds- og meningsmålingsinstituttet Sentio Research Group til å samle og systematisere data fra krisesentrene. Vi skal nedenfor gjengi data fra 2011. 62 % av kvinnene har utenlandsk bakgrunn (andelen har økt en del fra 2003, da den var 45 %). Dette betyr at utenlandske kvinner har svært stor hyppighet som brukere. Ved 11 av 46 sentre var andelen utenlandske brukere over 70 %. Det betyr likevel ikke at det bare er utenlandske *overgripere*. Andelen overgripere med utenlandsk bakgrunn utgjør ca. 50 %.

4.2 Aldersfordeling

Vi har nedenfor hentet tall vedrørende aldersfordelingen for norske og ikke etnisk norske i statistikken fra 2011.

Figur 4-1 Alderssammensetning for brukerne av krisesentrene 2011. Kilde: Sentio

Vi ser av figuren at brukerne av krisesentrene er kvinner fra 18 til 50 år, hvorav de utenlandske er noe eldre enn de norske. Bare 20 % bor alene. De fleste er gift eller samboere, og det er samboer/ektemann som er overgriper i de aller fleste tilfellene.

Av 67 000 overnattinger var 46 000 knyttet til brukere med innvandrerbakgrunn. Det betyr at denne gruppen står for ca. 69 % av alle overnattinger på norske krisesentre.

4.3 Arbeidstilknytning

Brukergruppen har alt i alt et noe perifert forhold til arbeidslivet. Statistikken for 2011 viser følgende tilknytning. (Det gjøres oppmerksom på at kategoriene ikke er gjensidig utelukkende og summen derfor kommer over 100 % i tabellene nedenfor.)

Tabell 4-1 Oversikt over brukernes tilknytning til arbeidslivet 2011. Kilde: Sentio

Arbeidstilkn�ytning	I alt
Arbeid full tid	18
Arbeid deltid	14
Arbeidssøker	8
Stønad/trygd/pensjon	34
Hjemmearbeidende	17
Under utdanning	11
Kurs	9
<i>I alt (>100 %)</i>	<i>111</i>

Tabellen viser at kvinnene har liten arbeidslivstilkn ytning. 18 % svarer at de har full jobb, og 14 % arbeider deltid. Alt i alt er 32 % i jobb heltid eller deltid. Det betyr at jobbnettverket til brukerne er forholdsvis lite. Dette er ikke overraskende. Tilbudet er bygget for dem som har et svakt nettverk.

Dersom vi antar at brukere med stønad, trygd, pensjon eller hjemmearbeid har et svært begrenset nettverk, vil vi ut fra tallene si at det gjelder 51 % av brukerne.

4.4 Rekrutteringsvei

Det kan også være nyttig å vite hvordan brukerne er rekruttert. Statistikken skiller mellom eget initiativ og en rekke alternative instanser som har henvist eller bidratt til første opphold i et krisesenter.

Tabell 4-2 Initiativ til å oppsøke sentrene for dem som overnatter 2011. Kilde: Sentio

Initiativ	"Andel"
Eget initiativ	28
Politiet	18
Familie, venn, bekjent	14
Barnevern	9
Annet	9
Lege legevakt	6
NAV Sosialkontor	5
Annet krisesenter	4
Flyktningeinstans	5
Skole	4
Advokat	3
Helsesøster	1
Familievernkontor	1
Overgrepsmottak	0,3
Interesseforening	0,6
<i>I alt (N = 1939)</i>	<i>107,9</i>

Vi ser at ca. 28 % oppsøker senteret på eget initiativ. Andre, ikke-profesjonelle er ansvarlig for ytterligere ca. 15 %. Det betyr at den alminnelige kunnskapen om sentrene kan stå for opp mot ca. 50 % av rekrutteringen, dersom vi legger til grunn at det organiserte hjelpeapparatet over hele landet er noenlunde like godt kjent med krisesentertilbudet.

Det kan i prinsippet gjøre det mulig å øke dekningsgraden, eller oppmøtet med ca. 100 %, dersom senteret går fra ukjent til kjent utenfor hjelpeapparatet. Grad av tilgjengelighet og oppfatningene om egnethet i det profesjonelle apparatet, forsterker forskjellen fra fylke til fylke.

Det er mulig at nærhet til senteret kan være en viktig faktor i omgivelsenes kunnskap om sentertilbudet. Vi har undersøkt betydningen av nærhet til senteret på grunnlag av rekrutteringstall fra de store kommunene i Vestfold, som bare har ett senter, og finner at nærhet betyr mye for tilgangen på brukere. Vi skal først se på de fylkesvise forskjellene.

4.5 Fylkesvise forskjeller i bruk av krisesentre

Det viser seg at det er store fylkesvise forskjeller i bruk av krisesentre. Vi har hentet ut data fra statistikken som presenteres av Sentio hvert år. Tabellen nedenfor er summert pr. fylke og viser antall sentre, antall overnattinger i alt og antall brukere. Vi har tatt inn tall for innbyggerne, og beregnet både antall overnattinger pr. 1000 innbyggere og antall brukere pr. 10 000 innbyggere. Tabellen viser også gjennomsnitt for hele landet og gjennomsnitt for landet utenom Oslo.

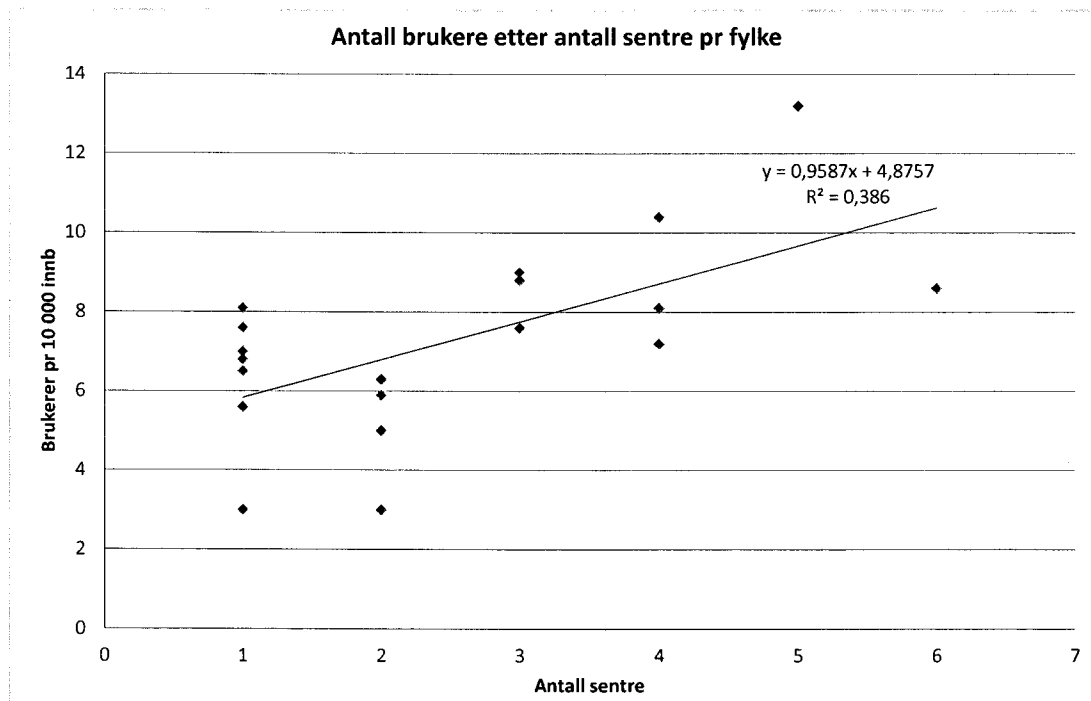
Tabell 4-3 Kjennetegn ved drift av krisesentre etter fylke 2011. Kilde: Sentio

Fylke	Antall krisen- senter	Antall overnatt	Antall brukere	Dagbrukere	Innb. 31.12.11	Overnatt 1000 innb.	Brukere pr. 10 000 innb.
Østfold	5	15 481	368	174	278 352	55,6	13,2
Akershus	3	13 302	422	192	556 254	23,9	7,6
Oslo	1	10 815	430	372	613 285	17,6	7,0
Hedmark	3	6603	173	78	192 791	34,2	9,0
Oppland	2	4199	117	36	187 147	22,4	6,3
Buskerud	4	7888	277	177	265 164	29,7	10,4
Vestfold	1	6564	160	175	236 424	27,8	6,8
Telemark	1	2240	95	47	170 023	13,2	5,6
A-Agder	1	5597	72	71	111 495	50,2	6,5
V-Agder	1	9516	133	123	174 324	54,6	7,6
Rogaland	2	7254	260	130	443 115	16,4	5,9
Hordaland	2	6626	146	18	490 570	13,5	3,0
Sogn og Fjordane	1	2365	88	40	108 201	21,9	8,1
Møre og Romsdal	4	6506	183	139	253 117	25,7	7,2
S-Trøndel.	2	4396	148	52	297 950	14,8	5,0
N- Trøndel.	1	1530	40	5	133 390	11,5	3,0
Nordland	6	8972	205	143	238 320	37,6	8,6
Troms	4	3697	129	51	158 650	23,3	8,1
Finnmark	3	2791	65	38	73 787	37,8	8,8
<i>I alt</i>	<i>47</i>	<i>126 342</i>	<i>3511</i>	<i>2061</i>	<i>4 982 359</i>	<i>25,4</i>	<i>7,0</i>
<i>I alt uten Oslo</i>	<i>46</i>	<i>115 527</i>	<i>3081</i>	<i>1689</i>	<i>4 369 074</i>	<i>26,4</i>	<i>7,1</i>

Tabellen viser at Østfold har flest brukere pr. 10 000 innbyggere (13,2). De andre fylkene på Østlandet har fra 5,6 brukere i Telemark til 10,4 brukere i Buskerud pr. 10 000 innbyggere. I landet for øvrig er dekningsgraden fra 3 brukere (Hordaland og Nord-Trøndelag) til 8,8 brukere (Finnmark) pr. 10 000 innbyggere.

4.6 Tilbudets betydning

Med fem sentre er det 55 700 innbyggere pr. senter i Østfold. I Hordaland er det 245 000 innbyggere pr. senter. Vi har undersøkt om antall innbyggere pr. senter kan ha noe å si for bruken, og det er en klar positiv sammenheng mellom bruken og fallende innbyggertall pr. senter i fylket. Det fremgår av figuren nedenfor.

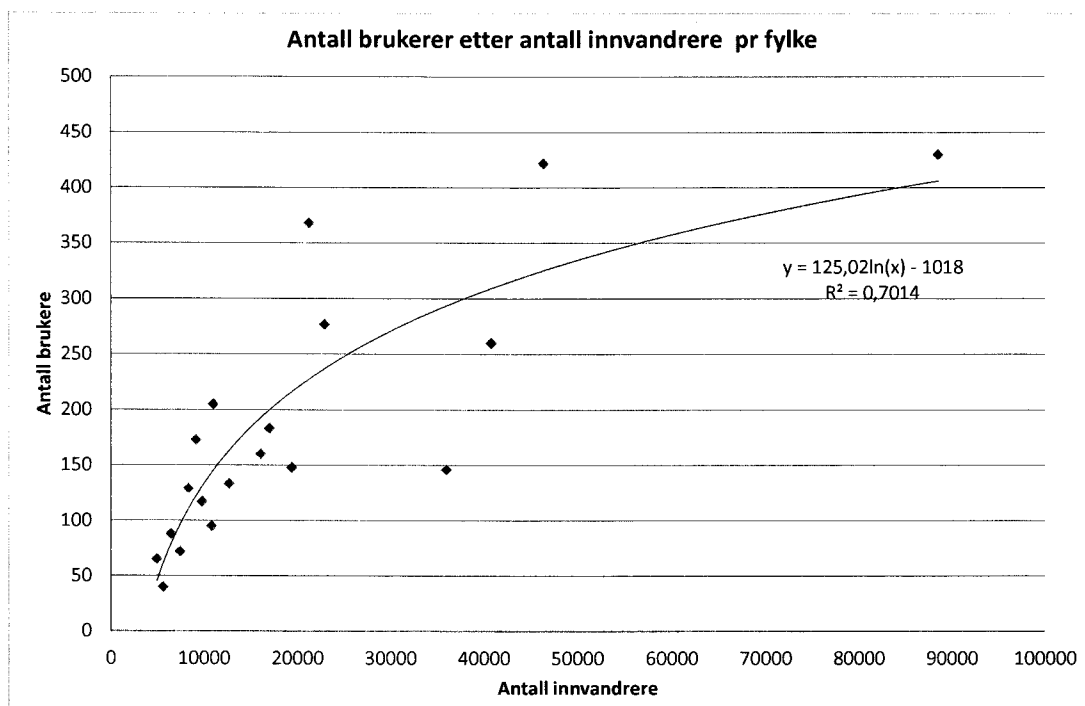

Figur 4-2 Antall brukere av døgnopphold etter antall sentre pr. fylke

Figuren viser at det er en viss statistisk sammenheng mellom bruken av sentrene pr. 10 000 innbyggere og antall sentre pr. fylke. Statistisk sett kan ca. 16 % av variasjonen i bruken knyttes til dette forholdet. Årsaken kan være at sentrene er bedre kjent jo flere brukere det er pr. fylke. Avstander kan også spille en stor rolle. Dette har vi undersøkt i Vestfold. Resultatet blir gjennomgått i kapittel 4.7. Vi skal først se på betydningen av innvandrere, ettersom de utgjør 62 % av brukerne.

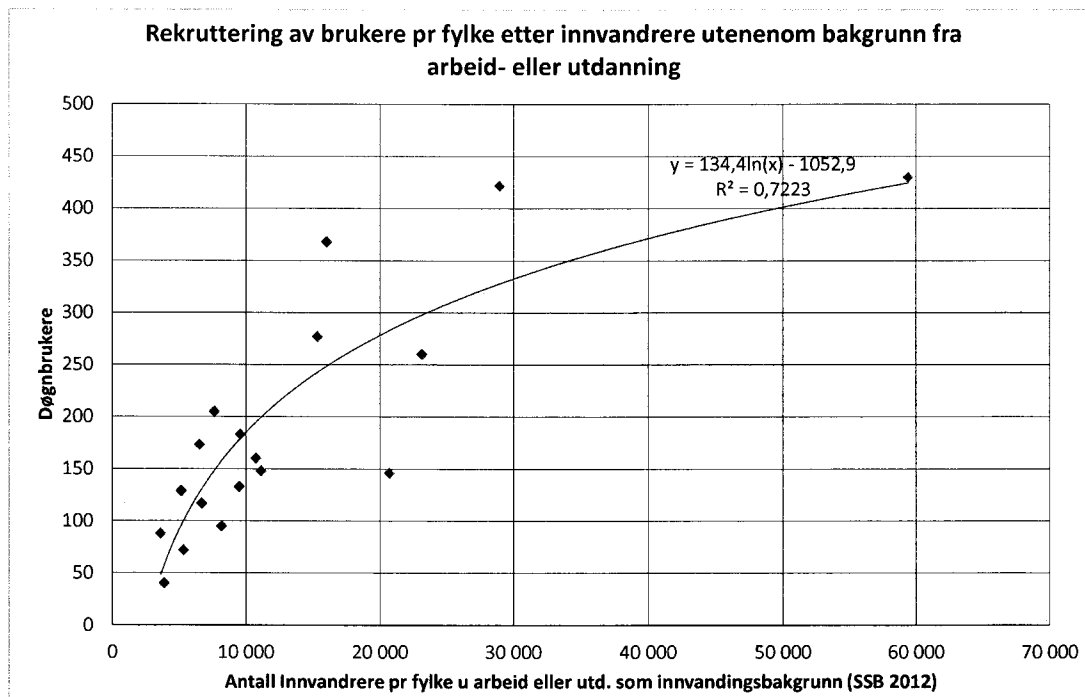
4.7 Brukere med innvandrerbakgrunn

Sentio oppgir at en økende andel av brukerne har innvandrerbakgrunn. Vi har sett på rekruttering til krisesentrene i forhold til antall innvandrere i alle fylkene, og det fremgår at bruken av sentrene er sterkt påvirket av andel innvandrere. Selv om det er kvinner i alderen 18–59 år som er den interessante brukergruppen, har vi her nøyd oss med å vise rekruttering pr. fylke i forhold til antall innvandrere i figuren nedenfor. Tallene er hentet fra SSBs oversikt over innvandrere fylke for fylke (se vedlegg), og omfatter alle med innvandrerbakgrunn som er kommet til landet eller født i perioden 1990–2011.

Figur 4-3 Antall døgnbukere etter antall innvandrere pr. fylke

Det viser seg at det er en svært god statistisk sammenheng mellom antall døgnbukere av krisesentre og antall innvandrere i fylket. Størrelsen på innvandrerbefolkningen forklarer ca. 50 % i variasjonen av antall døgnbukere pr. fylke. Ettersom vi også har opplysninger om at brukerne har lav utdanning og liten tilknytning til arbeidslivet, har vi dessuten sett om det påvirker resultatet om vi holder arbeidsinnvandring og utdanning tilknyttet innvandring utenfor. Resultatet er fremstilt i figuren nedenfor.

Figur 4-4 Rekruttering etter innvandring uten arbeids- eller utdanningstilknytning

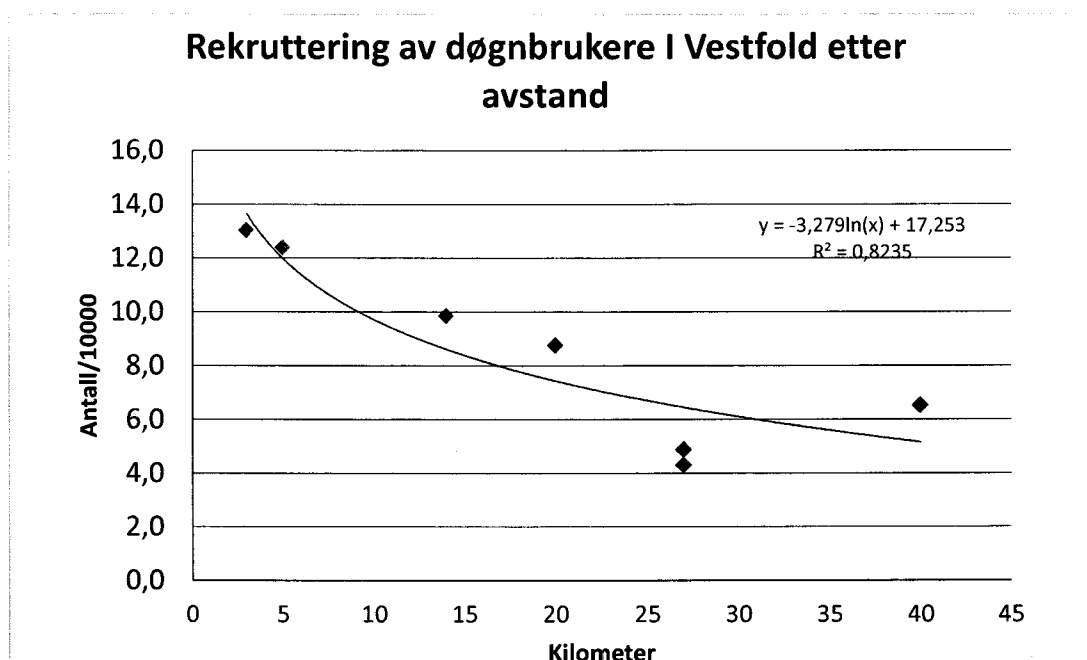
Vi ser av figuren at den statistiske sammenhengen mellom rekruttering av brukere og antall innvandrere i fylket blir litt bedre om vi holder arbeidsinnvandrere og studenter utenfor. Tallene viser at ca. 50 % av variasjonene i brukertall blir forklart ved å se hvor mange innvandrere, utenom arbeidsinnvandrere og studenter, man har pr. fylke.

Det stemmer svært bra med at noe over 60 % av brukerne av krisesentrene er innvandrere, og at brukerne har begrenset arbeidstilknytning. Tatt i betraktning at også antall sentre pr. fylke betyr en del for bruken, er dette en svært stor forklart andel.

4.8 Avstanden til krisesenteret

Det er alminnelig antatt at tilgjengeligheten er av stor betydning for rekruttering av brukere til krisesenteret. Dette er imidlertid vanskelig å dokumentere for Østfold, ettersom alle sentrene ligger i byer eller større tettsteder. Det er dermed ikke store forskjeller i den interne reiseavstanden mellom sentrene. Det er ikke meningsfylt å forsøke å se på forholdene i hele landet i denne sammenhengen. Den oppgaven er for stor. Vestfold er imidlertid et sammenlignbart fylke og en god case. Her er det mange kommuner med tilsvarende regional rolle, og vi har også en del andre store kommuner enn byene. Vi har derfor benyttet Vestfold som studieområde. Vestfold har bare ett senter. Dermed blir reiseavstandene ulike, og reisene er ikke så ulike dem man kan få i Østfold ved sentralisering. Senteret ligger i Tønsberg, som er vertskommune, og driften skjer i regi av en stiftelse. Kostnadene er nær opp mot det fylket får i beregnet rammetilskudd.

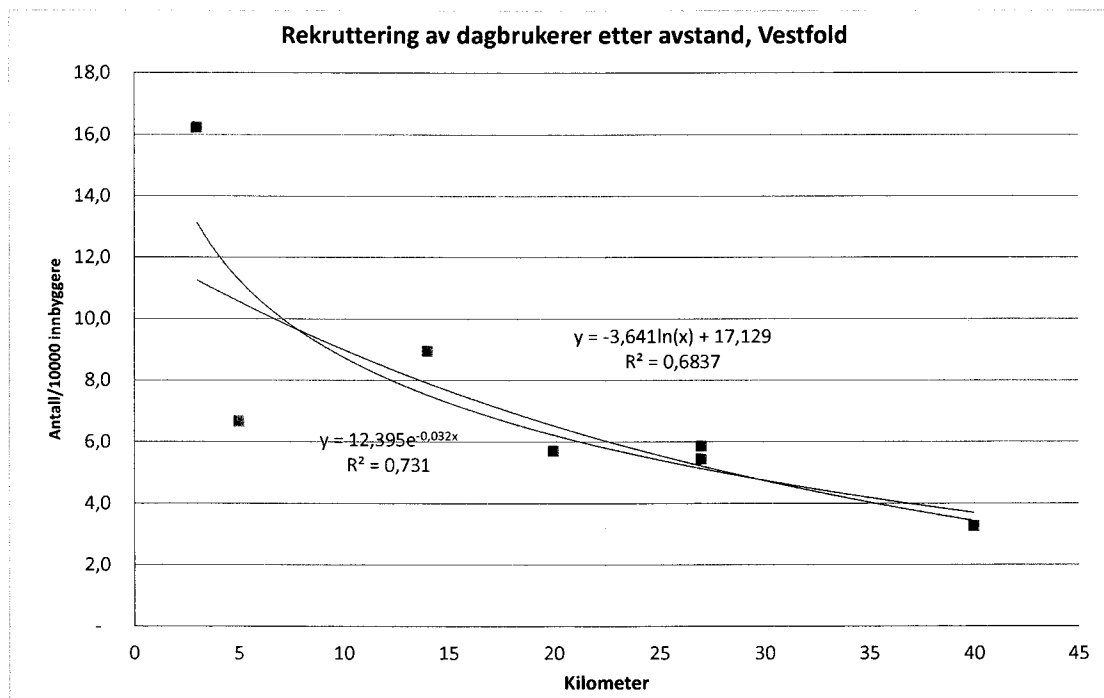
Vi har summert voksne og barn fra alle kommunene og lagt inn antall brukere pr. 10 000 innbyggere etter avstand fra Tønsberg til befolkningskonsentrasjonene i de ulike kommunene. Avstandene er hentet fra karttjenesten i Gule Sider. Intern avstand i Tønsberg er anslått til 3 km. Resultatet er vist i figuren nedenfor.

Figur 4-5 Rekruttering av døgnbrukere til krisesenter etter avstand

Figuren viser at avstanden til senteret er svært avgjørende for rekrutteringen. Endringer betyr mer fra 20 km og ned til 5 km, enn fra 20 km og opp til 35 km. Vi kan dermed lage en avstandsfunksjon som forklarer 68 % av variasjonen i rekrutteringen.

Vi har også sett på antall dagbrukere etter avstand. Dagbrukerne kan gjøre avtale med senteret om en og en dag. Her kan man kanskje tenke seg at det er enda viktigere med kort avstand til senteret, men man må være klar over at mange dagbrukere har tidligere vært døgnbrukere og vet hva senteret har å tilby. Det kan dermed være interessant å se hva som betyr mest. Vi har vist resultatet for Vestfold i figuren nedenfor.

Figur 4-6 Rekruttering av dagbrukere etter avstand til crisesenteret i Vestfold

Figuren viser at antall brukere pr. 10 000 innbyggere faller ganske mye med økt avstand til senteret. Avstandene betyr enda mer for dagbrukerne enn for døgnbrukerne. De statistiske sammenhengene i mønsteret er svakere. Avstanden forklarer bare ca. 45 % av variasjonen i bruken.

Dette betyr at tilgjengeligheten til sentrene er svært viktig for bruksfrekvensene, selv i et fylke som Vestfold, der avstandene er forholdsvis små.

5 Dagens struktur og organisering for krisesentre i Østfold

5.1 Oversikt

Da kommunen overtok det økonomiske ansvaret i 2011, var det fem krisesentre i Østfold. De ligger i

- Eidsberg
- Moss
- Fredrikstad
- Sarpsborg
- Halden

Man kan dermed slå fast at sentrene i Østfold er godt distribuert i fylket, slik at mulige brukere har kort avstand til sentrene. Alle sentrene så nær som Sarpsborg, betjener flere kommuner. Vi skal nedfor gå gjennom kapasitet og produksjon ved sentrene. Først skal vi gi et overblikk over organisasjonsform og historie.

Senter og antall kommuner som samarbeider	Kommuner tilknyttet	Oppstart	Nåværende organisasjonsmodell
Indre Østfold: 9 kommuner	Askim, Eidsberg, Spydeberg, Hobøl, Skiptvedt, Rakkestad, Trøgstad, Marker, Rømskog	1979	IKS fra 2008 Styre: 5 medlemmer og 3 varamedlemmer Representantskap: 9 medlemmer
Moss: 4 kommuner	Moss, Rygge, Råde, Våler	1982	IKS fra 2008 Styre: 5 medlemmer. I tillegg møter leder og ansattrepresentant fast i styret, 3 numeriske varamedlemmer Representantskap: 8 medlemmer
Fredrikstad: 2 kommuner vedr. kvinner 15 kommuner vedr. menn	Fredrikstad og Hvaler. Tilbud for menn til 13 kommuner	1979	Stiftelse Blå Kors Fredrikstad leverer til Fredrikstad kommune, som er vertskommune for tjenesten. Kontrakt til 2014 med 2 * 2 års opsjon
Sarpsborg: 1 kommune	Sarpsborg	1987	Kommunal avdeling fra og med 2012
Halden: 2 kommuner	Halden og Aremark	1981	Stiftelse (overtatt av kommunen) Styre: 6 medlemmer med bakgrunn fra samarbeidsparter og politikk i de 2 kommunene samt en ansatt representant og 4 dels numeriske og dels personlige varamedlemmer

5.2 Kort om de enkelte sentrene (etter samtaler)

Vi har besøkt alle sentrene. Nedenfor har vi gjengitt poenger som ble trukket frem ved sentrene. Det er dermed noe variasjon i hva som er kommet med fra senter til senter.

5.2.1 Eidsberg

Organisasjonsform er IKS (fra 2008).

Eiere: De ni kommunene i Indre Østfold, med eierskap og økonomisk ansvar etter folketall.

Styre: Fem medlemmer

Representantskap: 18 medlemmer

Bygning

Senteret eier selv en egnet eiendom nokså sentralt i Mysen som er bygget om og pusset opp for formålet. Det gjenstår noe ytre vedlikehold for å ha en tidsmessig standard. Det betyr at senteret har forholdsvis lave utgifter og små avskrivninger til bygningsdriften.

Erfaring ved senteret

Senteret har erfaring for at kvinner som har vært utsatt for vold har lav livskvalitet. Oppholdet på senteret må ikke være for kort. Det tar tid å komme til hektene fysisk og psykisk.

Senteret har samarbeidet med Krisesenteret i Moss, og det er vurdert ulike tiltak for å samarbeide om konkrete spørsmål. Det er ført samtaler om kapasitetsutnyttelsen. Senteret har flyttet truede personer ut av egen sone når det har vært nødvendig.

Senteret har et svært godt samarbeid med politiet, NAV i kommunene, Familiens Hus i Eidsberg.

Bemanning

Bemanningen er redusert fra 8,5 årsverk i 2011 til 7 årsverk i 2012. Planlegger med 7,2 årsverk i 2013.

Brukere

Senteret har samme type brukere som andre sentre, men ser at man også får flere utenlandske kvinner som er gift med norske menn. De har ofte svært dårlig nettverk i Norge. Tendens til flere anmeldelser.

Til ettertanke

Avstanden til krisesenteret oppfattes å være av stor betydning for brukerne.

5.2.2 Moss

Organisasjonsform er IKS fra 2008, da det ble etablert i dagens bygning. Driften er forsøkt tilpasset nye rammer, og antall årsverk er redusert i løpet av 2011 fra 11,1 årsverk til 7,3 årsverk. Kostnadene er dermed betydelig lavere i 2012 enn i 2011.

Eiere: Moss, Rygge, Våler og Råde kommuner.

Styre: Fem medlemmer, møter ca. fire ganger pr. år. Daglig leder har jevnlig kontakt med styreleder.

Representantskap: Åtte medlemmer.

Bygning

Eier selv en eiendom som er noe ombygget for formålet, men eiendommen er ikke stor. Man kunne trenge flere rom for å holde oppe kapasitet og kvaliteten på tilbudet.

Brukere

Ca. 70 % har ikke norsk bakgrunn. Det har betydning for oppholdets varighet der man må gi betydelig kunnskaper om det norske samfunnet. Av overgripere er 50 % ikke norske. 50 % av brukerne har fysiske skader. Senteret har en bruker fra ROSA-prosjektet som har bodd hele året, som offer for menneskehandel.

1/5 av brukerne går tilbake til overgripere. De fleste av disse er tilbake på krisesenteret før det har gått mange år. 55 % etablerer seg alene etter opphold.

Krisesenteret disponerer to barnehageplasser. Det er nyttig for både mor og barn. Barnehageplassene har vært i bruk nesten hele året.

Krisesenteret ga i 2011 314 dagsamtaler med kvinner som ikke bodde på senteret. Man fikk totalt 782 telefonsamtaler.

Man ser en tendens til at senteret får flere brukere etter informasjonsarbeid. Det kan tyde på at tilbudet ikke er veldig godt kjent.

Opplæring

Senteret tar imot studenter fra ulike instanser og har en praktikant fra videregående skole, en politistudent og en mastergradsstudent og to studenter fra sosialfag fra Høgskolen i Østfold. En av de ansatte ved Moss har koordineringsansvar for sentrenes håndtering av ROSA-brukere.

Samarbeid med andre

Krisesenteret samarbeider tett med sosialtjenesten, barneverntjenesten, politiet og andre instanser, som skoler, barnehager, legevakt, sykehus, og asylmottak. Etablerte kontakter med et stort nettverk av personer. Krisesenteret har dessuten samarbeid med noen få advokater som kan problematikken. Kvinnene setter pris på at advokatene kan problematikken godt.

Moss kjøper krisesenterplasser og samtaler for menn i Fredrikstad. Telefonsamtalene klarer senteret selv.

5.2.3 Fredrikstad

Krise- og incestsenteret i Fredrikstad er virksomhet i stiftelsen Blå Kors Fredrikstad. Dette sikrer at praktiske forhold, økonomi og regnskap. Senteret ble startet i 1997. Senteret er et samordnet tiltak og gir tilbud både til volds- og incestutsatte. Samordning gir en god utnyttelse av senterets ressurser.

Senteret har avtale med Fredrikstad og Hvaler fram til og med 2014 pluss to ganger to år som opsjon.

Menn i egen avdeling

Senteret har en egen avdeling for menn som dekker hele Østfold, unntatt Aremark, Halden og Sarpsborg. De to delene av krisesenteret har samme turnus.

Styre

Senteret eies og drives av Stiftelsen Blå Kors Fredrikstad. Senteret har eget driftsstyre. Senteret har egne vedtekter.

Bygninger

Bygg fra 1957 som er utviklet til formålet med gunstig husleie. Det er god kontroll med uteområdene. Senteret ligger ganske sentralt i Fredrikstad med adgang gjennom boligområde. Bygningen er oppgradert og har universell utforming med heis. Ulike brukergrupper kan leve hver for seg.

Kompetanse og opplæring

I 2011 hadde senteret vel 9,8 stillingshjemler fordelt på 13 ansatte, ni kvinner og fire menn. I tillegg har senteret faste tilkallingsvakter. Seks av de ansatte har høgskole-utdanning. Fem har videreutdanning i henholdsvis ledelse, psykoterapi, miljøterapi, nasjonalt kompetanseprogram for spiseforstyrrelser og psykososialt arbeid med barn og unge. Øvrige ansatte har annen utdanning, og ansettes på bakgrunn av egnethet og realkompetanse.

To av senterets ansatte er i gang med en toårig psykoterapeutisk etterutdanning ved Hildebrand Institutt i Danmark. Alle ansatte har mulighet å delta på ulike kurs, internt og eksternt.

Brukerne

Senteret hadde 115 beboere i 2011 mot 93 i 2010. Av beboerne var 56 kvinner, syv menn og resten barn. Det var da så fullt at man måtte henvise syv kvinner og ti barn til andre sentre. I 2012 var det 85 voksne brukere.

I 2011 var 57 % av brukerne hadde ikke norsk etnisitet. Det betyr at den norske andelen er litt større enn gjennomsnittlig for landet.

5.2.4 Sarpsborg

Organisasjonsform: kommunalt team i enhet bolig og omsorg fra juni 2012. Senteret var tidligere en privat stiftelse.

Bygningsstatus

Kommunal oppgradert eiendom som egner seg til formålet, med hensiktsmessig beliggenhet ikke langt fra Sarpsborg sentrum. Halvparten av bygget er nybygg, resten er oppgradert til samme standard.

Ansatte

7,3 årsverk og 12 ansatte. Mange av de ansatte har annet arbeid. Selv om frivillige er erstattet av fast ansatte over tid, er de ansatte like entusiastiske i arbeidet. Ingen av de fast ansatte medarbeiderne har til nå sluttet.

Samarbeid

Senteret har et godt samarbeid med Sarpsborg politistasjon, og det er politiet som gjør trusselvurderinger. Politiet henter også bruker ut av sin situasjon når det er behov for det. Man har samarbeid med barnevern. Det fremheves som gunstig at det er nært samarbeid med boligkontoret for øvrig ved bosetting etter opphold.

5.2.5 Halden

Privat stiftelse fra 1985. Åpnet av Halden Kvinneråd i 1981, da alt arbeid var frivillig arbeid, unntatt daglig leder i deltidsstilling.

Organisasjonsform som stiftelse med eget styre med nært samarbeid med NAV Halden (sender faktura til kommunen).

Bygning

Overtatt gammelt hus som er noe tilpasset formålet. En god del oppgradering og vedlikehold trengs (lav husleie). Senteret ønsker seg bedre egnede lokaler.

Brukere

60 % av dagbrukerne i Halden har ikke norsk opprinnelse. Vi kan ellers ikke si at det er noen annerledes sammensetning enn det normale.

5.2.6 Oppsummering

Krisesentrene i Østfold drives og eies stort sett av kommunene. Eidsberg og Moss er organisert som IKS. Sarpsborg er kommunal enhet. Halden er en stiftelse. Krisesenteret i Fredrikstad drives av Stiftelsen Blå Kors Fredrikstad med et langvarig samarbeidsforhold og en forholdsvis kortvarig kontrakt. Kommunene står dermed ganske fritt til å organisere tjenesten annerledes enn nå.

5.3 Samlet kapasitet og oversikt over brukerne

Vi har data for 2011 som viser sentrenes kapasitet og produksjon. I tabellen nedenfor har vi vist produksjonstall og ressursbruk.

Selv om krisesentrene produserer en svært sammensatt tjeneste, vil tallene nedenfor likevel kunne være av en viss verdi for å danne seg et bilde av hvordan kapasiteten er og hvor stor produksjon som finner sted.

Tabell 5-1 Oversikt over kapasitet og produksjon for hvert samarbeidsområde 2011

	Halden	Sarpsborg	Fredrikstad	Moss	Indre Ø.	Østfold
Samarbeidskommuner	2	1	2	4	9	4
Ant. innb.	31 000	53 000	80 000	57 000	57 000	278 000
Ant. rom	4	12	10	6	8	40
Mill. kr (budsjett 2013)	2,4	5,6	6,8	6,2	7,6	28,6
Årsverk	5,5	8,2	10	7,8	8,5	41
Voksne beboere	31	53	63	44	63	254
Barn	19	61	52	37	51	220
<i>I alt</i>	<i>50</i>	<i>114</i>	<i>117</i>	<i>81</i>	<i>114</i>	<i>474</i>
Botid	28	29	32	37	33	31
Overnatting døgn voksne	860	1538	1989	1623	2051	8061
Overnatting døgn barn	877	1291	1521	1497	2054	7240
Overnatting i alt	1737	2829	3510	3 120	4105	15 301
Dagbrukere	12	45	77	64	37	235
Ant dagsbesøk	26	47	455	314	127	972
Overnatting år, 1000 innb.	56,0	53,4	43,9	54,7	72,0	55,0

Tabellen viser at Østfold alt i alt har et krisesentertilbud som tilbyr en samlet kapasitet på 40 rom. Det representerer 14 600 mulige "romnetter" pr. år. De ulike senterne har fra fire rom i Halden til tolv rom i Sarpsborg.

Antall overnattinger var 15 301, hvorav 8061 voksne og 7240 barn. Halden har i alt 1737 overnattinger og Indre Østfold har 4105. De tre andre ligger på ca. 3000 overnattinger.

Det gir en samlet utnyttelse på 1,05 personer pr. rom dersom alle bor på hvert sitt rom, og 0,57 personer pr. rom dersom alle barn bor sammen med voksne. Dette ser ut til å være en utnyttelse som ligger over det man kan vente på et vanlig norsk hotell, selv om enhetene her er små, og det vil i prinsippet ha betydning for kapasitetsutnyttelsen. Henvisning til nabosentrene reduserer imidlertid behovet for overkapasitet på grunn av størrelse.

Antall brukere var i alt 254 voksne og 220 barn. Med en gjennomsnittlig botid på 31 netter betyr det at det gjennomsnittlig overnatter 22 voksne og 18 barn på krisesenter i Østfold hver natt. Det betyr i gjennomsnitt åtte brukere pr. natt pr. senter.

Sentrene hadde i alt 235 dagbrukere. Antallet varierer fra 12 dagbrukere i Halden til 77 dagbrukere i Fredrikstad. Sentrene hadde i alt 972 dagsbesøk. Antallet varierer fra 26 i Halden til 455 i Fredrikstad. Det er ellers stor spredning i tallene. Det er likevel kanskje en viss sammenheng i at Fredrikstad, som har færrest overnattinger pr. innbygger, har flest dagbrukere og dagbesøk.

Antall overnattinger er 55 pr. 1000 innbyggere. Tallet varierer fra 43,9 i Fredrikstad til 72 i Indre Østfold. De øvrige sentrene ligger på ca. 55 overnattinger pr. 1000 innbyggere.

5.4 Brukere fra andre områder og brukere som henvises ut av fylket

Etter loven kan brukerne velge krisesenter helt fritt. Det betyr at et krisesenter kan fylle opp kapasiteten med brukere fra andre fylker. Kanskje er det også slik at noen fylker sender mange brukere til nabofylkene. Vi har spurt krisesentrene i Østfold om dette er en viktig del av forklaringen på de store utgiftene.

Det viser seg at flere av sentrene har tatt imot brukere fra ROSA-prosjektet, som har tatt sikte på å hjelpe kvinner som har vært utsatt for organisert kriminalitet. Dette betyr som regel at en bruker legger beslag på en plass / et rom som ellers kan brukes av flere brukere i løpet av et år.

Det ble også klart at Vestfold krisesenter har henvist brukere til Østfold. Spørsmålet er om dette skjer i så stor skala at det betyr mye for økonomien i Østfold. Det viser seg at det er litt vanskelig å få slik oversikt, ettersom man kun registrerer henvisning til annet krisesenter. Vi har vært i kontakt med krisesentrene om dette, og med en del forbehold om kvaliteten på tallene har vi nedenfor forsøkt å lage en tabell for utveksling av brukere. Tallene er litt usikre, da de ikke bygger på standard statistikk.

Tabell 5-2 Voksne døgnbrukere pr. senter etter opprinnelse (2012), med unntak av Indre Østfold (2011).

Område	Halden 2012	Sarpsborg 2012	Fredrikstad 2012	Moss 2012	Indre Ø. ¹⁾ 2011	I alt
Voksne i alt	51	60	78 +7menn	48	63	305
Eget område	34	43	59	35	50	226
Annen k. Østfold	14	7	12	10	6	49
Annet fylke	?	4	13	2	5	24
ROSA	0	2	1	1	2	6
Henvist til andre ²⁾	3	4 ³⁾	14		7	28?

1) Beregnet gjennomsnitt over tre år viser litt flere brukere henvist ut enn tatt inn fra andre områder

2) Det føres ikke egen statistikk over henvisning til andre fylker

3) Ingen er direkte henvist videre, fordi det var fullt

Det er mulig at Østfold tar på seg noen flere brukere fra andre fylker enn dem som henvises til andre fylker, men statistikken gir ikke grunnlag for å si noe om det. Man

tar imot ROSA-brukere. Slike brukere har 10–12 ganger så lange opphold som de øvrige og koster dermed en god del mer. Vi har ikke oversikt over hvordan ROSA-brukere fordeles på fylkene. Vi kan derfor vanskelig legge til grunn noen spesielle forutsetninger i den videre analysen.

Det er likevel grunn til å undersøke om ROSA-prosjektet fordeler til dels store oppgaver svært ulikt på fylkene. Selv oppgir ROSA-prosjektet at 42 kvinner fikk omsorg. De fleste er plassert på Østlandet. Det kan se ut til at Østfold tar en stor del av oppgaven i forhold til folketallet. Vestfold har en-to ROSA-brukere, mens Østfold har seks. Det indikerer at fordelingen mellom fylkene er svært ujevn. Legger man døgnkostnadene til grunn, representerer dette merkostnader i størrelsesorden ca. 1 mill. kroner for Østfold. Mye taler for at ROSA derfor burde vært finansiert utenom rammetilskuddet.

5.5 Sammenligning med Vestfold

Det var klart før vi startet utredningen at kommunene i Vestfold bruker mye mindre enn Østfold til formålet. På grunnlag av den kunnskap som nå finnes, er det klart at det ikke er så lett å si at man dermed kan spare penger.

Tallene nedenfor gir et bilde av kapasitet og produksjon i de to fylkene.

Tabell 5-3 Sammenligning mellom Østfold og Vestfold 2012

	Østfold	Vestfold	Forholdstall
Samarbeidskommuner	3,6	12	0,3
Ant innb.	278 000	218 000	1,3
Antall innb. pr. km ²	72	111	0,65
Ant. rom	40	10	4,0
Mill. kr ¹⁾	28,6	9,6	3,0
Årsverk	40,5	13,1	3,1
Voksne beboere	254	100	2,5
Barn	220	106	2,1
<i>I alt</i>	<i>474</i>	<i>206</i>	<i>2,3</i>
Botid	31,2	32	1,0
Overnatting døgn voksne	8061	2944	2,7
Overnatting døgn barn	7240	3937	1,7
<i>Overnatting i alt</i>	<i>14 801</i>	<i>6881</i>	<i>2,5</i>
Dagbrukere	235	175	1,3
Ant. dagsbesøk	972	679	1,4
Overnatting år, 1000 innb.	55,0	31,6	1,7
Kostnad pr. overnatting	1868	1395	1,3

¹⁾ Budsjettsummen 2013 er 26 % større enn rapportert KOSTRA-driftsutgift 2011. Det påvirker forholdstallet mye.

Tabellen viser at det er stor forskjell på kostnadene i de to fylkene. Det viser seg at det også er svært stor forskjell på kapasiteten og produksjonen. Østfold har ca. 1,3 ganger så stor befolkning som Vestfold – man bor litt mer spredt, men bruker ca. tre ganger så store ressurser målt i mill. kroner. Man har fire ganger så stor kapasitet målt i antall rom.

AGENDA KAUPANG

Østfold tilbyr 2,2 ganger så mange overnattinger i alt og gir hjelp til 2,5 ganger så mange voksne. Man har 1,3 ganger så mange dagbrukere. Det er proporsjonalt med folketallet. Tilsvarende forholdstall har man når det gjelder dagbesøk.

Vi ser at antall overnattinger er 31,6 personer pr. 1000 innbygger i Vestfold og 55 overnattinger pr. 1000 innbygger i Østfold. Det betyr at bruken av sentrene er 74 % større pr. innbygger i Østfold enn i Vestfold.

Endelig ser vi at utgiftene pr. overnatting er kr 1868 i Østfold, mens tallene viser at Vestfold bruker kr 1395. Det er altså både større etterspørsel og dyrere drift i Østfold enn i Vestfold. Vi skal i neste kapittel forsøke å finne noen forklaringer for dette forholdet.

6 Økonomi

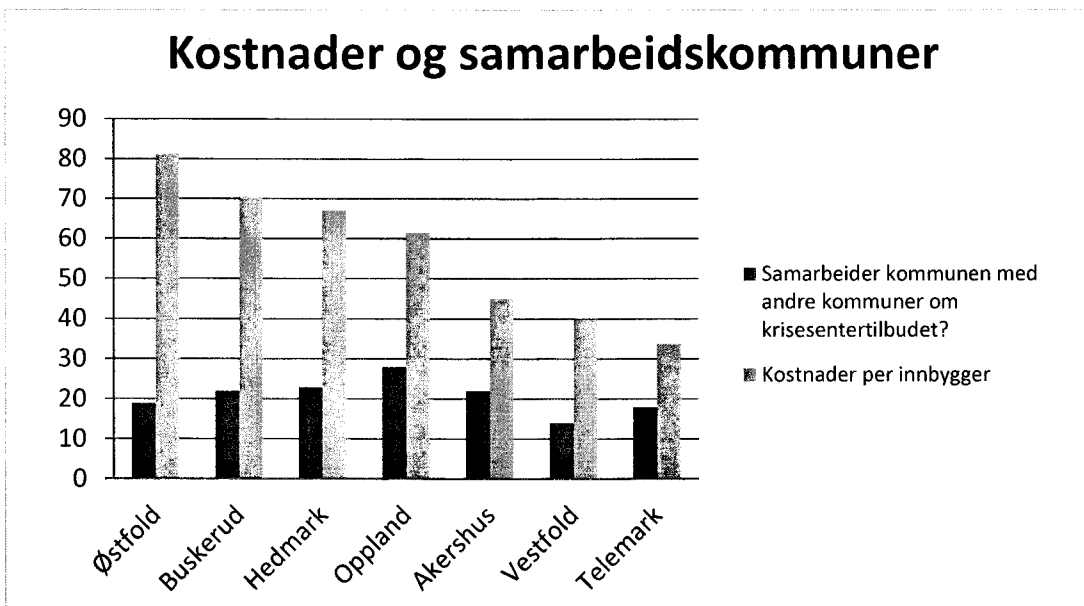
6.1 Sammenligning med fylkene på Østlandet

Kommunene i Østfold bruker ca. kr 100 pr. innbygger til drift av kritesentrene. Det fremkommer dersom vi summerer budsjettene for 2011 og deler på alle innbyggerne.

Vi har laget en oversikt over utgiftene til kritesentrene for alle kommunene på Østlandet på grunnlag av KOSTRA (2011). Det viser seg at østfoldkommunene bruker mer enn de andre kommunene, selv om denne oversikten ikke har fanget opp alle utgiftene i Østfold. Noen av kommunene har ikke rapportert, og Halden har ikke spesifisert på langt nær alle utgiftene. Vi har nedenfor vist gjennomsnittlige kostnader for kommunene i fylkene på Østlandet slik de er rapportert i KOSTRA, for at innsamlingen ikke skal forstyrre sammenligningen.

Vi har holdt Oslo utenfor i oversikten, ettersom Oslo oppgir helt andre tall. Det er derfor spørsmål om tallene for Oslo er sammenlignbare. Mye taler for at Oslo har et bredere institusjonstilbud fra tidligere og en del spesialiserte tilbud som er kommet til, som fanger opp en del av problemene som kommer til kritesenter i andre deler av landet.

Figuren viser også antall kommuner som deltar i samarbeid om kritesentrene.

Figur 6-1 Kostnader og samarbeidsløsninger om kritesenter på Østlandet 2011(KOSTRA)

Østfold har de desidert største utgiftene pr. innbygger. Det kan dermed være god grunn til å se på alternative løsninger. Vi oppfatter at Østfold og Vestfold kan sammenlignes i mange sammenhenger. Begge fylkene har kystlinje. Begge fylker har flere byer. Nærings sammensetningen er ikke helt ulik. Avstanden fra Oslo er ganske lik. Begge fylkene har fått økt pendling til Oslo. Kommunene i Vestfold bruker likevel ca. halvparten så mye som kommunene i Østfold til formålet.

I kapittel 4 har vi vist at det er stor forskjell både i etterspørselen etter tjenestene fra kritesentrene og kommunenes utgifter. Spørsmålet er om det må være slik, eller om kommunene kan finne andre løsninger med andre kostnader.

6.2 Budsjettmodell

Vista Analyse laget i 2001 et forslag til en kostnadsmodell for det som da het Barne- og familiedepartementet. Departementet kunne fastslå at tjenestetilbudet var sterkt varierende fra kommune til kommune og fra senter til senter.

Man konkluderte likevel med at det var mulig å bygge en kostnadsmodell basert på følgende forutsetninger:

1. Antall brukere som betjenes, er den viktigste indikatoren. Vista mente man kunne regne med én bruker pr. 1000 innbyggere som gjennomsnitt, men fastslo at variasjonen var svært stor, fra 0,3 til 2,0
2. Personalutgiftene er den største kostnadskomponenten
3. Lokaler er relativt spesialiserte. Man trenger både møterom, oppholdsrom, overnattingsrom og kontorlokaler, så vel som noe uteplass for lek
4. Modellen er ikke helt tydelig når det gjelder kostnader knyttet til nattåpne sentre, ettersom man mener at det finnes sentre med samordnede vaktordninger

Vista summerte opp de faktaopplysningene som er gjennomgått, i en matrise som ser slik ut.

Utgifter	Ressursbehov		
	Personell	Lokaler	Andre driftsutgifter
Vakt	5–8 årsverk for døgnåpen drift	Lite behov	Lite behov
Opphold og mottak	0,5–2 årsverk	Enerom og familierom til alle ved normal drift	Mat + diverse telefon, reiseutgifter etc.
Barn	Barnearbeider	Oppholdsrom for barn	Transportutgifter skole etc.
Dagbrukere	0–0,2 årsverk	Møterom	(Mat og reiseutgifter)*
Informasjon	0,2–1 årsverk	Nei	Annonser, reklame, reiseutgifter
Administrasjon	0,5–1 årsverk	Kontor møterom	Kontorutgifter

* Agenda Kaupangs utfylling

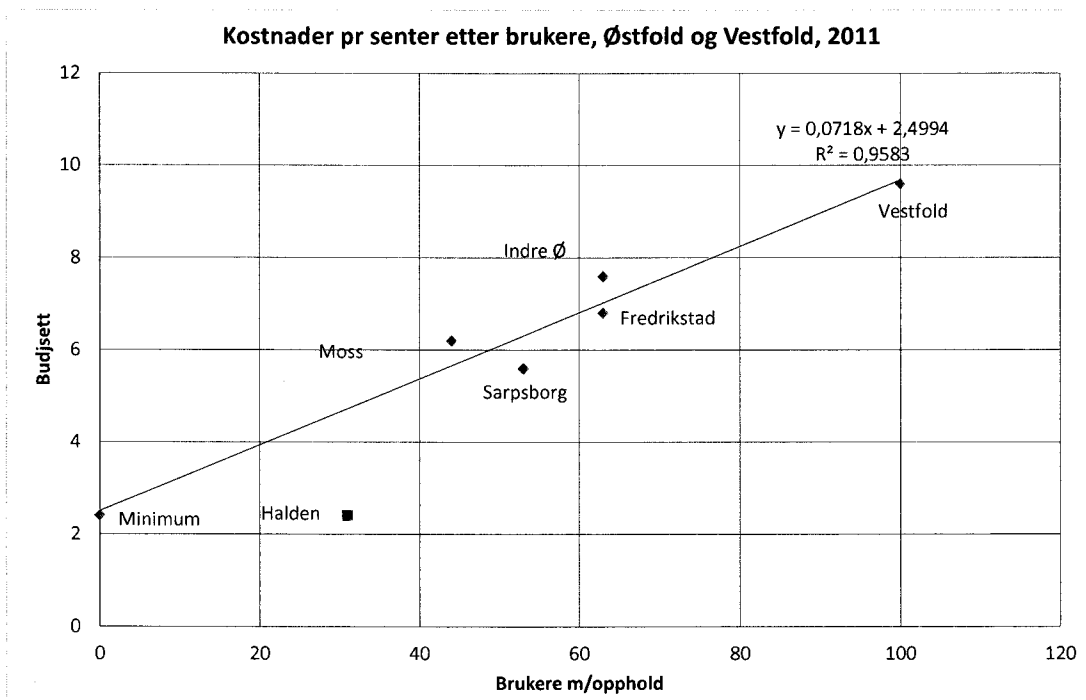
Det blir bemerket at dersom senteret er lite, vil det være mulig å bemanne uten spesialisering. Det betyr at et lite senter, slik som i Halden, etter modellen kan klare seg med 6 årsverk. I 2012 har senteret bare 5,5 årsverk. Det er dermed liten tvil om at Halden senter driver svært rimelig.

Selv et stort senter som det i Vestfold, vil etter beskrivelsen kunne klare seg med ca. 13 årsverk. Det betyr at Vestfold kanskje ikke drives veldig rimelig i forhold til modellen.

Vista konkluderer med at kostnadene har en betydelig fast komponent knyttet til hus og minimumsbemanning, og at kostnadene øker ganske lineært med aktiviteten. Vi har forsøkt å illustrere tallene for Østfold med en slik modell.

6.3 Modellen anvendt på Østfold og Vestfold

Vi har satt tallene inn i "kostnadsmodellen" på følgende måte: Halden er organisert med en bemanning som ligner grunnbemanningen for at senteret i det hele tatt skal være betjent i samsvar med lovens minimumskrav. Vi antar derfor at Haldens bemanning ut fra modellen vil være et godt bilde på et senter uten overnattinger. Halden er dermed representert med to punkter i figuren: et faktisk punkt og et tenkt punkt uten overnattinger. Vi har lagt Vestfold-senteret inn i analysen for å se om det er avvik mellom Vestfold- og Østfold-sentrene som vi kan ha nytte av. Vestfold drives etter det vi kan se, med kostnader etter samme mønster som i Østfold. Resultatet er et kostnadsbilde der vi lar budsjettene avhenge av antall døgnbrukere, som er den utgiftsdrivende variabel i henhold til modellen, og med tall fra Østfold og Vestfold.

Figur 6-1 Oversikt over budsjett for krisesentrene i Østfold og Vestfold som funksjon av brukere med opphold

Figuren viser at det er en statistisk sammenheng som forklarer 96 % av kostnadsvariasjonen mellom de ulike sentrene i Østfold og Vestfold i forhold til antall brukere. Forskjellen mellom de to fylkene er at Østfold har langt flere enheter.

Dersom Østfold hadde hatt samme struktur som Vestfold, kunne kommunene i Østfold ha spart ca. 8 mill. kroner, forutsatt at de skulle gitt like mange døgnopphold som nå. Regnet med formelen på figuren, betyr det at Østfold etter nedleggelse av fire sentre ville kunne gitt følgende resultat regnet for 2011:

Utgiftene til formålet kunne gått ned fra 28,6 mill. kroner til 20,7 mill. kroner for kommunene samlet. Det er en reduksjon fra kr 103 til kr 75 pr. innbygger. Reduksjonen er på 28 %. Vi har da forutsatt at antall brukere holdes konstant. Det er neppe realistisk ut fra at avstandene øker og at avstanden har betydning for rekruttering. Det er dermed mulig at en annen struktur også kan kreve mindre kapasitet.

7 Ny struktur påvirker bruken og økonomien

På grunnlag av våre studier av rekruttering og avstand vil det være feil å tro at brukerne vil fortsette å bruke sentrene som før, dersom man legger ned fire sentre og samler aktiviteten for eksempel i Sarpsborg eller Fredrikstad, som er de to byene med flest innbyggere og dermed også flest brukere.

Den større innvandrerbefolkningen i Østfold tilsier at det vil være helt utenkelig at man får like få brukere der som i Vestfold. Det er likevel grunn til å regne med at tilstrømningen vil bli mindre.

På grunnlag av reisemotstanden som ble observert i Vestfold, har vi beregnet betydningen av sentraliseringen av tilbudet til Fredrikstad eller Sarpsborg for rekrutteringen av brukere i Østfold.

Vi har lagt inn nye reiseavstander for alle regionene som består av eksisterende interne avstander og avstander mellom regionene, og beregnet rekrutteringen til kriesesenter i Østfold med ny struktur gitt samme reisemotstand. Ved å se på forholdet mellom de to rekrutteringstillene har vi kunne beregne virkningen av nye reiseavstander.

7.1 Endring i bruken ved å erstatte de fem sentrene med ett senter

Med utgangspunkt i den avstandsfunksjonen vi fant for døgnbrukere i Vestfold, har vi beregnet avstandseffekten av å redusere antall kriesesentre i Østfold til ett senter. Vi har tatt utgangspunkt i avstandene mellom kriesesenterkommunene slik de er angitt i Gule Sider, og gjort anslag for interne avstander i brukerområdene ut fra vurdering av befolkningskonsentrasjoner og avstander i regionene.

Ettersom det synes klart at avstanden betyr mye for bruken av sentrene, vil det være riktig å legge et eventuelt felles senter til en av de store byene. Vi tenker oss at det vil være rimeligst å bygge videre på et av sentrene i Fredrikstad eller Sarpsborg. Dette er likevel ikke noen betingelse for analyseresultatet. Ved å legge inn tallene for befolkning og avstander for hver av de eksisterende regionene, kan vi beregne nye brukertall med ett senter. Vi har nedenfor vist en oversikt over beregningsforutsetningene.

Tabell 7-1 Beregningsforutsetninger

Sarpsborg	Avstand, km	Innbyggere	Intern avstand, km	Avstand i alt, km
Indre Ø.	43	57 158	15	50,5
Moss	38	57 106	7	41,5
Fredrikstad	15,2	79 789	5	17,7
Sarpsborg	4	53 333	4	4
Halden	31,5	30 966	4	33,5
		278 352		57 158
Fredrikstad	Avstand, km	Innbyggere	Intern avstand, km	Avstand i alt
Indre Ø.	57,3	57 158	15	64,8
Moss	35	57 106	7	38,5
Fredrikstad	5	79 789	5	5
Sarpsborg	15,2	53 333	4	17,2
Halden	36,5	30 966	4	38,5
<i>I alt</i>		278 352		

Vi har lagt til grunn at avstandsfaktoren er den samme som i Vestfold. Det vi da kan beregne, er den relative reduksjonen i oppmøtet ved å endre avstandene. Avstandsfunksjonen for dimensjonerende kostnadsdriver er som tidligere angitt:

$$y = -3,279\ln(x) + 17,253$$

Y er antall brukere pr. 10 000 innbyggere og x er avstanden i km.

Beregningsresultatet viser at det blir stor nedgang i antall brukere, men størst i de områdene som ligger lengst fra senteret. Tallene fremgår av tabellen nedenfor.

Tabell 7-2 Beregnet endring i bruk av senteretjenesten med bare ett senter med avstandsfunksjon som i Vestfold

Senter i Sarpsborg					
Område	Brukere nå	Brukere	Reduksjon	Relativ red.	Nytt nivå
Indre Ø.	47,9	25,1	22,8	48 %	52 %
Moss	62,1	28,8	33,3	54 %	46 %
Fredrikstad	95,6	62,5	33,1	35 %	65 %
Sarpsborg	67,8	67,8	-	0 %	100 %
Halden	39,3	17,8	21,6	55 %	45 %
<i>I alt</i>	<i>312,6</i>	<i>201,9</i>	<i>110,7</i>	<i>35 %</i>	<i>65 %</i>
Senter i Fredrikstad					
Område	Brukere nå	Brukere	Reduksjon	Relativ red.	Nytt nivå
Indre Ø.	47,9	20,4	27,4	57 %	43 %
Moss	62,1	30,2	31,9	51 %	49 %
Fredrikstad	95,6	95,6	-	0 %	100 %
Sarpsborg	67,8	42,3	25,5	38 %	62 %
Halden	39,3	16,4	23,0	58 %	42 %
<i>I alt</i>	<i>312,6</i>	<i>204,8</i>	<i>107,8</i>	<i>34 %</i>	<i>66 %</i>

Vi ser av tabellen at det er sannsynlig at bruken av krisesenteret vil bli redusert med 34–35 % dersom man erstatter de fem sentrene med ett senter. De regionene som mister senteret, vil kunne få redusert bruken med 35–55 % ved valg av Sarpsborg, og med 38–58 % ved valg av Fredrikstad.

Beregningen simulerer bare avstandsvirkningen. Modellen som er benyttet, har ikke forutsatt redusert bemanning eller redusert kapasitet på annen måte. Valget mellom Sarpsborg og Fredrikstad gir ikke store utslag på antall brukere, men det påvirker som det fremgår av beregningen, i stor grad hvor brukerne kommer fra.

Det virker ikke overraskende at krisesenterets brukere er ømfintlige for reiseavstand. Vi vet jo fra andre undersøkelser at reisevillighet og reiseevne er mindre jo mindre sosiale ressurser aktørene har. Man kan lett undervurdere dette ut fra de fordeler et opphold på krisesenter kan gi brukerne.

Ut fra samtaler med senterlederene kan det se ut til at den viktigste forklaringen på den store motstanden mot å reise til et senter som ligger bare litt lenger unna, er at brukerne av senteret og deres barn har relasjoner til lokalsamfunnet som er skadelidende ved fravær, og at denne ulempen er større jo større avstanden er. Mange er allerede fremmede i landet og synes det er skummelt å reise ut av nærområdet, i tillegg til at det koster noe mer. Det er hevet over tvil at man ikke kan legge ned fire sentre uten at det vil ha store konsekvenser for bruken for en stor del av de aktuelle brukerne.

7.2 Økonomisk virkning for kommunene med ett senter

Ut fra budsjettmodellen som er laget, kan vi se at utgiftene til drift av krisesenter for kommunene vil kunne bli sterkt redusert av to grunner:

1. Effektivisering ved overgang fra fem til ett senter medfører reduksjon fra 29 mill. kroner til 21 mill. kroner
2. Når etterspørselen går ned på grunn av økede avstander, vil kostnadene til drift av krisesenter gå ned fra 21 mill. kroner til 16 mill. kroner

Dette betyr at kommunenes utgifter til drift av krisesenter kan gå ned med nesten 50 %. Det representerer en besparelse på ca. kr 51 pr. innbygger, fra kr 103 til kr 52.

Mange av kvinnene og noen av mennene som kommer til krisesentrene, har barn. Det vil kunne gi behov for flere barnehage- og skoleplasser og/eller transport til barnas opprinnelige barnehager og skoler, for at de ikke skal miste sine sosiale relasjoner. Merkostnadene knyttet til slike utgifter er vanskelige å beregne. De kan bli betydelige og kanskje utgjøre beløp opp mot 1 mill. kroner. Dermed kan man ikke være sikker på at kommunene kan realisere de beregnede gevinstene. Kvinner som har arbeid, kan vanskelig fortsette dersom de bor for langt fra arbeidsplassen. Kommunene kan da tape noen skattekroner.

Transportkostnadene vil bli større med ett senter enn fem sentre. Dels gjelder det reisen til senteret ved ankomst, og dels gjelder det barn og voksnes reiser for å kunne fortsette i sosiale relasjoner, skole og barnehage. Merutgiftene antas å være i størrelsesorden 0,5 mill. kroner i alt. De vil derfor i liten grad påvirke beregningene.

Et spørsmål som trolig vil være viktigere for kommunene, er om det kan oppstå andre behov som koster penger. Det vil vi lettere ha en mening om når vi ser at man ikke bare får færre voksne brukere. Vi har beregnet at antall voksne ville gått ned med ca. 35 % med ny struktur. Det er en nedgang på ca. 110 voksne brukere. Med en pro rata beregning for antall barn ville antall barn som kommer til å bruke sentrene, gå ned med ca. 90 pr år. Spørsmålet er hva som kan skje med dem. En mulighet er at flere av barna ved innføring av en ny struktur, vil måtte bli tatt hånd om av barnevernet. Vi har drøftet dette med noen av aktørene, som tror det vil bli tilfelle. Den beregnede kostnadsreduksjonen er derfor ikke nettovirkningen for kommunenes økonomi.

7.3 Merkostnader ved alternative tiltak

Ettersom det er slik at en stor del av brukerne har barn, må vi regne med at den reduserte bruken av sentrene vil medføre at flere av brukerne vil bli fanget opp av andre kommunale tjenester, der det kan oppstå kommunale kostnader. Vi har nedenfor sett litt nærmere på hvilke kostnader som eventuelt kan komme istedenfor besparelsene.

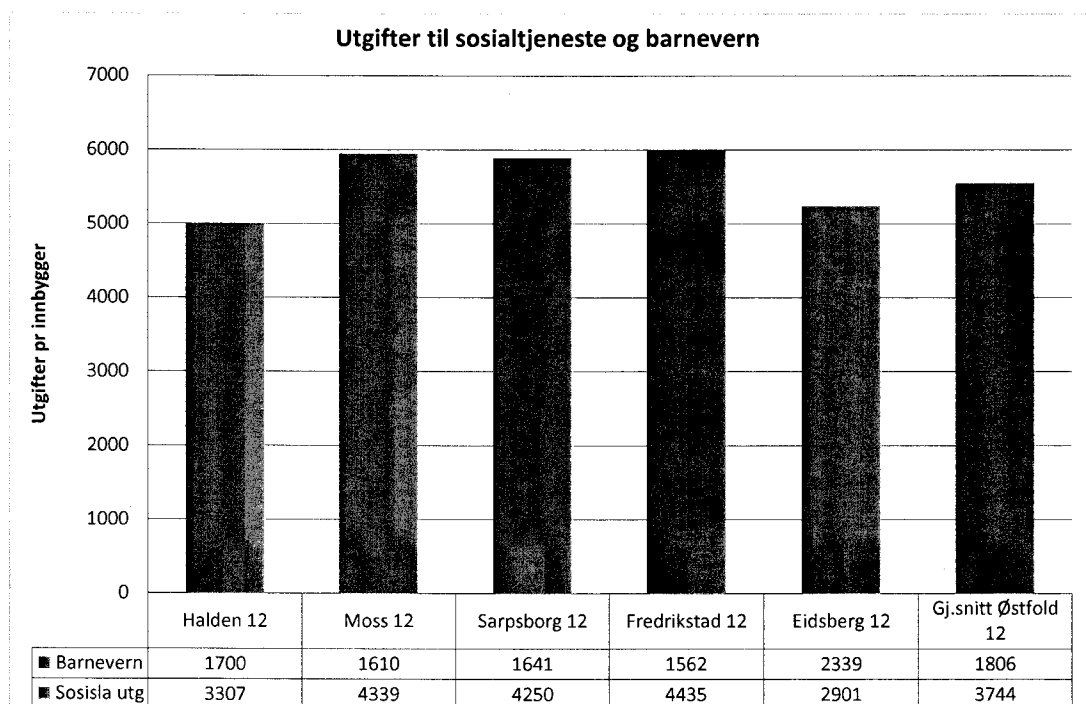
Krisesenterutgiftene er nå en del av utgiftene til NAV i kommunene. I figuren nedenfor har vi vist NAV-utgifter og barneverntjenester for de fem vertskommunene og gjennomsnittet for Østfold. Følgende utgifter under NAV er tatt med. Tallene i parentes angir KOSTRA-tjenestenummer.

- Kommunale sysselsettingstiltak (273)
- Introduksjonsordningen (275)
- Tilbud til personer med rusproblemer (243)
- Økonomisk sosialhjelp (281)
- Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid (242)

Når det gjelder barnevern, omfatter utgiftene følgende tiltak:

- Barneverntjeneste (244)
- Barneverntiltak i familien (251)
- Barneverntiltak utenfor familien (252)

Vi har vist alle utgiftene fordelt på de to saksområdene for hver av de fem vertskommunene i 2012.

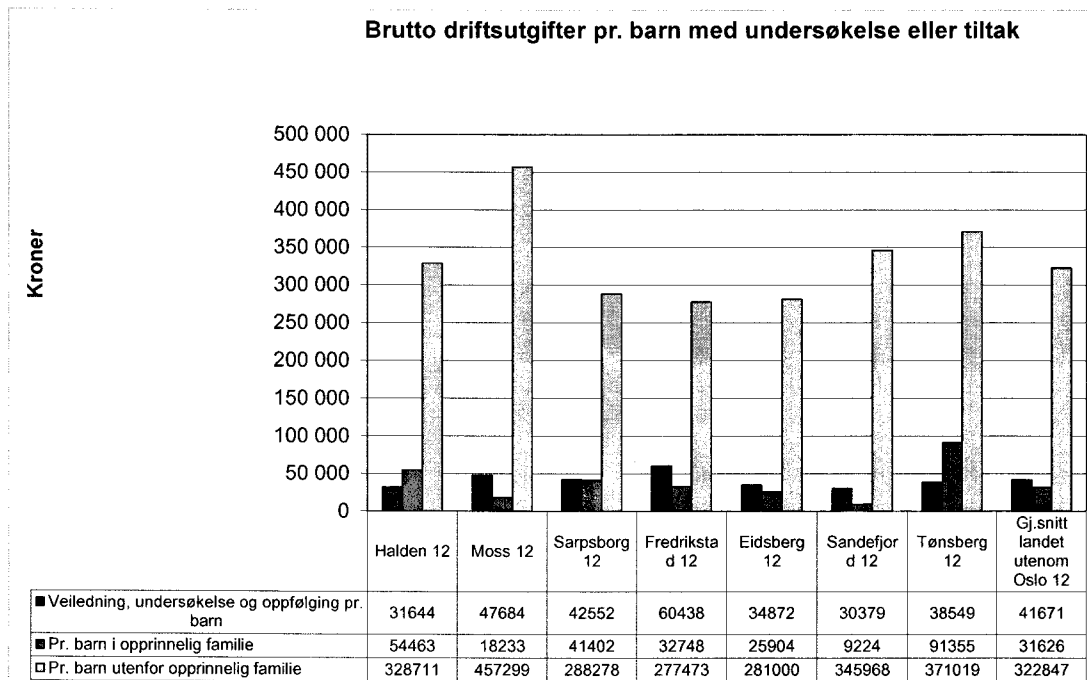

Figur 7-1 Utgifter til sosialtjeneste, NAV og barnevern

Av figuren ser vi at kommunene bruker fra kr 5000 i Halden til kr 6000 i Fredrikstad til formålet. En besparelse på ca. kr 50 pr. innbygger representerer dermed mindre enn 1 % av kommunenes sosial- og barnevernsbudsjett. Størrelsesorden vil dermed være så liten at det ikke vil være mulig å si om endringen av utgiftene fra ett år til det neste vil være en følge av omlegging av krisesenterløsningen. Vi kan likevel gjøre noen refleksjoner.

Barnevernet i Østfold koster ca. kr 1750 pr. innbygger. Kr 905 går til plassering av barn utenfor egen familie. Hvert barn plassert utenfor egen familie koster fra ca. kr 277 000 i Fredrikstad til ca. kr 457 000 i Moss.

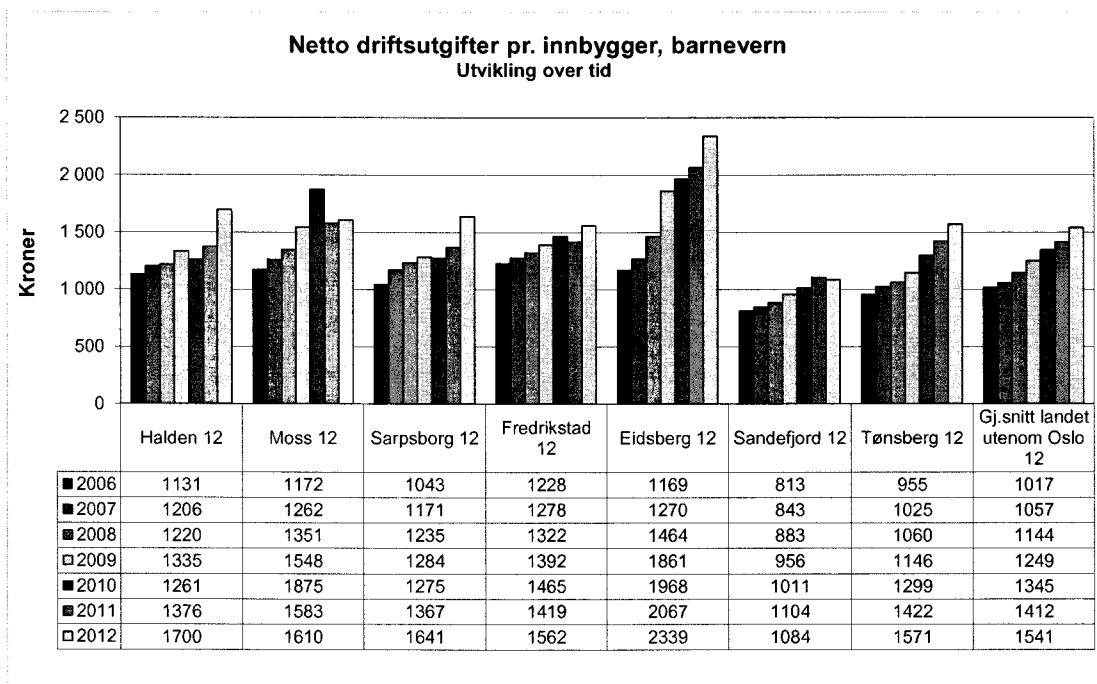
Tallene for kommunen samt noen referansekommuner er vist i figuren nedenfor. Her er det også oversikt over kostnadene ved saksbehandling og oppfølging av barn i egen familie.

Figur 7-2 Oversikt over kostnader knyttet til barnevern pr. barn

Dersom vi regner med at hver plassering av et barn vil vare i gjennomsnittlig 11 år og koste kr 327 000 pr. år, vil plassering av ett barn koste kommunene 3,6 mill. kroner. Det betyr at en besparelse på 13 mill. kroner – som vi har beregnet som mulig og sannsynlig – vil kunne bli borte, dersom kommunene for eksempel må plassere 3,5 barn ekstra som følge av at 90 færre barn blir reddet ut av en situasjon med vold i nære relasjoner – gjennom dagens drift av kritesenter sammenlignet med en forventet drift med ett senter.

Vi kan ikke si at dette vil bli situasjonen, men vi tror at det kan være en ganske betydelig risiko for at dette vil være et mulig utfall. Når vi er så forsiktige med å si noe om mulige forløp, skyldes det endringene i kostnadene i barnevernet fra år til år for tiden. Vi har vist disse i figuren nedenfor.

Figur 7-3 Utgift i barnevernet fra 2008 til 2012

Av figuren ser vi at de fem kommunene med krisesenter i Østfold har store og stort sett økende barnevernsutgifter. Det viser seg at den gjennomsnittlige økningen i de fem kommunene var kr 208 pr. innbygger. En mulig ekstra utgiftsvekst på kr 50 synes dermed ikke usannsynlig.

8 Bygningsmessige forhold

Selv om dette ikke er en verdivurdering av bygninger og eiendommer, kan vi likevel si noe om de bygningsmessige forholdene.

Krisesentrene i Østfold har forholdsvis egnede bygninger. Alle ligger i eller nær boligområder. Indre Østfold og Moss holder til i ombygde bolighus, og sentrene kan oppfattes som temmelig trangbodde når de er fulle. Ombyggingene har vært styrt av bruken, og løsningene er tilpasset behovet. Bygningene i Indre Østfold og Moss synes å være i forholdsvis god stand. Bygningen Indre Østfold er oppgradert ganske mye etter overtakelse. Halden holder til i en gammel enebolig med sentral og god beliggenhet, men huset trenger betydelig vedlikehold og er svært modent for oppgradering. Senteret skriver i sin årsmelding at man håper på nytt husvære. Alle sentrene har noe uteareal. Fredrikstad holder til i en ombygget institusjon, der senteret ikke fyller hele bygningen. Sarpsborg senter holder til i en bygning som delvis er svært ny og for øvrig ombygget for formålet. Fredrikstad har moderne overvåking også av utearealet.

Alle eiendommene representerer betydelige verdier både i form av tomter og bygninger, men de fleste vil ikke uten videre ha den samme verdien ved salg i markedet som de har i sin nåværende bruk. Med sin gode beliggenhet vil kanskje Halden ha betydelig større verdi i markedet som bolig, selv om den bygningsmessige standarden er oppfattet som svært utidsmessig.

Alle sentrene så nær som Fredrikstad eies av kommunene direkte eller gjennom stiftelse.

8.1 Behovet for areal ved samling av tilbudet til ett sted

Ettersom vi har beregnet at etterspørselen etter krisesentrenes tjenester vil bli ca. 2/3 av dagens bruk, gitt at man kun gir tilbudet ett sted, vil man kunne klare seg med maksimum 2/3 av kapasiteten. Det forutsetter at man kan regne med litt større kapasitetsutnyttelse ut fra ren teoretisk forståelse av kapasitet og utnyttelse.

Det betyr at et felles senter trenger 27 rom med tilhørende fellesarealer, kontorer og vaktrom. Vi har anslått antall m² pr. rom til å være ca. 50. Hvis vi regner med kr 40 000 pr. m², noe som kan være litt lite, vil et helt nytt senter kunne koste 54 mill. kroner pluss tomt.

Om vi regner avskrivning over 40 år og 5 % rente, vil dette medføre ekstra kostnader på 1,35 mill. kroner i avskrivninger og 2,7 mill. kroner i renteutgifter første året. Man vil dermed kunne få merkostnader på inntil 4 mill. kroner som følge av nybygg. Det representerer ca. kr 150 000 pr. rom. Dette synes å stemme rimelig bra mer erfaringer knyttet til bygging av barnehager og sykehjem. I løpet av noen år reduseres renteutgiftene. I et langsiktig perspektiv kan man grovt regne kapitalkostnad på kr 100 000 pr. rom.

8.2 Potensialet for utbygging ved eksisterende sentre

Ettersom vi har beregnet effekten av konsentrasjon av driften i Fredrikstad eller Sarpsborg, vil det også kunne være av interesse om det er mulig å bygge ut noen av de to sentrene med sikte på å redusere merkostnaden knyttet til etableringen.

8.2.1 Fredrikstad

Senteret i Fredrikstad kan utvides, da senteret holder til i en bygning eid av Blå Kors Fredrikstad og er leid ut på kortsiktig kontrakt. Senteret har dessuten så stor tomt at det kan utvides på egen tomt. Forholdene ligger godt til rette for å finne en løsning som tilfredsstillende kravene for et senter som dekker hele fylket.

Senterledelsen understreker at en betydelig utvidelse av aktiviteten må føre til endringer i organisering og driftsmønster med døgnkontinuerlig våken vakt mv. Dette er det tatt hensyn til i kostnadsmodellen.

Som illustrasjon på de økonomiske virkningene vil vi legge til grunn at Fredrikstad trenger 17 nye rom. Det representerer ca. 850 m². Halvparten kan man hente fra konvertering av eksisterende bygning. Vi regner at det gir kr 20 000 pr. m², resten må bygges nytt. Det gir følgende kostnader:

Nytt bygg	kr 425 * 35 000 =	14,9 mill. kr
Gammelt bygg	kr 425 * 20 000 =	8,5 mill. kr
I alt kr		23,4 mill. kr
Årlige kostnader første året		1,7 mill. kr
Årlige kostnad etter 20 år		1,1 mill. kr

8.2.2 Sarpsborg

Sarpsborg krisesenter ligger på en kommunal tomt som kan være stor nok til å dekke behovet for hele fylket. Man må i så fall bygge en ny bygning for hele utvidelsen, som blir på 15 rom. Kostnadene vil være i størrelsesorden:

Nytt bygg	kr 750 * 35 000 =	26,3 mill. kr
Årlig kostnad første året		2,0 mill. kr
Årlig kostnad etter 20 år		1,2 mill. kr

8.3 Verdien av nybygg i forhold til eiendommer som kan frigjøres

Vi har ikke gått inn på dette spørsmålet, men det er klart at eiendommer som frigjøres ikke er uten verdi for kommunene. Om de blir konvertert og brukt til andre formål, eller om de blir solgt, er for så vidt ikke av betydning. Kostnadene knyttet til bygg representerer ikke en stor eller avgjørende faktor. De kan dessuten bli mindre enn beregnet, ettersom kommunene kan realisere bygninger og tomter med betydelige verdier.

Man kan ikke se bort fra at avtalen i Fredrikstad kan være økonomisk svært fordelaktig for kommunene. Vi kjenner ikke avtalen, og vil derfor ikke ta stilling til det i denne rapporten.

Vedlegg

SSB

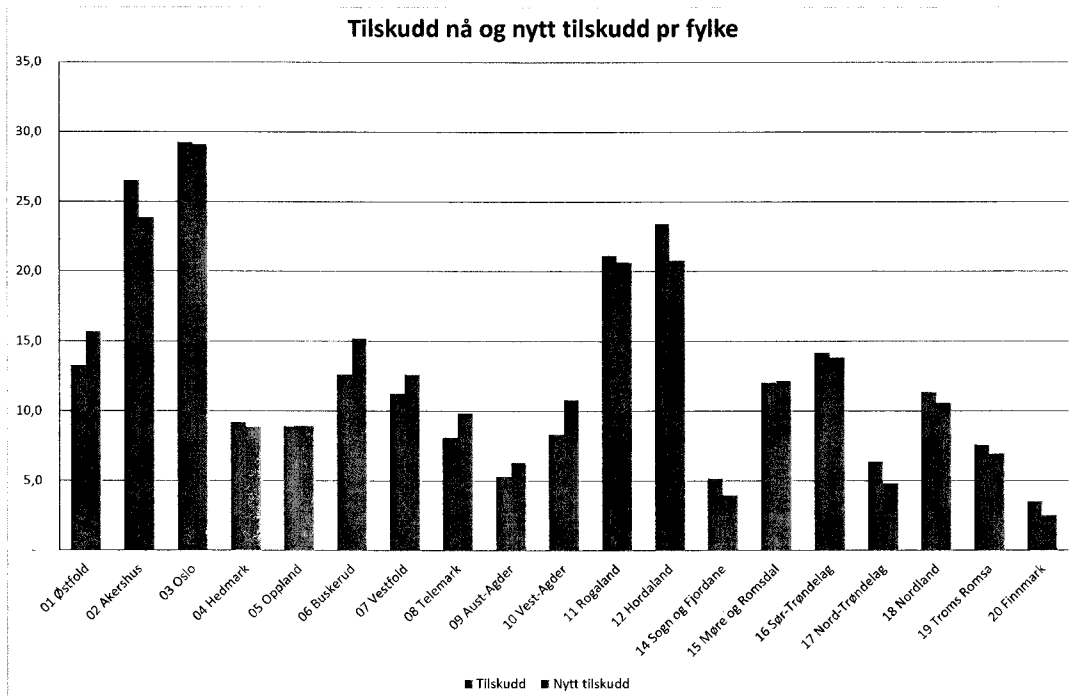
Innvandringer¹, etter innvandringsgrunn og fylke/kommune. Bosatte per 1. januar 2012.

	I alt	Arbeid	Familie	Flukt	Utdanning ²	Andre	Uoppgitt innvandring sgrunn ³	Innv ex arbeid og utd
I alt, 1990-2011	395 718	117 020	159 096	91 975	23 185	1 534	2 908	255 513
01 Østfold	21 275	4 763	8 778	7 088	463	76	107	16 049
02 Akershus	46 404	14 409	18 525	9 934	3 003	183	350	28 992
03 Oslo	88 545	21 856	39 454	19 154	7 258	382	441	59 431
04 Hedmark	9 171	2 259	3 627	2 832	379	37	37	6 533
05 Oppland	9 800	2 790	3 471	3 131	315	40	53	6 695
06 Buskerud	22 941	6 891	9 366	5 791	689	64	140	15 361
07 Vestfold	16 121	4 847	6 589	4 000	503	54	128	10 771
08 Telemark	10 841	2 230	4 260	3 818	431	50	52	8 180
09 Aust-Agder	7 463	1 863	2 841	2 438	261	36	24	5 339
10 Vest-Agder	12 715	2 803	4 753	4 578	413	76	92	9 499
11 Rogaland	40 805	15 841	15 734	7 001	1 790	106	333	23 174
1201 Bergen	23 188	7 704	8 791	4 239	2 174	69	211	13 310
14 Sogn og Fjordane	6 481	2 571	2 451	1 070	291	33	65	3 619
15 Møre og Romsdal	17 045	6 819	6 654	2 548	639	60	325	9 587
16 Sør-Trøndelag	19 436	5 973	6 778	4 109	2 312	64	200	11 151
17 Nord-Trøndelag	5 663	1 626	2 139	1 649	160	49	40	3 877
18 Nordland	11 026	2 755	4 386	3 168	626	51	40	7 645
19 Troms Romsa	8 381	2 336	3 007	2 049	874	40	75	5 171
20 Finnmark	4 940	1 579	2 028	1 050	227	27	29	3 134

Ny fordeling av tilskudd med vekt på innvandrere uten bakgrunn i arbeid eller utdanning.

Ny fordeling av tilskudd	Innbyggere	Innv ex arbeid	Befolkning	Tildelt etter innbyggere	Tildelt etter innvandrere	I alt
I alt, 1990-2011	247 518	498 235	237 768	154,5	83,2	237,8
01 Østfold	16049	278352	10,0	4,6	14,7	
02 Akershus	28992	556254	18,1	9,3	27,4	
03 Oslo	59431	613285	37,1	10,2	47,4	
04 Hedmark	6533	192791	4,1	3,2	7,3	
05 Oppland	6695	187147	4,2	3,1	7,3	
06 Buskerud	15361	265164	9,6	4,4	14,0	
07 Vestfold	10771	236424	6,7	3,9	10,7	
08 Telemark	8180	170023	5,1	2,8	7,9	
09 Aust-Agder	5339	111495	3,3	1,9	5,2	
10 Vest-Agder	9499	174324	5,9	2,9	8,8	
11 Rogaland	23174	443115	14,5	7,4	21,9	
1201 Bergen	13310	490570	8,3	8,2	16,5	
14 Sogn og Fjordane	3619	108201	2,3	1,8	4,1	
15 Møre og Romsdal	9587	253117	6,0	4,2	10,2	
16 Sør-Trøndelag	11151	297950	7,0	5,0	11,9	
17 Nord-Trøndelag	3877	133390	2,4	2,2	4,6	
18 Nordland	7645	238320	4,8	4,0	8,8	
19 Troms Romsa	5171	158650	3,2	2,6	5,9	
20 Finnmark	3134	73787	2,0	1,2	3,2	
	247 518	4 982 359	154,5	83,2	237,8	

Vi har beregnet fordeling av nytt tilskudd, dersom man bruker befolkning og innvandring 1990–2011 som kriterium med vekt 2/1, ref. figur under.

Litteraturliste

1. *Justis- og Beredskapsdepartementet*; Handlingsplan mot vold i nære relasjoner
2. *Kristin Berntsen, Krisesentersekretariatet*; Hjelperens rolle i arbeidet med voldsutsatte kvinner og deres barn
3. *Jonassen, Sogn, Olsvik og Hjemdal (2008)*: Kunnskap – kvalitet – kapasitet. En nasjonal utredning om krisesentrenes kompetanse og tilgjengelighet. NKVTS rapport 2/2008
4. *Ot.prp. nr. 96 (2008–2009)* Om lov om kommunale krisesentertilbud
5. *Vista Analyse for BLD Rapp 9. august 2001*: Forslag til Kostnadsmodell for krisesentre
6. *Vista Analyse 2012/41 Ingeborg Rasmussen, Steinar Strøm, Sidsel Sverdrup og Haakon Vennemo*: Samfunnsøkonomiske kostnader av vold i nære relasjoner.
7. *Sentio Research*: Rapportering fra krisesentre 2009–2011
8. Årsmelding fra Oslo krisesentre
9. Årsmeldinger fra krisesentrene i Østfold

SAKSFRAMLEGG

TILSTANDSRAPPORT FOR GRUNNSKOLEN I RØMSKOG

Utvalg Oppvekst og Omsorg
Kommunestyret

14.11.2013 Saksnr 24/13 Arkiv A20
14.11.2013 Saksnr Arkiv A20

Rådmannens forslag til vedtak/innstilling:

Tilstandsrapporten for grunnskolen for skoleåret 2012/2013 tas til orientering

Sakens fakta:

Fra 1. august 2009 ble det fastsatt i opplæringsloven og privatskoleloven at skoleeiere plikter å utarbeide en årlig rapport om tilstanden i opplæringen. Den årlige tilstandsrapporten skal drøftes av skoleeier, dvs. kommunestyret.

Skoleeier skal aktivt arbeide for å legge til rette for å bedre elevenes læringsresultater. Skoleeier skal ha fokus på hvordan elevene kan få bedre utbytte av ressursene som settes inn for at de skal lære, og hvilke virkemidler som virker inn på læringsutbyttet. Nyere forskning fra NTNU hevder at det ikke er en direkte sammenheng mellom resultater og klassestørrelse, kostnader per elev, andel lærere med videreutdanning eller andel assistenter. Undersøkelsen viser at de faktorene som påviser læringsresultatene mest er kommunikasjon og tilbakemeldinger mellom rektor og lærere om elevenes læring, undervisningsmengde og tilbakemeldinger fra lærer til elev, samt den enkelte lærers engasjement.

Gjennomsnittsscoren ved Rømskog skole for de fire årene prøvene har vært gjennomført er som følger:

Fag:	Resultat Rømskog	Resultat nasjonalt
Regning	1,93	2,0
Lesing	1,93	2,0
Engelsk	1,80	

Bakgrunn:

Tallmaterialet i tilstandsrapporten bygger på "Nasjonale prøver" som holdes i 5. klasse og brukerundersøkelsen "Elevundersøkelsen" som gjennomføres i 6. og 7. klasse. I tillegg er det innhentet resultater fra nasjonale prøver i regning, lesing og engelsk på 8. trinn samt eksamensresultater på 10. trinn fra Bjørkelangen skole. I tillegg refereres resultater fra elevundersøkelsen på 10. trinn.

Vurdering:

Tilstandsrapporten gir et bilde av læringsresultater ved Rømskog skole sett opp mot resultater de siste årene samt sammenlignet med andre kommuner i kommunegruppe 5, fylket og hele landet. Den gir også et visst bilde av læringsresultatene på ungdomstrinnet. Resultatene fra elevundersøkelsen ved begge skolene gir et bilde av i hvilken grad elevene opplever trivsel.

Rømskog kommune har mål om at resultatene på nasjonale prøver skal ligge over landsgjennomsnittet. Gjennomsnittet for de fire årene tilstandsrapporter er utarbeidet, viser at målet ikke er nådd, men at vi ikke ligger langt under de nasjonale resultatene.

Konklusjon:

Tilstandsrapporten er unntatt offentlighet etter forvaltningslovens § 13 og personopplysningsloven § 2 nr. 1 fordi Rømskog skole har så få elever at opplysningene er identifiserbare, og at antall Rømskog-elever på Bjørkelangen er under 15 per trinn. Rapporten tar for seg en del av målene i Rømskog kommunes handlingsplan og gjør en vurdering av resultatene opp mot disse.

Vedlegg:

Tilstandsrapport for grunnskolen i Rømskog (unntatt offentlighet jfr. Forvaltningsloven § 13 og personopplysningsloven § 2 nr. 1).

Anne Kirsti Johnsen
rådmann